

ARGIA

AGUSTIN ZUBIKARAI

«Gazteek ez
erakukate ilusiorik,
lanpostua dute
helburu»

INGURUGIROA

Bilbo ez da
Txernobil!

MAASTRICHT

Europaren
eraikuntza
antziar harginen
menpe

LURRALDEA

KOORDINAKUNDEA

Etorkizunean zer
izango ote den
erabakiko dute
irailaren 19an

MASOIAK

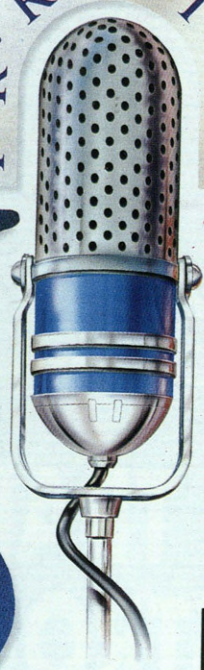
Logia zaharren
ondorengoak

TRAINERU ONENEN ESTROPADARIK ZAILENA

URREA, ZE
URREA, ZE
URREA, ZE
URREA, ZE
URREA, ZE

I · R · A · T · I · A

egn

Tfno. (943) 55 47 70

F.M. 103.0

Eskolaratze berria

IRAILA iristearekin batera, ikastaro berriari ekingo diote gure ikasleek. Baina... zein eskola mota aurkituko ote dute? Eskoletako arduradunek gurasoen iritzia ezagutu eta jarraitzen dituzte. Gurasoak eskola bateko heziketa motarekin ados ez baldin badaude, nahikoa da beren seme-alabak beste eskolaren batera eramatea.

Baina Fernando Buesa ahalguztidunak edozein eskolatako gurasoei, beren haurrentzat nahi duten heziketa mota ukatzen die. Zergatik ez du uzten norberak eskola eredu ezberdinen artean aukeratzeko modua izaten? Zer dela eta euskal eskola eredu hertsia eta atzeratu hori? Euskarak eta hezkuntzak beti elkarren etsai izateko helburuarekin jokatzeko duela dirudi, baina harrigarriena zera da, Buesa bere karguan —eta lehendakariorde gisa ere bai— berretsi egiten duela EAJren jokaera maltzurak. Baina jeltza-leek kontuan hartu beharko lukete gu bezalako irakasle eta guraso ugari daukela, garai batean gure botoa eman ge-

nienak, ondoren zertarako erabiliko zuten jakin gabe.

Oraindik ere, legea onartu bitartean, euskal eskola publikoaren ereduak errealitateari erantzun diezaioke. EAJren esku dago aldatzen hastea.

Miren Jauregi
(Lasarte-Oria)

Telefonika

TELEFONIKAK **Telecard** izenekoak publikatu dituela, baina ondo garestiak, alajaina! Belgikan merkeenak, 20 pausokoak 200 FB balio ditu. Hemen berriz 1.000 pezeta eta zenbat pausokoa den

jakiteko eskubiderik ez bezeroak. Tarjetan idatzita dago prezintatua saldu behar dela hau... prezinto beharrik ez du Belgikako txartelak 20 pausok ukitu gabe dauden edo ez dauden ikusteko. Lan dugu herritarrok gure eskubideak lortzen; zenbat dei egiten ditugun kontrolatu eta pauso-markagailuak geuk jarri beharko ditugu etxeetan... Gure eskakizunekin aurrera zerbitzu ona lortu arte.

Joxean Aduriz
(Donostia)

Zuzenketa

OPOR aurreko azken alean, abuztuaren 2koan —1.398 alean—, Politika sailean Michele Alliot-Marie Estatu frantziarrereko Legebiltzarreko diputatuari egin elkarriketaren azpitoluan UDF alderdiko diputatua dela adierazten zen. Akats hau konpondu nahian, Iparraldeko politikaria RPR alderdiaren ordezkaria dela adierazi nahi dugu. Barka, beraz, errore honek ekar ditzakeen ondorioak.

ARGIA

H I R U G A R R E N B E G I A

Ibilian bidea egitean kontuz eguzkiarekin

GUZTIOK ematen ditugu, gutxi edo gehiago, orduak eguzkitan. Denoi gustatzen zaigu, publikoan aurkakoa defendatu arren, azalari belztasun apur bat ematea. Oporretan egon garela kontura daitezen bederen. Edo ez dugula oporrik izan antzeman ez dezaten. Gararik aproposena uda dugu, dudarik ez. Aldizkaria ere garai horretaz baliatu nahi izan da aldaketak egiteko, eta hainbat berrikuntzarekin azaldu zaigu.

Ohitura zaharrak errespetatzen dakienetakoak dugu aldizkaria, eta, aitor-tu bezala, jende guztia

gorputzari kolorea ematen dabilelarik, ARGIA zurbil eta larri azaltzen zaigu. Urdinak izan beharreko eremu asko izena aipatu-ko ez dudana *pop* kantari iparramerikarra bezala azaltzen zaizkigu, difuminatuta, kolorea galduta. Letra bera ere argiagoa da toki askotan. Guk ez dugu lan handirik izan hori ikusteko, ez da alferrikakoa suertatu hirugarren tresna optikoa izatea. Baina ikuskatzaile lan horretan genbiltzala konturatu gara hau guztia ez dela hainbestekoa. Bi begiek ez dituztela sarritan horrelakoak ikusten, eta gerta-

tuak diseinu berriko orrialdeetan datozela.

Orduan jarri gara aldaketek erreparatzen, eta orrialde berriak iragazten. Orduan, eta artean sator lana erredakzioaren mui- nean egiten, jakin izan dugu aldaketak ez direla egun batetik bestera egiten. Jende askok, kazetariarengandik hasi eta inprimategiko azkeneraino, parte hartzen duela eta, beraz, ohitu behar dela lan berrira.

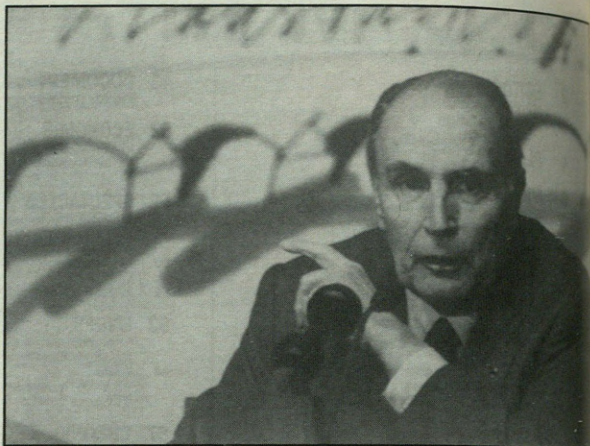
Beraz, oraingoz eta fin- katzen diren bitartean, zain egongo gara aldaketek behin betiko onespena eman arte. Zuen iritzia

ere, bi, hiru eta lau begi- dun irakurleak, ez luke batere kalterik egingo. Oharra pasatu nahi diegu, dena den, kolorea jartzen dutenei. Gainera, opor ondorengo biharamunari ere egotzi beharko zaio dagokion erru-portzen- taia.

Zalditik astorako urratsa emango ez delakoan, hots, juxtu kontrakoa den beste *pop* kantariaren bidea har- tu, jarrai diezaiogun alda- keten bideari. Kantariak zioen legez (honen kolore kontuen berri ez dugu), ibilian bidea eginez.

MIKEL ELORZA

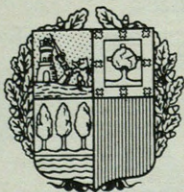
- 6.** Politika kronika. IÑAKI ZUBIONDO.
- 8.** Ekologiaren inguruan jarraitu nahi du Lurraldean gehiengoak. GARBIÑE UBEDA.
- 12.** Politika ttanttakea.
- 14.** Nazioarteko kronika. LUKAS MARTINEZ.
- 16.** Europaren eraikuntza frantziar harginen menpe. IXABEL ETXEBERRIA.
- 20.** Nazioartea ttanttakea.
- 22.** Hego Euskal Herrian hiru talde masoi daude. Logia zaharren ondorengoak. MYRIAM GARTZIA.
- 25.** Bilbo ez da Txernobil! AMAGOIA IBAN.
- 30.** Munduko ikuskizunik handiena: Zirkoa. ALBERTO IRAZU.
- 35.** Dossiera: Kontxako estropadak. Traineru onenen estropadarik zailena. J.J. PETRIKORENA.
- 43.** Augustin Zubikarai: «Gazteek ez daukate idazteko ilusiorik, lanpostua dute helburu». XABIER LETONA, MYRIAM GARTZIA.
- 48.** Kultura Kronika. J.J. PETRIKORENA.
- 50.** Xaximiku: «Lan hau, aurrekoa baino alaiagoa da, freskoagoa». JOXI GOIKOETXEA.
- 52.** Oihenart, euskal kulturako langile. JOXI GOIKOETXEA.
- 56.** «Zinemagile berriengan ere kalitatezko zinema bilatzen saiatzen gara». PATXI SARRIEGI.
- 58.** Munduaren zabaletik kultura. J.M. HERITZ.
- 60.** Kultura Agenda.
- 62.** Argitalpenak.
- 64.** Kultura Ttanttaka.
- 66.** Aukeran.
- 72.** Denborapasa.
- 74.** Eskolara itzulera, gogr eta garestia. MYRIAM GARTZIA.

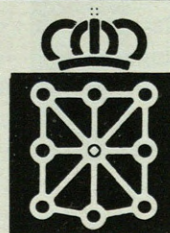
MAASTRICHT: Danimarkak Maastrichteko Tratatuari emandako ezetzak lurrikara eraman bazuen Brusselako bulego komunitarioetara, frantziarren ezetzak hondamendi erabatekoa ekar liezaieke. Ezezkoa eta baieztokaren arteko borroka latzean apurka bigarrena nagusitzen ari bide da. Alabaina, ez da Maastricht bakarrik auzian dagoena. Ezezkoak, Mitterrand bera ere egoera arras larrian jarriko luke. Hilaren 20an, igandean, azken atala. /16

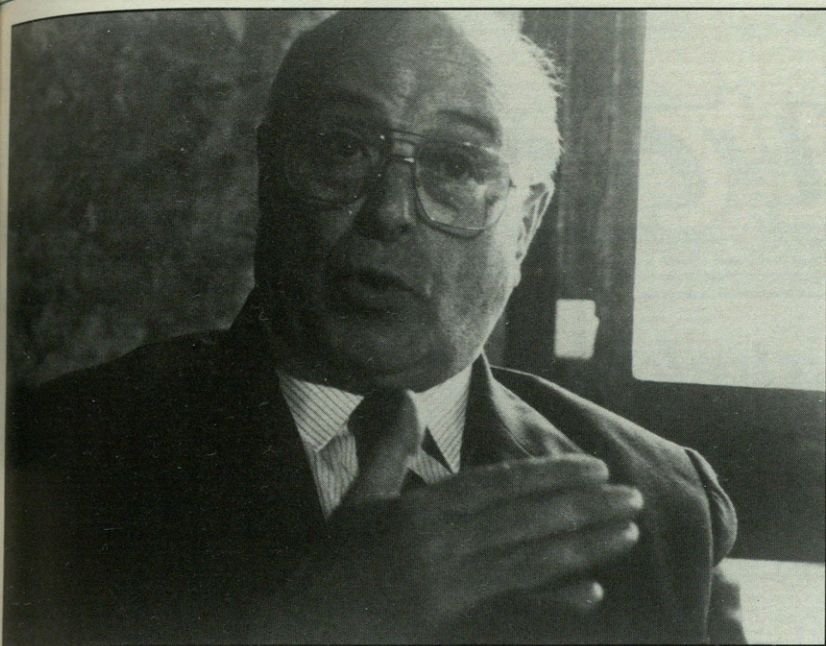
DOSSIERRA: Kontxako estropadarekin bere gailurrera iritsiko da traineruen denboraldia. Bertan izango dira zortzi handienak. Azken zia boga hartu aurretik harrapatu eta Kontxari begira dituzten helburuak jaso ditugu banan banan. Estropaden munduko egunik handienari buruzko xehetasun hainbat jasotzen gain, ekainean hasitako lehiak sortu dituen eztabaida eta gatazka jarri ditugu mahai gainean, bestalde. /35

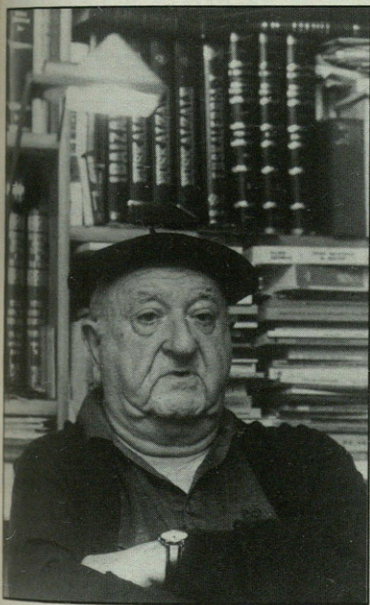
Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jasotzen du

LITERATURA: Allande Oihenart jaio zela aurtan 400 urte bete direla eta, Euskaltzaindiak bere 12. Biltzarra burutuko du Maule eta Donapaualeun, bera bizi izan zen bi herrietan. Irailak 20tik 25a bitarte izango den Biltzar honetan, 28 mintzalari arituko dira, honietako gehienak, uniibertsitateko irakasleak. Historialari, atsotitz biltzaile eta poeta izan zen Oihenartek egin duen lana aztertuko da ihardunaldiotan. / **52**

AUGUSTIN ZUBIKARAI: Ondarroako Udalak euskal historiaren lekuko eta egile izan den Augustin Zubikarai omenduko du datorren hilean. «Eguna» Gerra Zibilaren garaian argitaratutako euskarazko lehendabiziko egunkariaren erredaktore burua izan zen. Durangoko bonbardaketa, erbestea, «Euzkadi» egunkaria... Bizipen eta oroitzapen asko dira euskal idazle honenak. / **43**

INGURUGIROA: Euskal Herria Europako zabortegia bihurtzen ari ote? Azken asteotan, hondakin toxikoez betetako «Lass Sun» itsasuntzi dani-markarraren etorrerak aspaldidanik datorren eztabaida honi gaurkotasuna eman dio. Bitartean, hondakin toxikoen eraldaketarako enpresek lanean darraite, eta beren inguruak kutsadura maila altuak erakusten dituzte. / **25**

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.

Argia egiten dugu:

Donostian: Eñaut Apaolaza, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Joxi Goikoetxea, Ritxi Lizartza, Juan Jose Petrikorena, Patxi Sarriegi, Garbiñe Ubeda, Aitziber Yarza.

Bilbon: Maite Artola, Myriam Garcia, Maite Iriondo, Xabier Letona, Maite Lizarraga, Sabino Madariaga, Amaia Nabaskues, Nere Portillo, Idoia San Sebastian, Lierni Uribarren, Ainara Zuazabeitia, Aitor Zuberogoitia.

Iruñean: Iñaki Camino, Patxi Larrion.

Iparraldean: Ixabel Etxeberria.

Gasteizen: Ismael Diaz de Mendivil, Jon Maia, Leire Lopez de Aberasturi, Igone Olarte, Estitxu Ugarte.

Kolaboratzaileak: Iñaki Agirresarobe, Mikel Antza, Xabier Alegria, Edorta Arana, Xipri Arbelbide, Karlos Argiñano, Gorka Arrese, Patxi Azpillaga, Mikel Arrieta, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Jean Louis Davant, Elhuyar, Joxan Elozegi, Xarlo Etxezarreta, Xabier Euzkitze, Luis Fernandez, Fernan Goñi, Andres Gostin, Jimu Iturralde, Josu Landa, Juan Jose Lapitz, Xabier Lekuona, Xabier Lezeta, Emilio Lopez Adan, Mattin, Bego Montorio, Imanol Murua, Jaione Ogiza, Joxan Oiz, Eva Olaizola, Xabier Oleaga, Joxe Mari Ostolaza, Bota Punttuba, R.M. Sabaris, Joxemi Saizar, Carlos Santamaria, Jon Sarasua, Tala, Txillardegui, Iñaki Uribe, Iñaki Uriarte, Asisko Urmeneta, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Hizkuntz arduraduna: Mikel Elorza.

Argazkiak: Aitor Bayo.

Diseinu eta montajea: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

Infografia: Beñat Azurmendi, Iñaki Martiarena.

Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Josu Martikorena.

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.L.: 80-1963.

ISSN: 0213-909X

Commission paritaire: 72562 E.

Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabiloiak, 20160 Lasarte-Oria, 114 Postakutxa Bilbo, Iratxe Monastegia 70 3.ezk 31011 Iruñea.

Tfnoa: (943) 37 15 45, (94) 424 46 63, (948) 17 80 78

Faxa: (943) 36 10 48.

Inprimategia eta Fotomekanika: ANTZA.

Lattun

13

mugarik gabeko pentsamendua

1992ko ekaina | **Lattun** | 13. zenbakia

13

NOAM CHOMSKY
TERRORISMOAREN KULTURA

JEAN LOUIS DAVANT hogeitamar urteetako
historiaz ■ IKASTOLAK kontsentsua
landuz ■ Ekialdeko prozesu nazionalistak

DOSSIERRA

Terrorismoaren
kultura

JEAN LOUIS
DAVANT

Azken 30
urtetako
historiaz

■ Ikastolak

Euskal Eskola
Publikoaren
kontsentsua
landuz

■ Ekialdeko
prozesu
nazionalistak

Txiste bana merezi dute

PERTSONA normalek errezeloz begiraten diete politikariei. Batari ez bada, besteari. Gehientsuenek, gauzak konpondu beharrean nahasi egiten dituztela pentsatu izan dute noiz-bait; ozenki gauza bat esan eta aho-peka kontrakoari eusten diotela; itxuraz beltza dena gero gorria tokatzen dela. Eta, zer arraio, hori pentsatzea ez da pekatua. Txisterik ere merezi dute batzuetan.

«ORINALAREN» eta eltzearen arteko desberdintasuna zein den ba al dakizu? galdetu dio Maritxuk Antto-

niori bazkaltzera gonbidatu duenean. Anttoniok ezetz, eta Maritxuk, berriz: «Orduan, ni behintzat, ez nauk etxera eramango bazkaltzera!». Hala dio txisteak, baina mamiari ikuitu batzuk emango bagenizkio, «Mahai» ezagun baten inguruko kalapita gogoraziko liguke.

Areago. Mahañ horren inguruan eseri aurretik, eseri ondoren eta bertan esandako guztiak paperetan idatzita eukitzea mereziko luke. Txiste askoren sorburua izan bait liteke bilduma. Esate baterako: Iñaki Anasagastik dioenez, Ajuria Eneako hitzarmena ederki asko dago. Orain arte-

koa katarroa besterik ez da izan. Pasatuko omen zaio. Ez dago jakiterik EAJren izenean Madrileko parlamentaria den honek zer asmo zuen buruan, katarroa aipatu zuen garaian. Optimismoaren itxura eman nahi ote zuen jendearen aurrean, benetan hori sinesten ote duen, Madrilen aspertu egiten ote den eta horren erremedio gisa gezurrak asmatzen ote dituen, arpa jotzen ari ote zen edo okasio bila ote zebilen. Nik, behintzat, ez nioke inori gomendatuko harengana joatea, noizbait gaisotuz gero.

GAISOALDI baten ondoren, geure burua sendatuta ikusten dugunean umore ona ere etortzen omen zaigu. Jaime Mayor Oreja eta Gregorio Ordóñez ere zorionez gainezka dau-de, nonbait. Pasatu omen zaie kasketa, (barkatu, katarroa). Gaitz larririk ez duenak aspirina pare bat nahikoa izaten du oinazea uxatzeko. Pablo Mosquera da gutxien lotsatzen dena guzti honetan. Oraingoz, pasatu zaio katarroa, baina zintzurra ahul omen du. Akaso berriro ere katarroa harra-patuko omen du aste honetan. Ez dakigu horrela ote den, edo honek ere zirikarako gogoia ote zuen. Bere ingurukoek jelskor xamarra dela diote.

ETA ere «katarroak» jota omen dago. Katarroak jota ezezik, burua ere falta zaio, azpiegitura eskasa du, bi katu besterik ez dira hor dabilzanak, eta hala ere Lurraldearen etorkizunari buruz eztabaidan lasai aritzen dira, «El País» egunkariak argitaratutakoaren arabera. Harrigarri xamarra...

Bermeon, Independentziaren aldeko herrien asanblada osatu dute.

Irailaren 19ko batzarrean erabaki beharko dute nondik nora joko duen koordinakundeak

Ekologiaren inguruan jarraitu nahi du Lurraldean gehiengoak

Garrantzi handiko erabakia hartu beharko du Lurraldeak, irailaren 12ko manifestazioaren ondotik: koordinakundeak nondik nora joko duen aurrerantzean. Zalantza, ekologiaren inguruan jarraitzea edo bakearen aldeko mugimendua sortzearen artean datza, batez ere. Partaideei luzatutako inkestak erakutsi dituen ondorioen arabera, ekologiaren erronkari eutsi beharko dio. Ez dirudi, hala ere, erabakia datu horri estu lotuko zaionik.

IRURTZUN -Andoain autobidearen afera konponduta, Lurraldea koordinakundearekin zer gertatuko ote zen aspaldi zebilen jende askoren ahotan. Hipotesiak ugaltu egin dira azken aldi honetan, batipat koordinakundeak partaideen artean. Sinesmenik zabalduenak, Lurraldeak jarraitu egin beharko lukeela iragartzen zuen; aspaldi honetako mugimendurik bitxiak eta lorpen handiak ekarri dituenak ezingo zuela, konponbidea lortu ahala, bapatean desgertu, ezer gertatu izan ez balitz bezala. Bozeramaleen etorkizunak ere kezkatu du hainbat jende. Jonan Fer-

nandez eta Bittor Aierdiren odol berriak harrিতa utzi du politika ingurua. Askoren ustez, etorkizuneko politiko diren hauei «gaur egungo politiko» bilakatze-ko garaia heldu zaie.

Autobidearen arazoari irtenbidea aurkitu dion talde honek, orain erabaki beharra dauka zer egingo duen. Horretarako, hilean mila pezetakoa (50 libera inguru) jartzen dituzten ia mila la-

guni, koordinakundearen etorkizunari zer eritzi dioten azaltzea eskatu zitzairen orain dela gutxi, etxera bidalitako agiri baten bidez. Galderaren ostean, koordinatzaileek dagoeneko eskuartearen zituzten hiru proposamenen berri ematen zitzairen. Beti ere, aipatutako hiru joera desberdin horietatik aparte beste burutapenen bat izango balute, haren berri gutunean bertan

eta lehen bait lehen ematen eskatuz.

Ondoren datozenak ziren, hurrenez hurren, agian horrek azaltzen zituen hiru proposamenak.

Lehenengo proposamenak dioenaren arabera, Lurraldea koordinakundeak bidea azken muturreraino egina izango luke. Irurtzun-Andoain autobidearen afera konpontzeko sorbitu zela orain zazpi urte, eta baina Gipuzkoan eta bai Nafarroan adostasunerak heldu direla ikusirik, ez lukeela zentzurik izango aurrerantzean jarraitzeak. Hala izango balitz, beste izen baten pean beharko lukeela, beste bat izango bait litzateke helburua eta abiapuntua. Proposamen honen defendatzaileei beraz, Lurraldea koordinakundeak desagertzea iruditzen zaie bidezkoena.

Lurraldeak ekologiaren munduan lanean jarraitu beharko lukeela dio gehiengoren proposamenak. Helburu horrekin abiatu zela, eta bere lorpenak sorburuko as-

■ Askoren ustez, Lurraldeak elkarrizketaren balioa nabarmendu duelako du meritua; beraz, bakearen aldeko bideari heldu beharko lioke ●

Bittor Aierdi eta Jonan Fernandez Lurraldeak koordinakundeko bozeramaleak.

moen alde aprobetxatu beharko liratekeela. Ez lukete Lurraldeak desagertzea ametituko. Koordinakundeari jarraipena emango liokete; behin autobidea konponduta, zeregin handia izango luke ekologiaren inguruko beste arazoei helduko balie.

Hirugarren proposamenak, azkenik, elkarriketaren inguruan jorratutako bideari jarraiki, bakearen al-

deko apustuari heldu nahiko lioke. Proposamen honen bultzatzaileek diotenez, berrikuntzarik nabarmena eta lanik garrantzitsuena helburu honen alde egin du Lurraldeak orain arte, eta alferrik galtzen utzi gabe, eutsi egin beharko litzaioke bakea lortu arte.

Emaitza onak eman ditu inkestak. Bitik gora orrialde idatzi dituzte lagun askok. Egindako esfortzua eta ur-

teetako lanak emandako fruitua ikusirik, ia denek uste dute merezi duela lanean jarraitzeak. Hiruzpalauren ustez, Lurraldeak desagertu egin beharko luke. Bestalde, denek goraipatu dute mugimendu sozialen ingurura ekarritako berrikuntza.

Lurraldearen etorkizunari buruzko hausnarketa horretan, proposamen berririk ez da heldu koordinatzaileen eskuetara. Batzuek,

Korapiloa askatzen denerako

LURRALDEA koordinakundek har lezakeen bideak mugimendu sozialen esparrua eta panorama politiko guztia alda dezake.

Mugimendu sozialen inguruko hainbat taldek lanari utzi dio aspal-dion, edo lanean iharduten badu, ia oihartzunik ez du sortzen. Ekologiaren munduan nabarmena da aipatutako geldione hori. Lurraldeak koordinakundeak, zentzu honetan, ekologiaren aldeko lanari ekin baino lehen, astindu bat eman beharko

lioke arazoari, baldin eta ekologiaren esparruari heltzea erabakiko balu. Bere papera zein den zehaztu beharko lukete, eta batez ere beste talde ekologistekiko harremana zein izango litzatekeen ezer egiten hasi aurretik, ondorioak emankorrak izan daitezten. Finean, ekologiaren munduak iraultzaren beharra ere badu.

Bakearen eta elkarriketaren aldeko bideari ekingo baliote, (taldeak osoak ez bada horietariko batzuek), zailxeagoa izan liteke joskera. Tal-

dearen beraren ideologia eta funtzioa zehazteak korapilo asko sortuko ditu inguruko taldeen artean. Hasteko, bada hainbat talde zeregin horrekin kezkatuta. Eta alderdiei dagokienez, guztiek darabilte bakearen terminoa ahotan. Hauen funtzioa bakearen aldeko mugimendua biltzea baldin bada, ideologiaz apala beharko du izan sektore guztiak elkartu nahi baldin badira. Baina eskaeren apaltasunak bestelako istilua ere sor lezake.

Lurraldeako kideen artean egindako inkestaren arabera, gehiengoak mugimendu sozialen alde lanean segitu nahi du. Ia inork ez du koordinakundea desagertzea nahi. (Argazkia: Carlos Villagran).

hala ere, bigarren eta hirugarren proposamenaren nahasketa aipatu dute. Alegia, Lurraldeak ekologia munduan ezezik bakearen eta elkarrizketaren bidea ere jorratu beharko lukeela.

Gehiengoak ekologiaren esparruan segitu nahi du (% 60). Helburu horrekin sortua izanda, hortik jo behar du iritzi honen aldekoen ustez.

Beste askok uste du Lurraldearen lorpenik handiena ez dela ekologiari dagokiona izan. Elkarrizketaren balioa nabarmendu izanari ikusten diote meritu. Beraz, bakearen eta elkarrizketaren bideari heldu beharko litzaioke. Iritzi honen aldekoak % 30 izan di-

ra. Beste hainbatek, % 10ek bi bideak jorratu behar dituela eritzi dio.

Hil honek 19 egun dituela egingo du batzarra Lurralde koordinakundea. Bertan erabaki beharko dute zein izango den Lurraldearen etorkizuna, eta jarraitzea erabakiko balitz, zein norabide hartu beharko lukeen eta zein planen arabera.

Inkestaren datuei erreparatuta, Lurraldeak mugimendu sozialen alde lanean jarraitzea erabakiko du, dudarik ez dena. Zalantza bigarren eta hirugarren proposamenen artean datza. Talde ekologista gisa jarraitzea izango litzateke logikoena datuak ikusita.

Horrela balitz, taldearen izaera, funtzioa eta beste talde ekologistekiko harremana zehaztu beharko litzateke. Akaso, oraingo talde ekologista nagusiak eta herrietan arazo puntual baten inguruan sortutakoak bildu beharko litzazke koordinadora moduan. Zentzurik ez luke seguruenik, orain dagoen talde ekologisten kopuruari beste bat eransteak.

Aldez aurretik iragarritakoa

Baina, dagoeneko prentsaurreko pare bat emana dute bakearen eta elkarrizketaren bidetik jotzeko sibiliteatea azalduz. Proposamen honek militantziaren artean aurrera egiteko nahikoa laguntza izan gabe, arraro samarra izaten da ho-

rren berri eman izana. Hala ere, ez da ahaztu behar gehiengoak ekologiari ekiten nahi duela.

Tarteko bidea ere posible litzateke. Alegia, Lurralde koordinakundea orain arte bizi izandakoak historiara pasatuta, hutsetik hasi talde ekologista bilaka liteke. Bitartean, Lurraldearen baitan elkarrizketa eta bakearen aldeko bidea gehien jorratu dutenek beste talderen bat osa lezakete. Azken finean, Jonan Fernandez eta Bittor Aierdi Lurraldeako bozeramaleei aitortu diete denek, lan honetarako ahalmena.

Oraingoz, dena dago ikusteko eta erabakitzeko. Edozein sorpresa gerta liteke, dena bait da posible eta aldi berean ezinezko, politika munduan.

■ Irailaren 19an edozein bide hartzen duelarik ere, gainerako taldeak eta alderdiak mugiaraziko ditu erabakiak ●

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g
ASTEASU

EKO VILLALBA
San Juan Kalea, 9
EIBAR

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

AUTOSERVICIO GORA-BERA
Agerretxe Ibilbidea
DEBA

EKO EUOMAR
Nafarroa Ibilbidea, 37
ZARAUTZ

SUPER ANDONAEGUI; C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO - DONOSTIA

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

**SAN JUAN BAUTISTA
KOOPERATIBA**
Villas auzoa
HERNANI

EKO IRUN
Blas de Lezo, 22
IRUN

EKO LEZO
Avda. Jaizkibel, 1
LEZO

EKONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz-Kalea, 1
ZUMARRAGA

SUPER RENTERIA
Vicente Elicegei kalea, 5
ERRETERIA

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, z/g
BERAUN - ERRETERIA

EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUTZ

EKO LEGAZPIA
Urola s/n
LEGAZPIA

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa / Merkatalunea, 7
Hirigintza (ARABARKA jaietxearen atzean)
HONDARRIBIA

BETI MERKEK
Loiola kalea, 12
DONOSTIA

EKO ALTZA
Larratxo Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

EKO VILLALBA
Torres Urquiza kalea, 13
EIBAR

EKO AIETE
Etxaidi Saila
AIETE - DONOSTIA

BASTIDA
Erdiko kalea, 32
MUTRIKU

ZURE ETXE ONDOAN

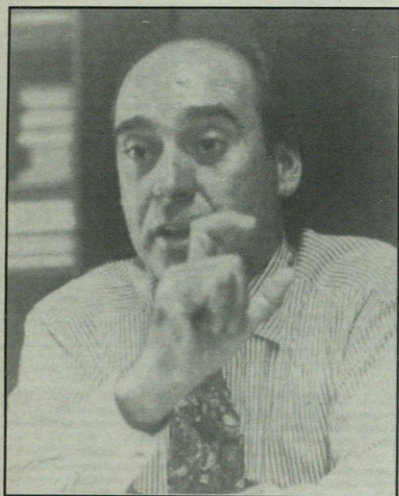

EKO

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

E Z P A L A K

■ PSOE ARABA EAE-TIK ATERATZEAREKIN MEHATXATUZ

JAVIER Rojo Arabako PSOEko idazkariordeak gogor kritikatu du alderdi abertzaleek batasunarekiko duten jarraera. Alderdi hauek autodeterminazio eskubideari eusten jarraitzen badiote, bere alderdiak Araba EAEtik ateratzea proposatuko duela esanez.

Rojoren esanetan, «gaur egun dugun egitura politikoaren alde apustu egin nuenean, Konstituzioaren zortzigarren atalaren alde egin nuen apustu, eta beraz, Araba EAE eta era berean Espainiako partaide izatearen alde». Abertzaleek «sistema juridikoa bortxatzen badute, guk ere eskubidea dugu aldaketa proposatu eta arabar bezala bizitzen utz diezaguten eskatzeko».

PSOEek esandakoari Pablo Mosquearak berebala erantzun dio, hauteskondeen ondorio direla esanaz. «UAK jasango duen gorakadaz obartuta ideia honekin azaldu da Javi Rojo. PSOEko jende ugari UAra igarotzen ari bait da».

■ AMEDO GABONETARAKO AGIAN KALEAN

DUELA lau urte GALEko kideak izateagatik espetxeratuak izan ziren Jose Amedo eta Michel Domínguez polizia ohiei, gabonetarako kalean egon daitezkeela jakin arazi die Gonzalo Casado beraien abokatuak.

Abokatuak eta beraien aurreko buziek esan zietenenez «hilabete batzuen buruan kalean egon zaitezke. Gabonetarako etxean». Aske geratzeko bidea Barne eta Justizia ministeritzek martxan jarri duten indulto partziala izango litzateke. Duela bi hilabetetik hona, José Luis Corcuera eta Tomás de la Cuadra ministrariak bi polizia ohien gartzela zigorra murrizteko aukerak aztertzen aritu dira.

Gobernuari eskatuko zaion indultoak «ez da epai osoari zuzendua egongo, zati batean izango du eragina soilik. Zati bat barkatzea lortzean, orain arte espetxean igaro dituzten lau urteak abalik eta errentagarrien bihurtzea lortu nahi da. Horrela hirugarren gradua lortzea errazagoa litzateke».

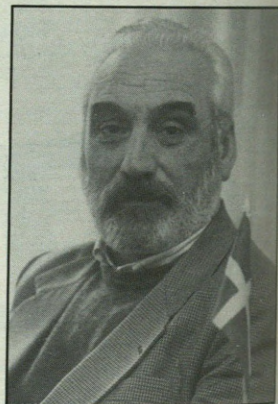
■ EA ETA EUE BAKERAKO KOMISIO BATEN ESKE

EA eta EUE alderdiek Legebiltzarrean bakerako komisio bat sortzea eskatu dute. Komisioa Euskal Herriaren normalkuntza eta bakea lortzeko azterketa eta eztabaida leku bihurtu dadin. Joseba Azkarragak adierazi zuenez, bere alderdiaren erabakia «Lebendakariak eta EAJk Ajuria Eneko hitzarmena ez betetzearen erantzuna da». Proposamen hau Jose Antonio Ardanzak Ajuria Eneko hitzarmena biltzeko hasi behar dituen kontaktuen atarian etorri da.

«Atxitarreko aldaketa bultzatzea akats historikoa izan da UPNren exekutibaren aldetik. Aldaketa hau biltzarrean aurrean terrorismoaren garaipea izan da».

Jose Ignacio del Burgo, UPNko kidea. Egin, 92-IX-3.

«Nafarroan talde batzuen exekutibaren kontraesana ikusi dugu, autobidearen zati baten aldaketa 'azpikaria politiko' izat bazu bait dute eta beste zatiarena, berriz, 'egokitze tekniko' izat».

Antonio Urbiola, Nafarroako EAJko burua. El Mundo, 92-VIII-30.

G O R D E T Z E K O A K

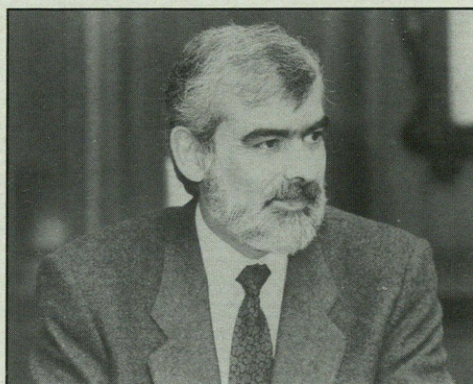
INGURUKOAK BATAIATZEKO OHITURA DUTE POLITIKARIEK

JAKINA denez, politikariek ohitura handia dute ondokoa bataiatzeko. Beren alderdiko kideei ezezik, gainerako alderdietako buruei eta prentsan politikaren inguruan ezagunak direnei ere ezizenak jartzen dizkiete. ARGIAko erredakziora heldu den zurrumurruaren arabera, Floren Aoiz «SuperKAS» ezizenez ezagutzen dute politikari askok. Eta Iñaki Anasagastiri, berriz, «El fleki» deitzen omen diote bere ingurukoek.

K A R T A J O K O A N

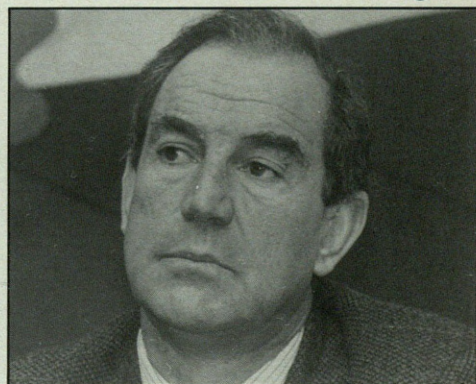
enbido...

...ordago!

FERNANDO BUESA

Karlos Garaikoetxea, EAKo lehendakariak, PSOE abertzaleen batasunaren beldur dela adierazi zuen, «*sortu duen botere plataforma apurtu bait daiteke eta mabuka gal deza-keela*» esanez. Baina, Fernando Buesa Gasteizko gobernuko lehendakariordeak berehala erantzun zion, «*Garaikoetxeak botereaz gozatzea eta manipulatzeari zer den ongi daki*» adieraziz. Buesaren iritziz, «*80etako hamarkadan bost urtez gozatu zuen botereaz, eta ez oso emaitza egokiekin gainera*». Bestetik, Buesa abertzaleen batasunaren aurka azaldu zen «*abertzaleek eginitako politika euskaldunentzat erradikalki txarra izango litzatekeelako*».

KARLOS GARAIKOETXEA

Karlos Garaikoetxearen alderdiak izan du erantzunik Fernando Buesarentzat. Jose Maria Gabiria komunikazio idazkariak «*barregarritzat*» jo ditu Buesak esandakoak. «*Herri honetan jakina da Garaikoetxea izan dela bere helburu eta konpromezu politikoei ez huts egiteagatik bere kargu politikoa usteko gai izan den politikari bakarrenetakoa*». EAKo buruentzat patetikoa da PSOEko buru batek «*Garaikoetxearen gobernua herria pobretu izanaz salatzea, PSOE gaur egun pairatzen dugun krisi ekonomikoaren erantzule denean*». Bestetik, EAK batasun abertzale baten beharra berretsi zuen «*orain, inoiz baino beharrezkoagoa*» dela esanez.

«EA eta EUEk bartuemanak basteko baldintzarik ez jarri izanak, behintzat, EAJrekin izandako bileretan baino urrutirago joateko itxaropena eman digu, nahiz eta horrek ez duen esan nabi EAJrekin urrutirago ezin daitekeenik joan».

Rufi Etxeberria, HBko mahai Nazionalako kidea. Egunkaria, 92-IX-2.

«Ertzaintza instituzio bezala iraintzea euskal gizartearen gebiengo zabal bat iraintzea bezala da, Ertzaintza autogobernarako zutabeetako bat bait da».

Patxi Baztarrika, EUEko Gipuzkoako idazkari nagusia. El Diario Vasco, 92-IX-1.

«PPko kideen jokaera salatu nabi dugu, beraiek esandakoaren ondorioz ETArekin laguntzaile dialektiko onenak dira, lortu ez dituzten garaipen politikoak egotzi bait dizkiete autobidearen gaiaren inguruan».

Joseba Egibar, EBBko bozeramailea. Deia, 92-VIII-30.

Erritmo aldaketarik ez Balkanetan

BALKANETAKO gerra buruzagi eta diplomatikoen ahoetatik jarraituz gero, bakerako esperantza izpitxoren bat beti geratzen dela pentsa liteke. Baina gertakizunen errealitate gordinari begiradaxo bat besterik eskaintzen diogunean, zona hark bakea zer den ez duela jakingo dirudi. Eta hari ere, historian izan diren gainerako gatazka guztiei legez, noizbait etorri beharko zaio zorioneko lasaitasuna. Errealitatea, ordea, egoskorra da eta diplomatiko eta politikoen berbak erraz uzten ditu atzean. Bake berba

gero eta gehiago entzun, armak are eta ozenago entzuten dira.

Londresko Konferentzia? Genevako? EK? NBE? Txiste hutsa antza. Aski adierazgarriak dira azken erakunde honetako kasko urdinek jasotzen dituzten eraso 'anonimoak'. Serbiarrak bosniar lurraldearen bi herenak bereganatu dituztenean eta Bosniaren kantonizazioa gauza onartua bide denean, Bosniako serbiarrek, gauzak horrela jarraituz, euren alde dute aliaturik baliotsuena: denbora. Serbiarrek euren posizioak gero

eta gehiago sendotu ahala, nola komentzitu konkistatutako lurraldeetatik atzera egin dezaten? Berbaz ez seguruenik.

Bitartean Serbiako agintariek gero eta arazo gehiago dituzte, eta horren adierazle dira Milan Panic lehen ministroaren inguruan gertatzen ari direnak. Serbiarren agintarien artean ere batasuna ez da erabatekoa, antza. Bestela nola ulertu Eslobodan Milosevic-en Alderdi Sozialista (komunista ohiak) egun batean Panicen aurkako zentsura mozioa sostengatu eta bultzatzea eta handik egun gutxitan sekulako jarrera aldatetarekin, ultraeskuindarrak bakarrik uztea legebiltzarrean? Edota, nola ulertu oposizio zein agintariek Panic apoiaztzen? Mugimendu ugari ageri da Serbiako

Eslovakiak bere Konstituzioa onartu zuen iragan astean, praktikara eramanez lehenagotik ere aldarrikatutako independentzia. Abuztuaren 26an Txekoslovakiako Alderdi Demokratiko Zibikoko Vaclav Klaus eta Eslovakia Demokratikoaren Aldeko Mugimenduko Vladimir Meciarrek Txekosloveniaren desagertzea sinatu zuten.

Datorren urteko urtarrilaren batetik aurrera, beraz, estatu independenteak izango dira, nahiz eta

dagoeneko praktikan

Eslovakia,

Konstituzioaren

onarpenarekin, bere

bidetik doan jadanik.

Azken hilabeteetan

oraindik entzuten zen

akaso txeko eta

eslovakiarren artean

ere gauzak okertu eta

enfrentamenduak sor

zitezkeela. Prozesuak

bakean jarraitzen du

eta banaketa

baketsuaren

paradigmara ere iritsi

liteke. Ez dira gutxi

Europar harantz

ilusioz begiratzen

dutenak. Belgikako

flandiarrek eredu

moduan hartu dituzte,

eta Belgikan ere gero

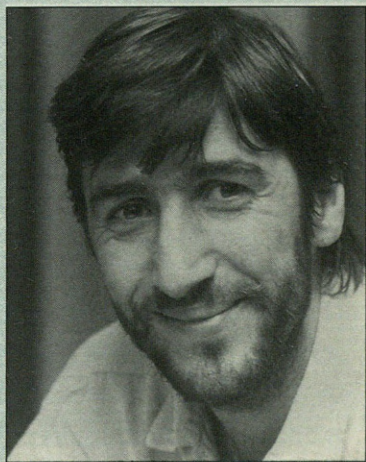

Demokrazia

DENBORAN hurbil, baina oroimenean oso urruti dagoen gerra batetan, behin eta berriz aipatu eta azpimarratu ziguten demokrazia hitza. Milaka eta milaka soldadu mugiarazi zituzten gobernu ugariak, demokraziaren arrastorik sekula erakutsi ez dutenak tartean.

Hilabete batzuk pasa dira, gertakizunak arrapaladan joan zaizkigu, eta

bakoitzean 'demokrazia' eta 'giza eskubideak' entzun behar izan ditugu, ustez dagoena goraiatu eta desgitear zegoena lurperatzeko. 'Demokrazia handienez' izaera hori egiaztatzen duen ekintza nagusia hurbildu ahala, osteria indartu dituzte gerra hotsak, orduan garaile ikurra astindu zuenak hortxe omen duelako bere kideen konfiantza lortzeko aukera aproposena. Gure demokraziak askatzen duen derri gorrezko eszenifikazioa egin behar dutelako, beste nonbaiten milaka batzuk hil daitezke, horrek etekin politikoa baldin badu. Horretarako munduko estatu gehienak biltzen dituen erakundearen izaera demokratikoa aldarrikatu dute, bere erabakien zuzentasuna azpimarratuz (behin onartutakoak nahi bezala hartu badituzte ere ondoren hiru partaide indartsuenek), ondoren antzera da aitzaki bat edo beste: hegoaldeko xiitak, iparraldeko kurdoak, NBek bidalitako batzordea, 32. paraleloa...

JUANJO SAN MIGUEL

Euskadi Irratiko kazetaria

Alineatu gabeek, NBEn dauden 108 estatutako ordezkariak, NBE ez dela erakunde demokratikoa adierazi dute, erabakiak beto eskubidea duten 5 estatuak bakarrik hartzen dituztela (EEBBek, Frantziak, Britainia Haundiak, Errusiak eta Txinak), eta hori aldatzeko NBEn fundazio oinarriak aldatu beharko lituzkete, baina horretarako ere bostek beto eskubidea dute.

Baina erabateko gehiengoak (108k) hori esateak ez du 'gure' demokrazia zikintzen; beste leku batzuetan kurdiarrak zapaltzea (Turkia bezalako aliatu sutsu eta 'demokratikoa' izanik gutxiago), xiitak baztertzeko edo edozein lekutako gutxiengoa txikitzea, ez dira demokrazia astinduz erasotzeko arrazoia; edozein paralelo gurutzatu eta beste herri bat erasotzea zilegi da baldin eta demokraziaren izenean egiten bada.

Demokrazia eta kapitalismoa uztartuz, aspaldi panazea hori lortu zuten estatuak ugariak direla ahaztu erazi nahi digute, zerrenda amaieragabekoa delarik: Brasil, Guatemala, India, Marokko, Mexiko, Turkia...

politikagintzan, gero eta nahastua-goa. Baina epe laburrean gerrarekiko eragin baikorra edukiko duela gehiegi esatea da. Orain arte behintzat esan, denetariakoak esan dira, baina errealitatea gura baino askoz buru gogorragoa da.

EKIALDE Hurbileko lurraldeetara berrituz gero, esperantzaren izpi ahula sendoagoa dirudi Israelen laboristek irabazi zutenetik. Israel-

Gauzak horrela jarraituz, serbiarrek euren alde dute aliaturik baliotsuena: denbora ●

darrek orain arte eramandako politika kontuan hartuta, Isaac Rabin —biguinen arteko gogorrak— lehen ministro berriak israeldarrei luzatutakoa bada zerbaiten adierazle: «Albora itzazue Israel Handiaren amets boriek, faltsuak bait dira».

Halaber, Washingtonen egiten ari diren bake elkarrizketek tonu berri bat hartu dute siriarren jarreraren biguintzeaz. Iragan astean israeliarrei erantzutean, hauek siriarren jarrera berdintsu ikusten dutela baina hizkuntz aldaketa ere nabari dutela, eta hori positiboa dela azpimarratzen zuten.

Palestinaren artean, ordea, euren arteko desberdintasunek nagusitzeko joera agertzen dute. Estatu independentea helburu izanik, komenigarria da Isaac Rabinek eskainitako autonomiaren bidetik sakon murgiltzea? Aurerrantzean horixe izango da palestinaren arteko desberdintasunen arrazoi nagusienetakoa.

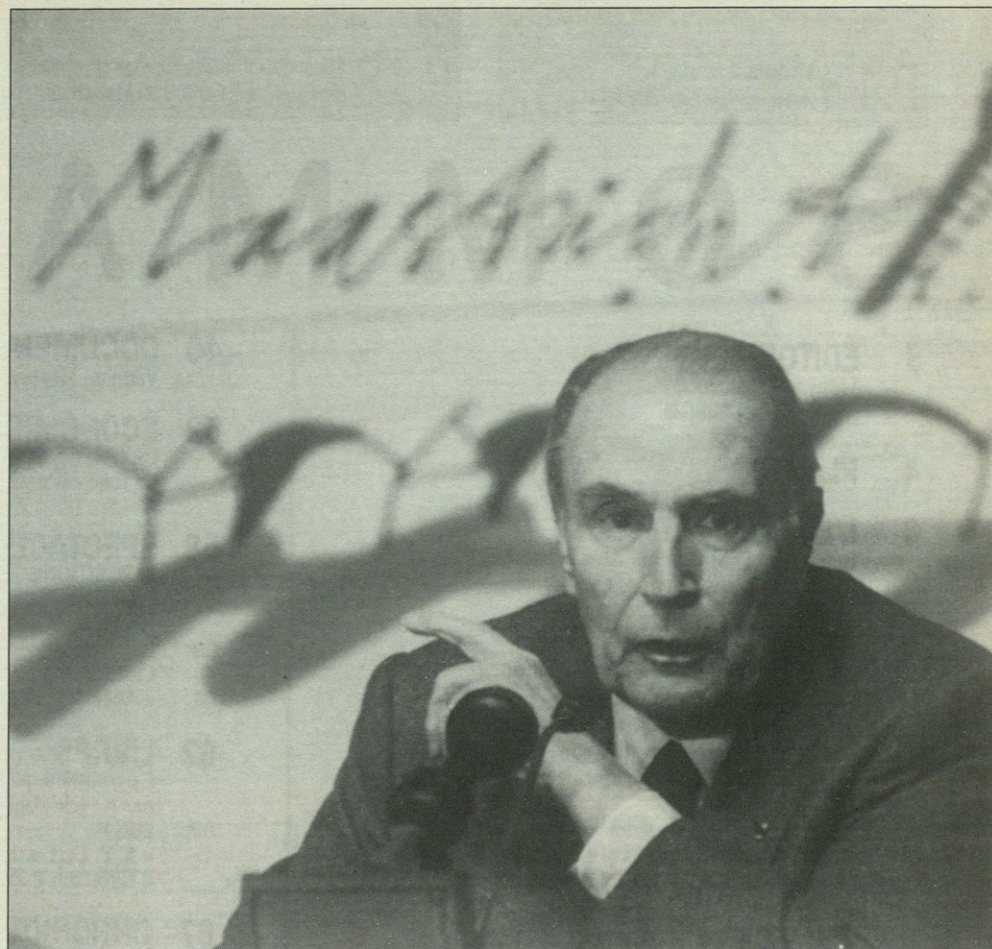
Lukas Martinez

prentsan. Hor dago alderdi politikoen finantzaketa iluna, edota Laurent Fabius lehen ministro ohia ukitu duen odol kutsatuaren afera; eta hau epailearen aitzinean galdetua izan zen gainera. Afera guzti horiengatik, frantziar biztanleentzat sozialisten irudia okertzen joan da.

■ Kanpainako elementurik nabarmenetakoa Alemaniarekiko dagoen beldurra da ●

Bestalde, askorentzat Maastrichteko ituna edo tratatua nahiko iluna gelditzen da, politikoez ez bait dute denborarik hartu xehetasunak adierazteko. Alderantziz, seguru asko aspaldidanik Europaren sorreratik gauzak poliki egiten joan direnez, askorentzat erreferendum honek beste urrats bat soilik izaten jarraitzen du. Klase politikoa errentzat baiezkoa erraz nagusituko zela garbi bazen ere, aktualitateak ez zituen gauzak horrela ikusten: Jugoslaviako gerlarekin alde batetik eta Alemaniarekin Estatu frantsesera sartu diren hondakinen afera ondotik, Europa batua benetako interesa zalantzan jartzen hasi da.

Beste elementu bat ere kontuan hartu behar da Tratatuaren kontrako iritzia gero gorakada ulertzeko. Sozialisten alderdian Maastrichten aldeko jarrera nagusitzen bada ere, ez da honela gertatzen eskuineko aldean; Fronte Nazionale alde batera uzten badugu, hauek kontrako botoa eta nolabait

Erreferendum honetan Maastrichten alde edo aurka bozkatzen da, baina aldi berean lehendakaritza ere nolabait jokoan dago.

Miterranden kontrako botoa eskatzen dute eta. Frantziar nazionalismo erradikalaren alde jartzen dira, baina gogoratu behar da 1962an Le Pen Europaren alde agertzen zela, 1972an Fronte Nazionalak Europako Konfederankundea proposatu zuela bere egitarauan eta 1987an Akta Bakarraren alde agertu zela.

Gainerako eskuineko alderdietan eztabaida gogorra dago. Uztailearen 4ean RPRko (Errepublikaren Aldeko Batzarrea) buruzagia den Jacques Chirac Maastrichten alde agertzen da; aldiz, alderdi berekoak diren Charles Pascua, Barne ministro ohia, eta Philippe Séguin, Arazo Sozialetarako ministro ohia Maastrichten aurka

agertu dira. Ez hori bakarrik, azken bi hauek kanpaina eratu dute Tratatuari buruzko iritzia eskatuz Konstituzio Kontseiluan. Valéry Giscard d'Estaing errepublikako lehendakari ohia ezik, gainerako politikari esku-matarrek oso apalki hitz egin dute Tratatuari laguntzeko, François Leotard bezala, isildu ez direla.

Udako kanpaina

Honela iragan da uda: Fronte Nazionaleko kideek alde batetik, eta bestetik alderdi sozialistako militanteak, hondartzetan eta udapasa lekuetan jendearengana joz. Fronte Nazionaleko kideek

ian handia egin dute, afitxa handiak eta txikiak trumilka kolokatuak izan dira, euren esku-propagandarekin jendeak oporrak pasatzen dituen lekuetara joz. Honela, uda denboran zehar Maastrichteko Tratatuaren kontrako iritzia handituz joan da eta «IPSOS- Le Point-ek abuztuaren 9an agertu zuen sondeoan % 52k Tratatuaren aurka bozkatuko lukete. «Le Point» aldizkariaren iritziz, biztanleak tratatuaren kontra agertzen dira Miterrand boteretik baztertu nahian. «Estatu buruaren epaiketa egiten da gaur amorrutik basati batez», diote.

Alderdi sozialistak ere sorpresa batzuk ekarri ditu udako kanpaina honetan. Zenbait militante baizkoa-

ren alde ibili badira ere, istiluak alderdi barruan iragan dira. Alde batetik esan behar da Pierre Bérégovoy lehen ministroak askotan eskertu duela Valely Giscard d'Estaingen laguntza, honek egin dituen mitinengatik, luzez etsai politikoak izan direnean. Bestalde, anekdota gisa, Andre Fros-

Guztiek badakite Mitterranden segida prestatu behar dela, eta nahiz eta lehendakariarekiko distantziak gorde, gehienak Maastrichteko Tratatuaren alde agertu dira: Rocard, Fabius, Delors... Delorsentzat apustu garrantzitsua da gainera, bera izan bait da azken urteetan Europaren eraikun-

abuztuaren 29 eta 30ean Belfort hirian Herritarren Mugimendua sortu. Danimarkako Hober Nielsen Alderdi Sozialistaren lehendakaria ere Chevènementen eskutik hurbildu zen ezezkoaren alde egitera.

Herritarren Mugimendua ezkerrentzako baliabide bat izan nahi du; Europako teknokratak eta ezkerre eta eskuinaren desberdintasun eza salatzen dituzte Chevènementek. Frantziar subiranotasunaren argudioari heltzen dio baita, *«Frantziar industriaren giltzak alemaniarren eskuetan utziko ditugu... Frantziak bere abots independentea gorde behar du»*.

teburuan Jacques Delorsen kin bildu ziren baina bilerraren ondotik, hautu librea utzi diete bere militanteei.

Tratatuaren alde agertzen direnek, Estatu frantziararen etorkizun ekonomikarentzat berorrek duen garrantzia azpimarratzen dute. Garbi dago tratatu honen bidez, Estatu frantziarrak handien arteko bere lekua kolokan jartzen duela. Horregatik azpimarratu dugu askotan diruaren argudioa.

Azken urteetan, Mitterrandi egokitu zaio Estatu frantziarra nazioarteko handien artean defendatzea; Golkoko Gerran parte hartzea ere horrela ulertu behar da. Baina Estatu frantziarraren ekonomia eta bereziki dirua, libera, jadanik ez da erreferentzia bati diruaren munduan, markoa yena edo dolarra bezala. Hiru moneta horiei lotua gelditzen da libera, horregatik azpimarratzen da Europari lotua jarraitzearen beharra.

Bestalde, elementu be-

■ Rocard, Fabius, Delors eta beste batzuk ere, alde azaldu dira, baina Mitterrandekiko distantzia gordez ●

sard kronikalariak «Le Figaro» egunkarian ematen duen iritzia, non telebistako emankizun batean lehen ministroak De Gaulleri egindako omenaldia eskertzen duen.

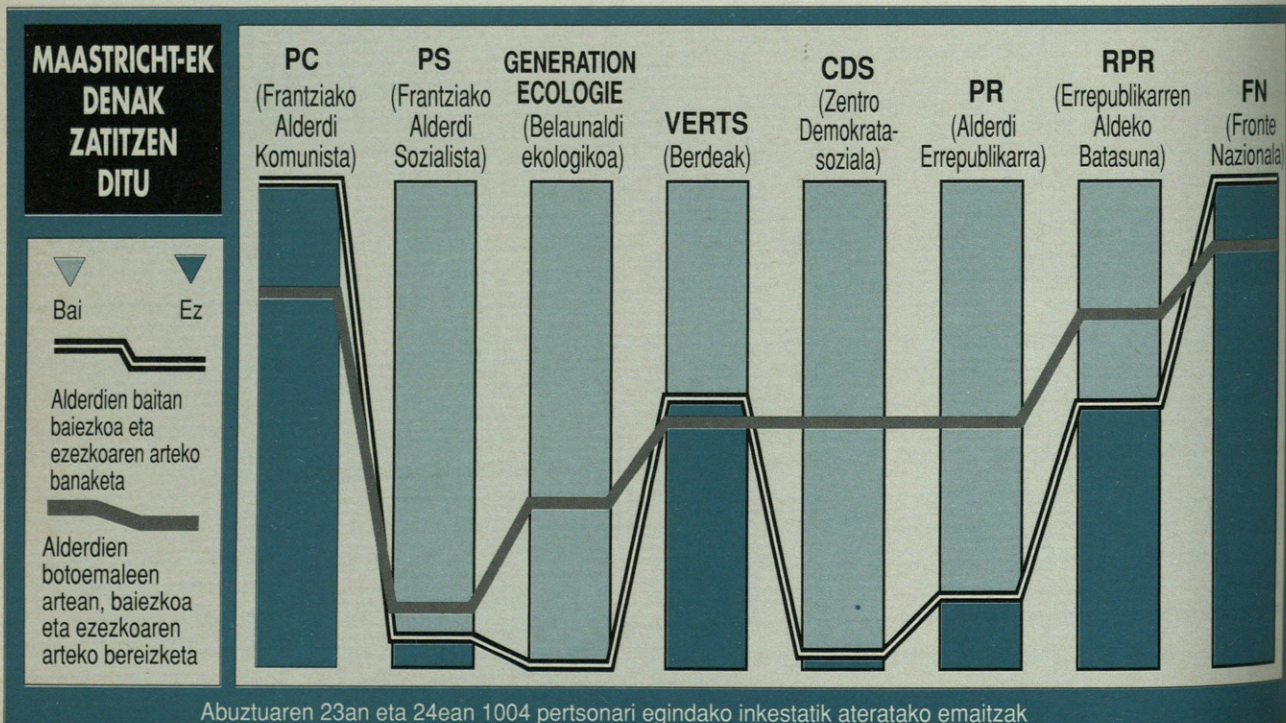
Ezkerre eta eskuina non dauden galtzen ari gara dagoeneko. Baina bestelako ondorioak ere izan dira sozialisten artean eta udan zehar buruzagi bakoitzak bere indarrak bildu ditu zenbait gogoeta egiteko.

tzan aritu den Estatu frantziarreko politiko nagusia. Europako Komisioko lehendakaria da Delors, eta dagoeneko iragarri du ezezkoak irabazten badu bere postua utziko duela.

Bada beste ondorioak ere, hain zuzen alderdi barruan minorian dagoen Jean-Pierre Chevènement PSFko (Frantziako Alderdi Sozialista) bulegoko kideak, Batzorde Eragilea utzi zuen uztailaren 15ean, eta

Prentsaren laguntza

Beste bi alderdiren posturak ere aipatzekoak dira. Komunistak tratatuaren aurka azaldu dira, *«kapitalismoaren tratatua bait da»*. Berdeak abuztuaren azken as-

riak ere agertu izan dira kanpainan eta horietako nabarmenena Alemaniarekiko dagoen beldurra da. Alemania azkar eta independente baten beldurrez, politikoak behin eta berriro aritu dira Alemania lotu beharraz. Orohar, kanpaina motel hasi bazen ere sondeok bazterrak astindu dituzte eta jende asko lotu da baiezkaren alde, eta honetan komunikabideen eragina nabarmena izan da. Sondeok ezezkoari iragartzen ziotenaren aurrean, baiezkaren aldeko politikoek euren tropak bildu dituzte.

«Liberation» egunkarian Elizabeth Guisou Europako Arazoetako ministroa eta Philip Séguin ministro ohia alde eta kontra agertu dira. «Le Point» aldizkariak abuztuaren 29an bere azala Maastrichtekin egiten zuen eta «Le Nouvel Obser-

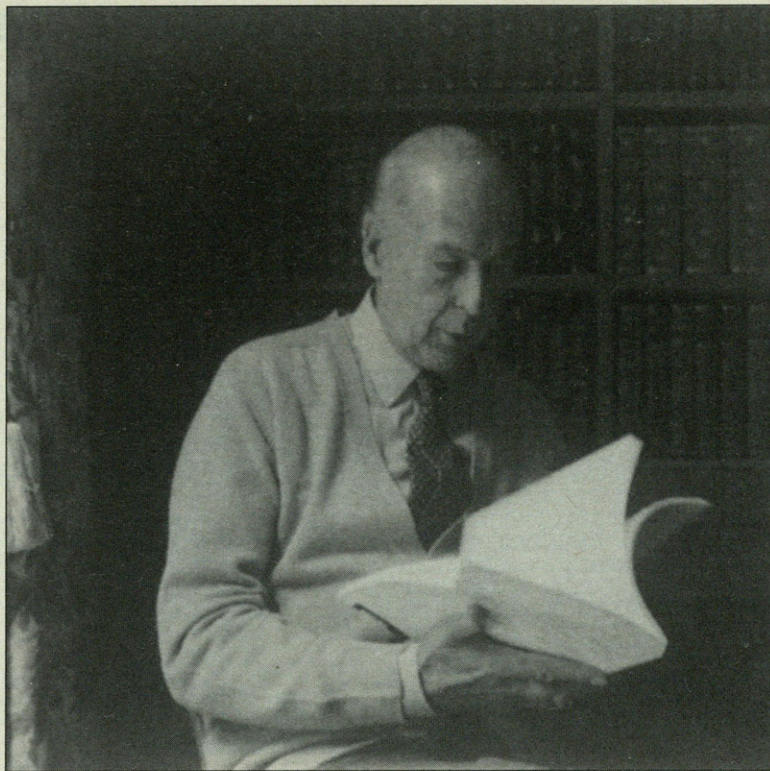
vateur»-ek tratatuaren aldeko jarrera hartu du. Irailetik aurrera politiko asko hasi dira prentsan agertzen: Jac-

ques Chirac, François Léotard... eta François Perigot CNPF enpresarien sindikatuko buzuzagia telebistan.

Estatu frantziarrarentzat ondorio ikaragarriak iragartzen dituzte ezezkoak irabazten badu. Mugimendu guzti honek eragina izan zuen sondeotan, eta ho-

Charles Reboisek Alemania, Mendebaldeko Europari lotzearen beharraz ihardun zuen bere editorialean, horretarako Ekialdeko Alemania ohian gertatzen ari diren istilu arrazistak aipatuz. Maastrichten alde bozka dezaten eskatzeko beste modu bat da.

Eskumako sektoreetatik Valéry Giscard d'Estaing errepublikako lehendakari ohia izan da akordioaren defentzailerik sutsuena.

ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI, 4

Telf. 42 06 24

20004 DONOSTIA

■ Asko dira pentsatzen dutenak Estatu frantziarreko egoera soziala oso latza dela eta Maastrichtek ez duela lanposturik sortuko ●

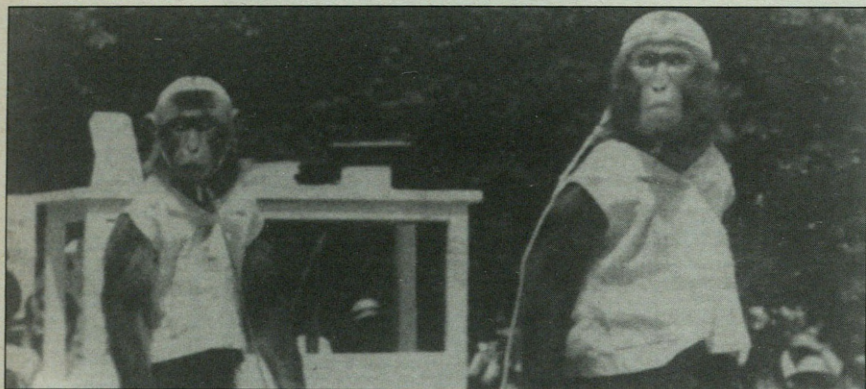
rrera, irailaren 2an jadanik % 53 Tratatuaren alde agertzen zen. Mediterrandek ere lehen lerroan egon nahi du eta irailaren 3an telebistako eztabaida batean parte hartu zuen. Bere iragan politikoan bere irudia arma indartsu bezala erabili du, baina gaur egun bere irudia biziki ahuldua ageri da, eta agerpen horiek oso arriskutsuak izan daitezke.

«Le Figaro» egunkarian,

Egun batzuk falta dira oraindik eta prentsa eta telebistaren eragina oso garrantzitsua izango da. Baina asko dira oraindik pentsatzen dutenak Estatu frantziarreko egoera soziala oso latza dela, Maastrichtek ez duela lanposturik sortuko, eta beraz, alde edo kontra bozkatu udazkena beroa izango dela.

Ixabel Etxeberria

HISTORIA ETA GERO

LURRIKARETARAKO PRESTAKUNTZAK JAPONIAN

JAPONIAKO zientzia gizonak jakinarazi dutenez, lurrikara batek Tokio-ko erdialdea suntsi dezake datozen 20 urteetan zehar. 1923an Tokiok, hiria deuseztu zuen lurrikara ezagutu zuen eta orain ere maiz izaten ditu lurrikara txikiak. Horrelakoetarako prest izateko neurri ugari hartu dituzte dagoeneko eta azkenetakoa argazkian ikus dezakeguna: erizain berezi horien prestakuntza. Eurek dioten moduan, «*era guztietako neurriak hartu behar dira eta*».

HASSAN II BOTEREAN EGOTEAREN ZERGATIAK

HAINBAT elkarriketatan galdetu izan diote Marokkoko Hasan II erregeari ea Marokkon zergatik ezin daitekeen ezarri monarkia konstituzionala, eta erantzunak bitxiak izan dira. Baina hauetariko azken elkarriketa bateko erantzunak txiki uzten ditu aurrekoak. Horrenbeste urte errege eta mandatarari nagusi moduan eta orain jakin behar izan dugu monarkia konstituzionalari ezin diola heldu, «*islamak erregimen mota hori debekatu egiten*

duelako». Hala ere, aitortzen duenez, hemendik aurrera legebiltzarreak eta gobernuak askatasun gehiago izango dute, «*hori bai, nere aholkuarekin, zeren —gizarajoa— nik ere badut berba egiteko eskubidea*».

COLLOR DE MELLOREN «KOLOREAK»

EGUNKARIAK irakurtzean mundua agintari gizarajoz beterik dagoela konturatzen gara behin eta berriro. Gero eta gehiago gainera. Oraingoan Brasileko Fernando Collor de Mello lehendakariari egokitu zaio «*prentsa eta zenbait sasiagintariren jokaera maltzurra*» jasan beharra. Zorte txarra ekiditeko eta azti ospetsu batek gomendatuta, Collorrek Melloren aurreko de-a kendu zion bere abizenari, baina emaitzak alderantzizkoak izan dira antza. Administrazio mailako ustelkeria dela eta lehendakaritza kanporatua izatetik oso gertu bait dago. Azken egunetan ikusi denez, deiturak benetako zorte txarra ematen dio. Herriari, bere alde dagoela adieraz diezaion, bandera nazionalaren berdea eta larua erabil dezan eskatu dio, baina herriak beltza erabiltzen du, oposizioak bere aurkako jarrera erakusteko erabiltzen duen kolorea.

ELE MELE

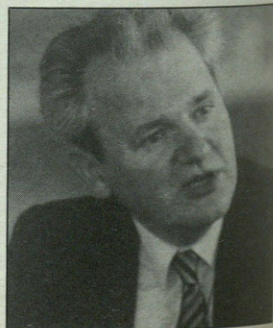

«*Hiesaren aurkako batzordean guztiek uste zuten nere sarrerarekin, eta bonen publizitatearekin, gauzak bobetuko zirela. Baina ez, proposamenak eta zenbakiak mabai gainean jarri ondoren, Busbek ez zigun inongo jaramonik egin. (...)Argi daukat, Bill Clintonen alde bozkatuko dut*».

Majic Johnson, saskibaloia jokalaria estatubatuarra.

«*Azken hilabeteetan gure indar guztiak bakerantz bideratu ditugu. Nere politikan ez diot lekuri utziko bakearen aurka joan daitekeen ezertxori*».

Slobodan Milosevic, Serbiako lehendakaria.

O I H A R T Z U N A K

FMLN ALDERDI POLITIKO BILAKATU DA HONEZ GERO

EL SALVADORREKO goinuaren aurka hamabi urtetako gerran aritu ondoren, FMLN alderdi politiko bilakatu zen iragan astean. FMLN bost erakundez osatua da: Herriaren Armada Iraultzailea, Askapenerako Indar Herritarrak, El Salvadorreko Alderdi Komunista, Ertamerikako Langileen Alderdi Iraultzailea eta Erresistentzia Nazionala. Gobiurarenetik akordioak lortzean, zenbait sektoretatik, FMLNren erronka nagusia bere erakundeen arteko batasuna mantentzea izango zela aipatzen zen. Alderdi berriaren bozeramaleen esanetan, ostera, —izen berarekin jarraitzen du— alderdia inoiz baino batuago dago. Hauen arabera, 1994eko hauteskunderi begira euren helburu garrantzitsuenak, «bakarrik ala beste indar batzuekin» legebiltzarrearen kontrolatzea da.

«Erreferendumean bakea ala gerraren artean erabaki behar da».

Michel Rocard, Estatu frantziarreko lehen ministro ohia.

«Maastricht ez da perfektoa, perfekzioa totalitarismoak bakarrik bilatzen duen gauza da eta».

Felipe González, Estatu espainiarreko goinuakoa lehendakaria.

«Londreseko konferentzietatik zerbait argia ateratzen ez bada, Kosovon gerra ekidin ezina izango da».

Bujar Bukashi, Kosovoko Liga Demokratikoko buruzagia.

200.000 PEZETAKO DIRUTZA PEZETA MANTENTZEKO

ABUZTUAN zehar diru merkatuak bizi izan duen zorabioaren aurrean hala nola erantzun behar izan dute goinuak. Markoaren indarra eta dolarren ahultasunari eusteko bereak eta bi egin dituzte estatuak banku zentralak. Datu zehatz gehiegi eskaini ez bada ere, jakin izan da esaterako, Espainiako Bankuak abuztuaren zehar pezeta bere balioan mantentzeko 200.000 milioi pezeta (10.000 milioi libera) gastatu behar izan dituela bere kanpo erreserbetatik. Munduari dagokionez, dolarra beherakada historikoa ezagutzen ari da eta markoa, aldiz, motore ekonomiko berriaren adierazle moduan tinko ari da finkatzen. Estatu frantziarrak Maastrichti esango dionaren zain daude banku guztiak, diru inbertsioak gora eta behera.

Hego Euskal Herrian hiru talde masoi daude

LOGIA ZAHARREN ONDORENGOAK

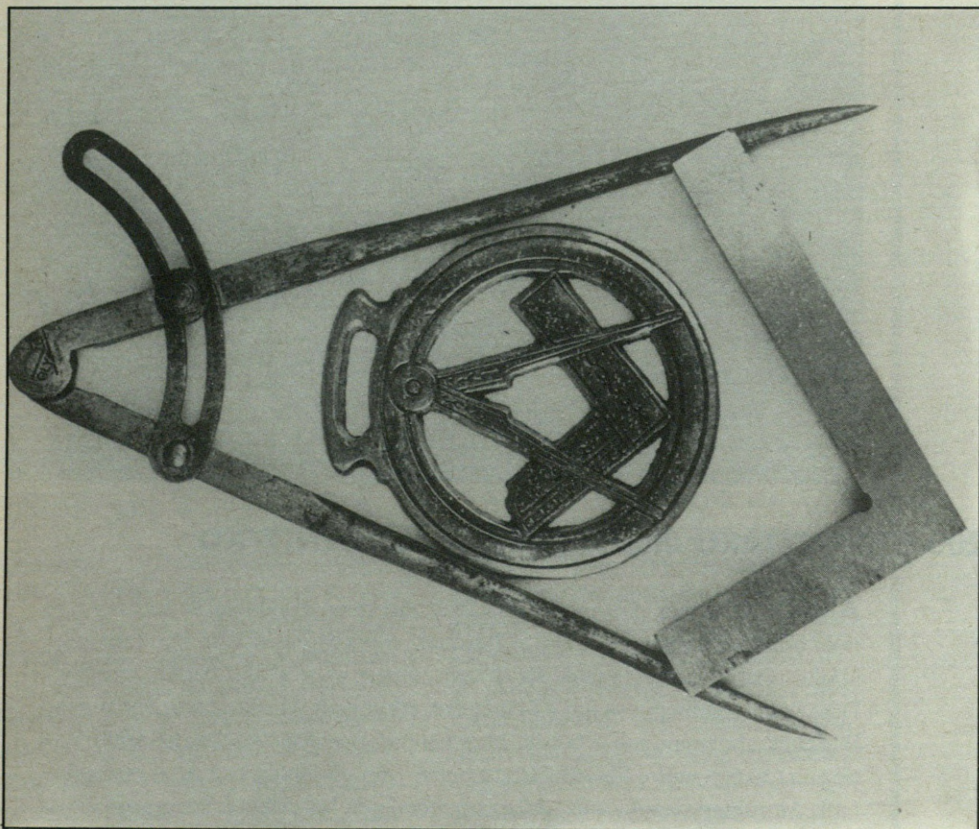
Ipar Euskal Herrian 10 logia edo talde masoi desberdin daude, eta 1.000 anai-arreba inguru biltzen dituzte. Hegoaldean, aldiz, frankismo garaian klandestinitatean murgildu ziren eta gaur egun hiru logia besterik ez daude, bi Araban eta hirugarren bat Bizkaian. Erdi Arotik bizirik dirauen mundu misteriotsua da.

MASONERIAK euskal gizartearen onarpena espero du. Talde masonioak edo logiak, orain arte, ezkutuan eta sekretismoz horniturik bizi badira ere, badirudi, irekiera prozesu bati hasiera eman nahi diotela, Hego Euskal Herrian

behintzat. Badu arrazo zehatza; jarraipena emango dioten belaunaldi gazteen beharrak hala jokatzera behartzen ditu kide edo maisu masoi helduak.

Ipar Euskal Herrian 10-12 logia inguru omen daude. Baiona, Miarritze eta Donibane Lohizune inguruan kokatuta batez ere. Hainbat urtetako tradizioari jarraituz, indartsuak bihurtu dira eta anai-arreba masoien (anaitasunezko tratamendua erabiltzen dute) kopuru handia biltzea lortu dute, 1.000tik gorakoa. Hegoaldean ez dira 50era heltzen. Hiru logia desberdinetan banatuta, bi tendentzia antzematen dira. La Tolerancia logia bilbotarra —1981ean sortua— eta General Alava logia gasteiztarra —1992koa— tradizionalismoan oinarrituta daude eta Espainiako Logia Handiaren partaide dira. Manuel Iradier logia gasteiztarra —1992an sortua— berriz, liberalismoa eta irekiera prozesuari ekin dio. Azken hau Espainiar Logia Handia Sinbolikoaren partaidea da—.

Logien inguruan egon den giro misteriotsuak, erituen izaera ezkutua, eskuaira eta konpasa bezala-

Eskuaira eta konpasa dira masoien sinboloak, biak neurriaren sinboloak.

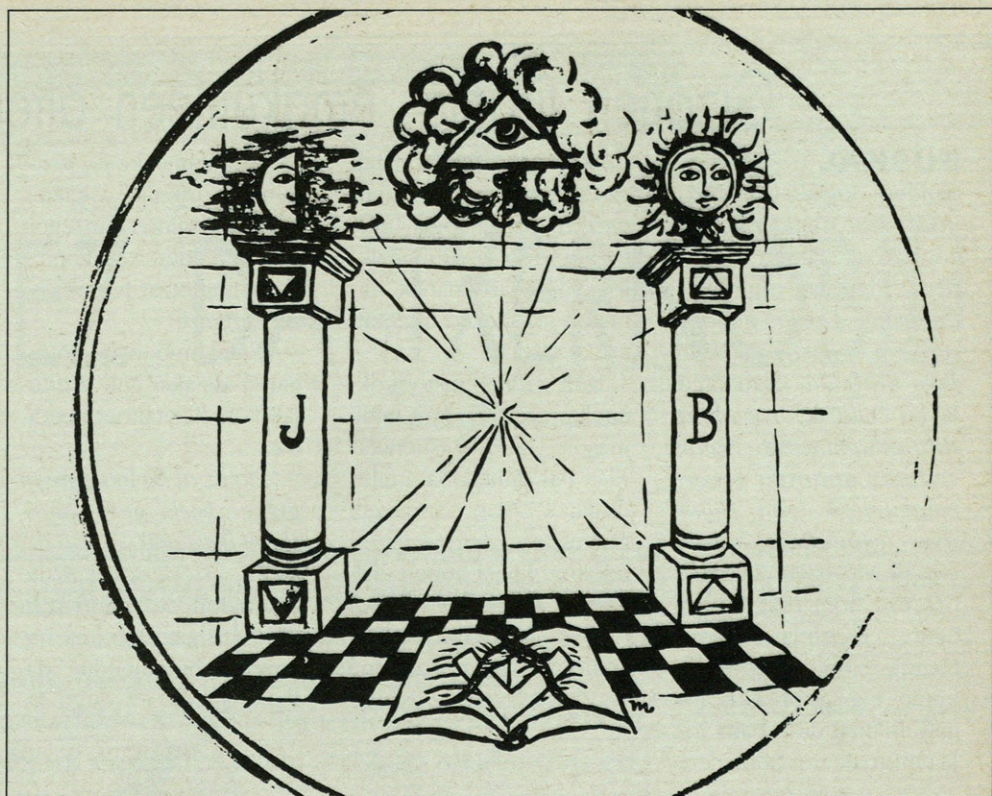
Hiru logia desberdin daude Hegoaldean, bi tendentziatakoak: tradizionalistak eta liberalak ●

ko sinboloen esanahiak, masonerira hurbildu izan diren pertsonaia ezagunek —Winston Churchill, Salvador Allende edota Mario Conde; euskaldunen artean Elhuyar edo Munibeko Kontearen semea— interes berezia eman diote elkarte hauei.

Erdi Aroko hargin anaiartekoak eta eurak antolatutako bilera teknikoak izan ziren masoneriaren aitzindariak baina masoneria espekulatiboa —gaur egungoa—, XVII. mendean sortu zen. Hargin anaiarteko hauek bere lanbidearekin zerikusia zuten zenbait jakintza tekniko eskuratzeko biltzen ziren, hauek bilera filosofikoak bihurtu arte, masoneria espekulatiboa edo pentsamenduzkoari lekua eginez.

Egia eta ongia

Javier Otaola, Manuel Iradier logiako maisua eta Eusko Jaurlaritzako Lehendakaria Saileko abokatuak azaldu digunez, «masoneria edo orde, erakuntza pertsonalerako eta harremanetarako erabiltzen den metodo espekulatiboa da». Metodo espekulatiboak edo pentsamendu teorikoak, liturgia eta erritualetan gauzatzen dena, hobekuntza pertsonala du helburu. Ordea edo masoneria unibertsala digu kontzeptu teori-

Hiru maila daude logiaren barruan: ikaslea, kidea eta maisua. Denen artean maisu agurgarria aukeratuko dute.

koa. Obedientzia edo logia handiak dira, federakundeak bezala, logia edo tailer txikiak biltzen dituztenak. Hego Euskal Herrian hiru logia edo tailer egon arren, ez dago lurraldeko obe-

dientzia edo logia handirik.

Ordeak, betidanik erakarritu pertsona humanista eta idealistak. Egia, ongia, berdintasuna, askatasuna eta anaitasuna dira ordearen oinarritzko baloreak. Beti

ere erainkuntza pertsonale- ra eta gizabanakoari zuzenduta, baina egia izanik historikoki botere gune garrantzitsuak izan direla. «Ordeak ez du tresna kolektiboko kontzientziarik. Masoneria tresna kolektiboa izan da gizartean eraginkortasun kolektiboko taldeak ez zeudenean, alderdi politiko edo talde sozialak kasu. Baina gaur egun, demokrazia garaian ez dago horren beharrik eta gainera ordearen berezko esanahia individuala da, intimoa», esan digu Iradier logiako maisuak.

Egia eta ongiaren bilaketa dira orde eta logia bakoitzaren helburua. Adibidez, eliza katolikotik kritikatu zaiona horixe da, egia eta ongiaren ikuspuntu erlatiboa. Javier Otaolak azaldu digunez, «Logia bakoitzean, erlijio eta ideologia desberdinen pertsonekin aritzerakoan, balio hauen

Logiaren oinarrian: pentsaera

URRUNAGO joan da Manuel Iradier Logia Agurgarriaren leloa. Euskaraz erabiltzen dute, nahiz eta euren lan guztiak gazteleraz egin. Iparraldeko zenbait logiekin harremanak izateko asmoa ere badute. «Guzti hau —azaldu digu logia honetako maisuak—, euskal gizartean integrazio prozesu bat zabaltzeko». Oraingoz, logia honetako partaideak erdaldunak dira baina «anai-arreba euskaldunak irabazi nahi

ditugu». Katalunian eta, giro abertzaleen artean tradizio handiko elkarte baldin bada ere, Euskal Herrian abertzaleen artean ez du arrakastarik izan. «Agian, abertzaletasunaren sorrera nekazari eta ultrakatolikoa-gatik ez da horrela gertatu», esan digu Javier Otaolak.

Manuel Iradier logiako partaide honen ustez «parekotasun handiak daude sinbolo masoi eta euskal mitologiaren artean».

Gizonen tirania, emakumeen alferkeria

EUSKAL Herrian dauden logiak gizonezkoak dira. Betidanik, gizonezkoak ditugu masoneria inguruan murgildu direnak. «*Duela gutxira arte emakumeak ez direlako burbildu*» esan digu Javier Otaolak. «*Logiak ez dira emakumezko logiak sortzeaz arduratu behar; emakumeak izan behar dira eginbehar horren eragile eta egile*». Irekiera prozesu honi esker, gaur egun Espainiar Logia Handia Sinbolikoak emakume eta gizonezko logiak biltzen ditu, baita logia mistoak ere. Dena den,

masoneria tradizionalak ez du harremanik emakumezko edota logia mistoekin, ezta emakumezko logiekin harremanak dituzten gizonezko logiekin ere.

Izan dira historikoki emakumeen zenbait talde masoi. Garrantzitsuenatariko bat Amazona Ingles dugu, 1.779an sortua eta feminismo erradikalaren ildokoa. Logia honen erritualak emakume masoi hauen oinarritzko lau aginduak azaltzen zituen:

— *Zein da lehenengoa?*

— Emakumezkoak gizonen uztarpetik askatzea eta gure agintepean egon ez nahi duten gizonezkoak tiranotzat hartzea.

— *Zergatik?*

— Emakumeontzat lotsagarria delako guk erditutako eta hazitakoei obeditzea.

— *Eta ez al da lotsagarria gizonezkoek gure aginduak betetzea?*

— Ez, gizonezkoak maite dutenaren pean jarri izan dira beti eta amodioa naturaren mugimendua da. Emakumeok ez dugu ja-

kintzarik izan gizonezkoen tirania dela medio, eta jakintza horiek, gutxienez, konpartituak izan daitezela.

— *Zeintzuk dira jakintza horiek?*

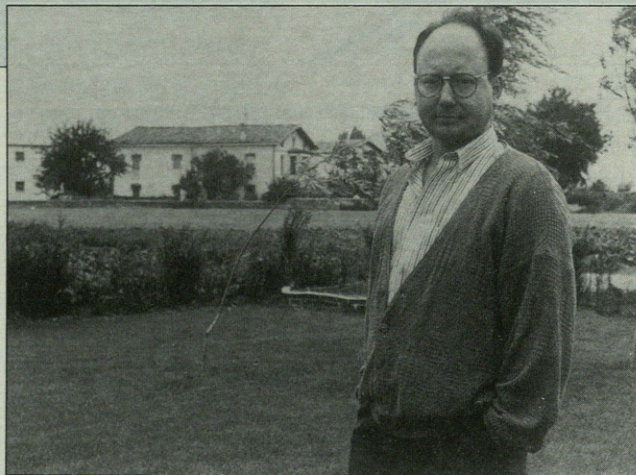
— Zientzien ikasketa, duintasunak, estatuko ardurak eta armen erabilera.

— *Zergatik diozu emakumeok tiraniak gabetu gaituela?*

— Gizonezkoek arreta berezia jarri dute emakumea alferkerian eta hutsalakerian hezitzeko, beren emazteen sotiltasun eta kuraia kementsuaren beldur direlako.

ikuspuntua erlatibizatzen da, egia eta ongia helburu ditugu baina erreferentzia bezala, ez lorpen bezala. Horregatik ez dugu dogma absoluto edo erabatekorik, balore konpartituak baidizik.

Hala eta guztiz ere, eta irekiera prozesuari ekin arren, ordeak erritual bereziak sekretupean gordetzen ditu, maisu masoi honek azaldu digunez, «*erritual hauek eraginkortasun bandiena manten dezaten*». Logia bat ez da eztabaidarako talde edo ateneo bat, pribazitatea eta intimismo giroa nagusitzen da, eraikuntza pertsonalak eta pentsakera teorikoek lehentasuna hartzen dute. «*Masoneria ez da erlijioa, espekulazio pertsonaleko*

Manuel Iradier logiako maisua da Javier Otaola.

metodoa baizik, edozein ideologia edo erlijio baterakide dira logiaren barruan» jarraitu du Javier Otaolak.

Masoi berri baten onarpenak prozesu luze bat zabalitzen du. Hiruzpalau elkarriketa pertsonal egin eta gero, pertsona ezagutzeko

eta taldearekin baterakide den ala ez jakin eta gero, ordearen estatutoek esaten duten bezala, «*pertsona askatua eta obitura onekoa bada*» hiru botazio desberdin egiten dira logiaren baitan. Botazio hauek gaindituz gero errituala prestatzen da, baina errituala bera beste frogar bat da. Erritual sekretu hau ez baldin bada gainditzen masoneriatik kanpo geldituko da. Normalean, ez da horrela gertatzen eta erritualaren ondoren, zin egitea dator, logia horren barruan aprendiz

edo ikasle bezala. Hiru maila daude logia bakoitzean: ikasle, kide eta maisua. Bakoitzak eginbehar, jantzi eta bilera toki zehatzak ditu. Denen artean maisu agurgarria aukeratzeko dute eta hauxe da lanen zuzendari eta taldearen lehendakari.

Erritualak eta lanen edo plantxen irakurketa dira logiaren eginbeharrak. Logia bakoitzak bere lan edo plantxen plangintza du, interesen arabera. Hauetatik aparte erainkuntza sinboloen —eskuaira eta konpas— inguruko lanak egiten dira, baina ez da inoiz eztabaida politikorik edo erlijiosorik egon behar —alderdikierarik edota erlijio desberdinen arteko borroka gerta ez dadin—. Eskuairak eta konpasak badaukate berez esanahi zehatza: neurriarena. Hala ere, logia bakoitzari dagokio sinbolo horien inguruan filosofia-tzea, espekulatzeta.

■ «Ordea edo masoneria ez da erlijio bat, eraikuntza pertsonalerako metodo espekulatibo bat da» ●

JAVIER OTAOLA

Myriam Gartzia

BILBO EZ DA TXERNOBIL!

Piraguak eta zodiac-ak alokatu, arnasa sakon hartu, eta animoz ureratu ziren «Lass Sun» itsasuntzi danimarkarraren porturatzea oztopatu nahi zuten ekologistak. Ekintzak ez dira hor amaituko eta, gainera, inportanteenak ez dira momentuko ekintzak. Garrantzi handiagoa du, Greenpeace-ren laguntzaz aritu diren euskal talde ekologista desberdinetako partaideentzat, gizartea hondakin toxikoek suposatzen duten arriskuaz ohartaraztea eta salaketa konkretuak egitea.

PASATU berri den irailaren 3an heldu zen Bilboko portura «Lass Sun» izeneko itsasuntzi danimarkarra. Altzairu hautsez kargaturik, materiale honen arrisku kutsatzaile handia salatuz agertu ziren komunikabideetan Greenpeace, Eguzki, Eki, Abraren Mantenurako Koordinakundea, Basajaun eta Gualdetxo talde ekologisteetako partaideak.

Itsasuntzi honek, azken urteetan herrialde garatu desberdineetatik helduz joan diren hamaikatxo untziek bezala, euskal enpresa bat zuen bezerotzat: Asua-Erandio S.A., Aser izenarekin ezagutua. Erandion kokaturik dago eta Ronteaalde Taldea izeneko *holding* bateko partaidea da, bertako enpresa gehienak hondakin metalikoen eraldaketara mugatzen direla. 1987an funtzionamenduan

hasi zenetik, Euskal Herriko garrantzitsuena bilakatu da, eta 1988an EKRen sari bat jaso zuen Europako ingurugiroaren zainketarako egindako ahaleginengatik.

Europako zabortegia

on Ugarte kazetariak adierazi digunez: «Urtero 70.000 tona altzairu hautsa, hondakin toxiko arriskutsutzat hartua, ekartzen ditu Euskal Herrira, eta Europako hamar herri desberdinetatik ekartzen ditu. Alemania, Austria, Danimarka, Belgika, Irlanda, Erresuma Batua, Suedia... Denek bidaltzen dituzte hona beren hondakinak. Batzuetan untziak hondakinen eraldaketarako enpresetatik datozte. Horrek esan nahi du jatorrizko herrietako legeriek onartzen ez dituzten zaborrak guri bidaltzen dizkigutela, gure legeriak butsune asko dituelako».

Hori da, hain zuzen ere, ekologistek gogorren salatu duten arazoa. Eguzki taldeko partaidea den Carlos Garridok azpimarratu digunez, «Lass Sun»-en kasua urtean

Erandioko Asua-Erandio S.A. enpresa. Berak jasoko ditu «Lass Sun» itsasuntziaren hondakin toxikoak.

Oinarrizkoa bihurtu den hiztegi toxikoa

— **Metal astunak:** Betidanik ezagutzen da metal hauen toxizitatea. Baina duela gutxi jakin ahal izan da metal astunen eraginak ez direla azken unera arte somatzen. Berunak, adibidez, heriotza ekar dezake. Bilbo eta Asuako bailarako inguruetan gehien aurkitzen den metal astunetako bat dugu. Oso gutxi barneratu arren, metabolismoa nahas dezake. Arazo neurosikologikoak ere eragiten ditu. Haurrak dira ahulena bere erasoaren aurrean. Haurren odola, burmuina eta hezurretako zelulak hondatzen ditu berunak. Pertsona helduen artean, berunezko kea arnasten duten langileak dira kalte-tuenak, hartutako berunaren %30 gorputzak asimilatu egiten bait du.

Kadmioa ere oso arrunta da hondakin toxikoen artean. Zinka ateratzean kanporatzen da, eta oso kaltegarria da. Bronkitis kronikoa eta biriketako minbizi tasa altua aurkeztzen dute bere eragina jasan dutenak.

Kadmioa arastu duten laborategietako animaliek ere sintoma zehatzak azaldu dituzte. Libidoa galtzen dute, hazia gutxitzen zaie eta guztiz antzuak geratzen. Gibelak, odolak eta giltzurrunak ere kalte gogorak jasaten dituzte. Uretako biztanleak dira ahulena kadmioaren aurrean. Aser enpresa inguruetan kadmio ko-

puru handiak aurkitu izan dira eginiko analisi desberdinetan.

— **Altzairu hautsa:**

Zinka dute batipat. Horretaz gain, berunak eta beste metal astun batzuek osatzen dute. Burdin oxidoak, hidrokarburoak, halidoak... Hauts hau altzairutegietan sortzen da, eta oso partikula finez osatzen denez, beharrezkoa da tratamendu bat ezartzea. Haizea edo urari esker azkar zabal daiteke, eta oso azkar kutsatzen dute. Lurrazpiko urak dira, batez ere, arrisku gehien dutenak. Dioxinak ere altzairu hautsaren osagarri arriskutsuak dira. Aser enpresara heldu izan dira. Alemaniako BSW enpresak bidaltzen zituen, eta hiru urtez iraun zuen bi enpresen arteko harremanak.

Dioxinen kaltegarritasun mailaren eztabaida urte luzez mantendu da eta gaur egun ez zaio erantzun konkreturik aurkitu. Jakina da adibidez minbizia sortzen duela animalien artean, baina ez da frogatu oraindik gizakiarengan eragin zuzenik duenik.

— **Hondakin berriak:**

Euskal Herriko hondakin toxikoen eraldaketarako enpresa nagusienetan erabiltzen den sistemak hondakin toxiko berriak sortarazten ditu. Tximinietatik doazen hautsak, zaborra... Guztiek metal astunak eta sustantzia kimiko organikoak dituzte.

zehir behin eta berriro gertatzen den errealtatearen adibide berri bat besterik ez da: «Euskal Herria, Bilbo eta bere inguruak konkretuki, zabortege erraldoiak bilakatu dira urteen poderioz, eta agintariek ez dute ezer egiten, hondakin toxikoen eraldaketa negozio ikaragarria dela konturatu bait dira. Okerrena da enpresariak direla etekinak lortzen dituzten bakarrak, biztanleek kutsaduraren ondorio soilak jasaten ditugu».

Negozio toxikoa

Aipatutako negozioa inportazioan datza. Jasotako tona bakoitzeko enpresek diru kopuru konkretu bat jasotzen dute. «Hondakin toxikoak bidali dituenak ez du gehiago arduratu beharrik —diosku Garridok—. Guk eskatzen dugun gauza bakarra da bakoitzak bere hondakin toxikoen ardura hartu behar duela, besteak kutsatu gabe».

Arazo larriena, talde ekologisten ustez, Administrazioaren jarrera axolagabea da. Ez bait diete aterik ixten inportazio hauei. Horrela, legeztatuak geratzen dira batez ere Nerbioi itsasadarra eta Asua bailaran biltzen diren enpresa eraldatzaileen aktibitateak. Horrela dio Eusko Jaurlaritzako Ingurugirorako kontseilariordea den Xabier Garmendiak: «Altzairu hautsen

eraldaketarako Aser enpresak erabiltzen duen prozesua guztiz legezkoa da, eta gezurra da hondakin toxikoak Bilbora edozein zabortegean uzteko ekartzen direnik, hondakinak inolako kontrolik gabe daudenik».

Greenpeacek iaz egin zuen txosten baten arabera, 1989an 811.408 tona txatarra, 250.000 tona metal bitxien erauzketarako hondakin, industri lohien 150.000 tona... heldu ziren Euskal Herrian egun dauden eraldaketarako enpresa desberdinetara.

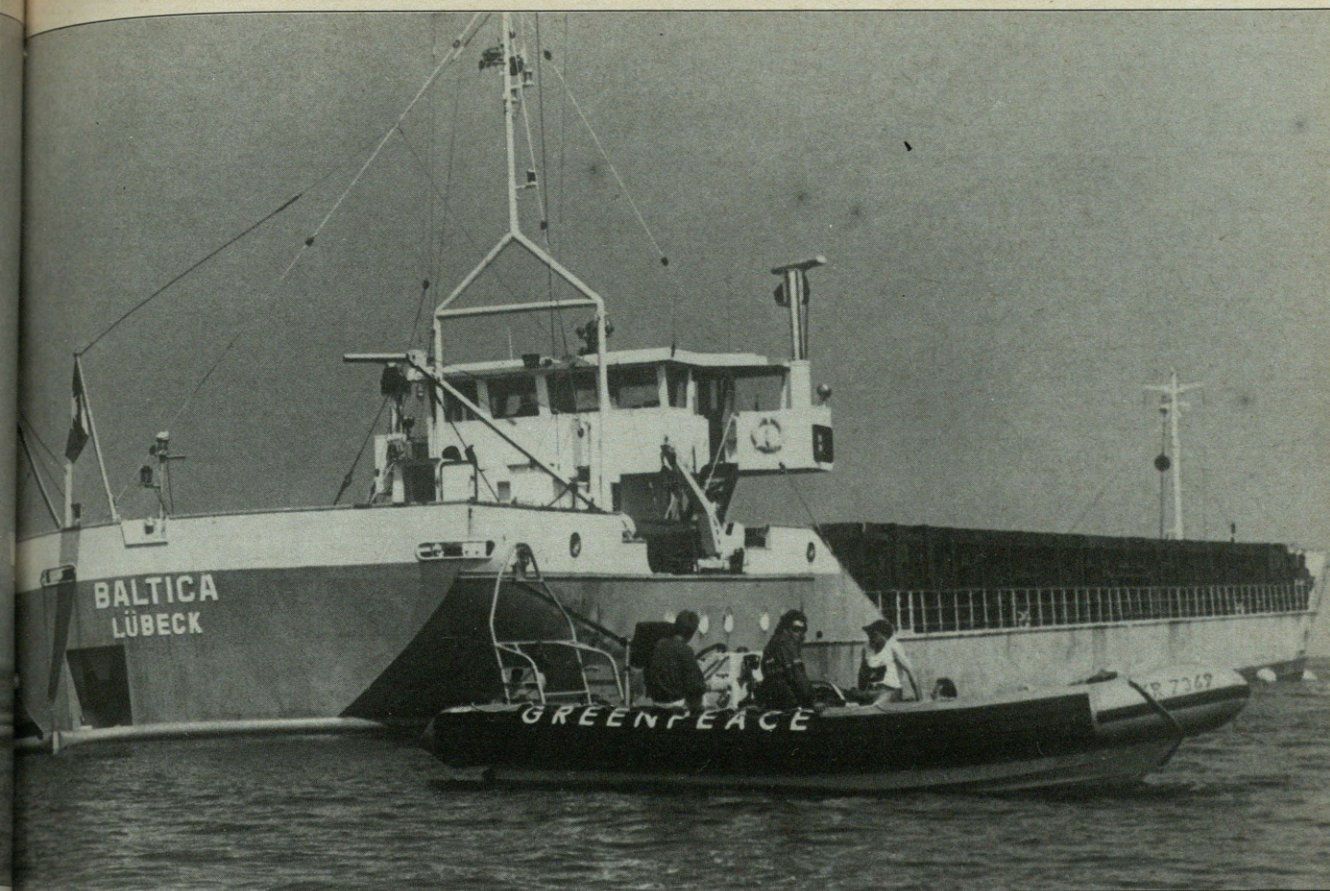
Guztira 1,6 milioi tona sustantzia kutsatzaile.

Hondakin hauei ezartzen zaizkien eraldaketa prozesuak ez dira, ekologisten esanetan, behar adina zorrotzak. «Europako herri garatuenera dagoeneko legez kanpokoak diren prozesuak hemen oraindik onartu egiten dira, eta gehienetan, hondakin toxikoak tratatu ondoren lebe bezain toxikoak izaten jarraitzen duten hondakinak sortzen dira, eta hauek Nerbioira, itsasora edota Euskal Herri osoan kontrolik gabe funtzionatzen dituen 600 zabortegetara bidaltzen dituzte», diosku Garridok.

Aser S.A. enpresak ere zurrumbiloan nahasturik.

■ «Altzairu hautsen eraldaketarako Aser enpresak erabiltzen duen prozesua guztiz legezkoa da» ●

XABIER GARMENDIA

Euskal Herriko talde ekologista nagusienek parte hartu dute, Greenpeacearekin batera, itsasuntzi danimarkarraren porturatzea oztopatzen. Beren esanetan, herri bakoitzak bere hondakinak eralda ditzala.

egin ditu bere azalpenak. Nestor Goikoetxea, Ingurugirako kontseilariordea Eusko Jaurlaritzan Garai-koetxea lehendakariarekin, konpainiako zuzendari nagusia dugu, eta bere ustez, «Aser-i esker 400.000 tona altzairu bautsen isurketa ekitin dugu martxan daramatzagun bost urteetan. Istilu honekin, Greenpeace-k nahi duen gauza bakarra datorren urriaren 28an EK-ko Ingurugiro ministroek egingo duten bileran onar daitekeen hondakin toxikoen nazioarteko trafikoa buruzko araudia zapuztea da».

Salaketak burutu dituzten taldeetako partaideek behin eta berriro aipatu digute Goikoetxea ez dela politikatik enpresa mundura pasatu den bakarra. Kasualitatea ez dela ere aipatu digute. Zorrozan dagoen Sa-

der S.A. enpresako administrazio kontseiluan, adibidez, Javier Caño, iaz arte Gasteizeko Justizia kontseilaria izan zena eta Mario Fernandez lehendakariorde ohia izana daude. Enpresa hau hondakin likidoen eraldaketarako sortu zen, nekazaritzarako ongarri organikoak lortu asmoz, baina ongarri horrek ez du lortu oraindik kalitate frogarik gainditzea, eta dagoeneko sei urte daramatza funtzionamenduan.

Zerrenda luzea

Ugartek gogoratzen duenez, «nik Egin'en lan egiten nuen garai hartan, borren jarraipena egin nuen. Gabarrak erabiltzen zituzten beren zerrikeriak itsasadrera isurtzeko. Berez itsas

Montza

LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4

Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56

2004 DONOSTIA

Duela urtebete Greenpeacekoek «Baltica» itsasuntziaren etorrera salatu zuen. Goardia zibilek ireki zioten bidea itsasuntziari.

zabalean isuri bebar ziren, baina inoiz ez zuten araudia betetzen. Gainera, Diputazioak ordaindutako 'Ibai-Garbi' izeneko unitzia, bondakinak kostalde-

tik 50 miliara isuri abal izateko egin zen, baina inoiz ez da portutik atera».

Ekolin enpresa ere, iaz Barakaldon sortu zena, adibidetzat hartzen dute eko-

logistek. Bertako administrazio kontseiluan PSE-PSOeko partaide esanguratsua den Jose Luis Lizundia eta Jose Luis del Val Confebask-eko kidea daude.

Kasualitate berri bat?

Metal bitxi zein arrunten berreskurapenerako enpresak ere badira: Indumetal, Indumental Recycling, Orispania, Remetal, Ecosa eta Halley Metals Iberica enpresek mota honetako eraldaketetara zuzentzen dituzte beren plantak. Zerrenda honetan sartzen zen porrot egin duen Metalquímica del Nerviñ enpresa ere. Hidronor enpresa Gipuzkoan dago, eta bere lana hondakin oso toxikoen eraldaketa egitea da.

Bitartean, ekologistek ez dute amore ematen. Hondakin toxikoen isurketaren aurkako borroka bateratua egingo dutela esan digute, eta ez dutela inolako abantailarik emango. Urtero Euskal Herrian isurtzen diren hondakin toxikoen 600.000 tonak (inportatutakoak eraldatu ondorengo emaitzak barne) nahikoa arrazoi direla diote.

Ezkerraldeko bluesa

BILBOKO Ezkerraldeko udaletako osasun-garritasun baldintzei buruzko txosten bat kaleratu zen 1990eko maiatzean. Osasunerako Mundu Erakundeko Bulego Europarrak bultzatu zuen txosten hau, eta Eusko Jaurlaritzako Osasun eta Kontsumo Sailak burutu zuen. 1986-87 urteen arteko datuak erabili ziren txostena egin ahal izateko, eta bertan azaltzen ziren emaitzak nahiko kezagarriak izan ziren.

Udal hauetan biztanledentsitatea oso handia da, eta erakusten zuena ez zen oso baikor egotekoa.

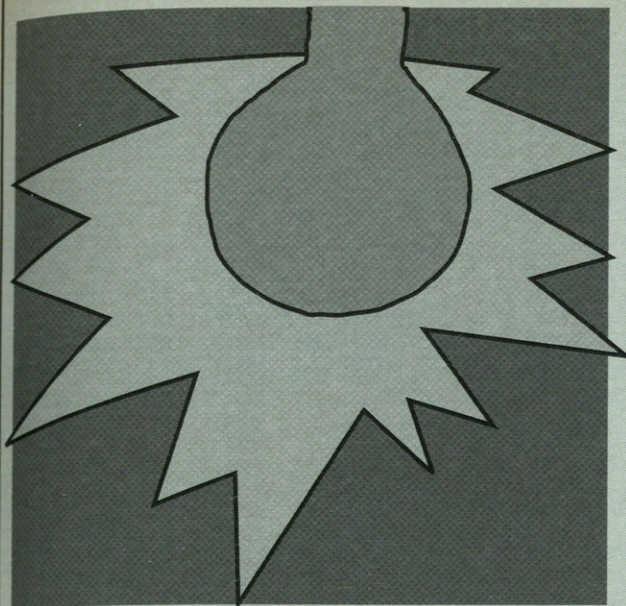
Minbizia heriotz eragilerik nagusia zen gizonen artean, eta bigarrena emakumezkoen artean.

Arrazoiak? Argi eta garbi esaten zen txostenean ingurugiro baldintza eskasak eta lan giroa zirela nagusienak. Izan ere, hondakin toxikoen isurketen eraginez arnasketa eta zirkulazio arazoak sortarazten ditu Bizkaiko eremu txiki honetan, eta lanpostuak ere gehiengotik industria kutsatzaile eta kutsatuetan aurkitzen dituzte biztanleek.

Ura eta airea dira kutsadurarako biderik zuzenenak, eta txostenaren ara-

bera bi elementu hauek oso egoera txarrean daude Ezkerraldean. Gas toxikoak, metal astun zein erdi-astunak... Denen eragin zuzena jasaten dute biztanleek, eta horren ondorioz, EAEn, 100.000 biztanleko batez beste 236,44 pertsona hiltzen badira, inguru konkretu horretan 271,85eraino igotzen da hilkortasun tasa. Emakumeen kasuan, bularretako minbizia ere ohizkoa baino askoz ere altuagoa da. Txostena duela bi urte azaldu zen, baina badirudi horrez geroztik gauzak ez direla gehiegi aldatu.

Amagoia |ban

HARPIDEDUNEK URTEKARIA MERKEAGO ETA ETXEAN

ARGIA astekarian harpidedun zaren horri, Urtekaria zure etxean jasotzeko aukera ematen dizugu, eta gainera askoz ere merkeago. Jakinik astekariaren harpidedun gehienek eskuratzen duzuela ARGIA Egunarekin batera argitaratzen dugun Euskal Kulturaren Urtekaria, alboan dagoen Urtekariaren harpidetza txartela betetzea nahikoa izango da, hemendik aurrera urtez urte zuen etxeetan jaso ahal izateko. Harpidetza txartel hau bidaltzen digutenei aurtengo Urtekaria 92 aparte ko-bratuko diegu, baina datorren urtetik aurrera astekariaren harpidetza-sariarekin batera.

URTEKARIAREN HARPIDEDUN ERE IZAN NAHI DUT

IZEN DEITURAK

.....

.....

HELBIDEA

.....

.....

Tfnoa

HERRIA

.....

Kp

HERRIALDEA

.....

.....

BANKUA / AURREZKI KUTXA

.....

.....

SUKURTSALA

.....

KONTUAREN ZENBAKIA

.....

HARPIDE ZENBAKIA

.....

HARPIDETZA SARIAK (BEZ BARNE)

Hego Euskal Herrian: 1.250 pzta.

Ipar Euskal Herrian: 80 libera.

Estatu Espainiarrean: 1.250 pzta.

Gainontzeko Estatuetan: 1.600 pzta.

Airez: 3.200 pzta.

MUNDUKO IKUSKIZUNIK HANDIENA: ZIRKOA

Mundutik aparte bizi den errepublika independente baten itxura hartzen zaio zirkoari; eta bertan bizi direnei, ipuin bitxi batetik ihes egindakoena. Bilboko Etxebarria parkean egon gara, «Gran Circo Mundial» izenekoan ari direnak pixka bat ezagutu asmoz.

ARRATSALDEKO

lauretan ailegatu gara Bilboko Etxebarria parkera. Hantxe, funtzio aurreko ordu lasaietan, patxada itxuraz, «Gran Circo Mundial» izenekoaren karpa handia ageri da. Zirkoaren inguruan jarriko karabana ugarien arteko baten aurrean kotxea geratu eta gure

konktaktuagatik galdetu dugu:

Karabana aurrean, hondartzara eramaten diren mahai horietako batzuen inguruan bilduta, gizon eta neskato beltzaranak begira geratu zaizkigu: -Zoazte

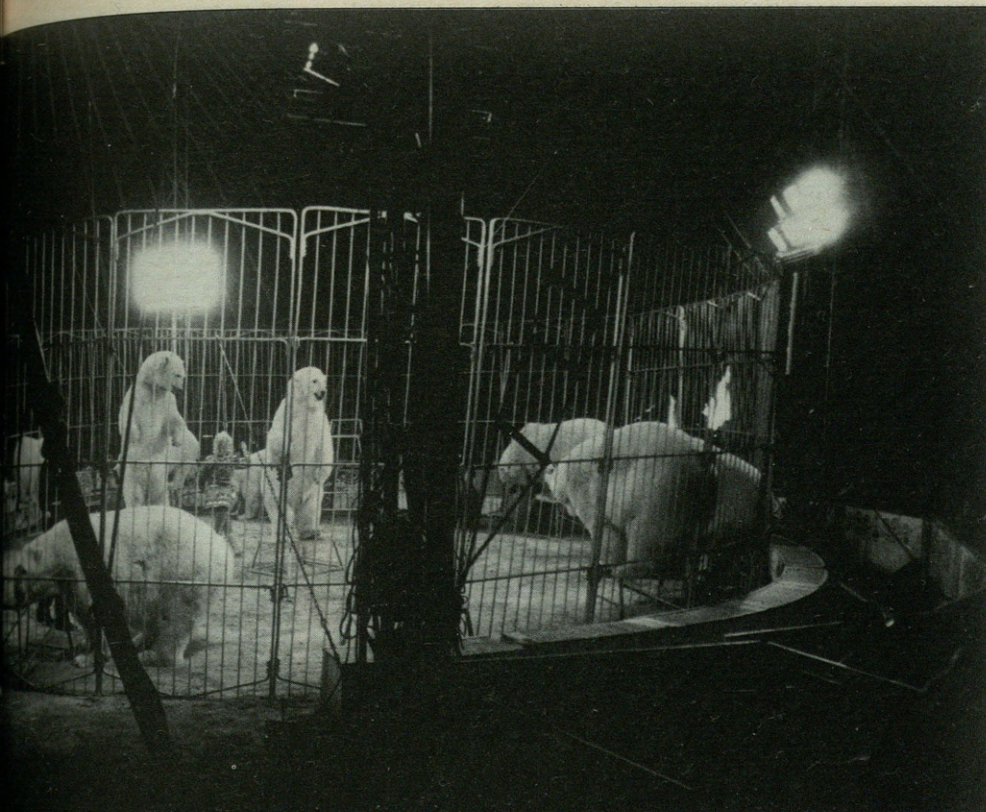
borko karabana horretara. Arturo hor aurkituko duzue.

Arturo Ereni turkiarra da, bera da arratsalde pasa honetan zirkoan zehar gidatu gaituen gizona. «Goizegi etorri zarete—diosku eguz-

kiko betaurrekoak kendu gabe—, *lehenengo ikuskitzuna arratsaldeko seietan basten da, eta bostak arte edo jendea ez da mugitzen basiko*». Bostak aldera azalzeko esan digu.

Bigarren aldiz azaldu garenean, giroa biziagotzen hasia da. Arturok leku batetik bestera garamatza; lehendabizikoan González Cachero familia topatu dugu, laster hasiko den ikuskarirako prestatzen. María González 15 urteko *poney* hezitzailea aurpegia margotzen ari da; Jose María González bere lehengusua eskuetan zapiak jartzen. Biak gazte ikasten ari dira ikusleen aurrean aritzea zer den.

Hurrengo karabanan zirko pailazoa ezagutu dugu, Kito Lester italiarra. Ez da gehiegi galdetu behar izan bere istorioa ezagu-

«Circo Mundial» izenekoaren ikuskizun nagusietako bat argazkian ageri diren hamabi hartzak dira. Hartz hauetako bakoitzak 50 kilo janari jaten ditu egunero. Beheko ezkerreko argazkian Lester pailazo bikotea ikus daiteke; keinuka ari dena Kito Lester da, eta trapezistaren gainean zutik dagoena bere aita. Eskubiko argazkian, berриз, sarean saltoka. Ez nolanahiko saltoak alajaina!

tzeko: «Gure familiak biru belaunaldi daramatza zirkoan, eta ama trapezista genuen. Ikuskizunean aita eta biok ikuskari bat egiten dugu, 'Lester bikotea' gara». Beren lanak prestatzeko, jarraitu du Kitok, estilo guztietatik zerbait hartzen dugu, gero gure erara eginez. Gauza ezberdinak antolatzen abalegindu behar duzu, eta bakoitzak bere nortasuna izan dezan».

Kito agurtuta, Arturok Leo Cristianirengana eramane gaitu. Leok, orain urtebete, Basurton jaio zen semea eduki zuen. Semeari, Bilbon zeudela, Iñaki izena jarri zioten. Arturok dioskunez, zirkoa dagoen leku edo herrian ohizkoa den izenen batez umeak bataiatzea ez omen da oso gauza normala, «baina Iñaki jarri diote izena, Bartzelonan egon

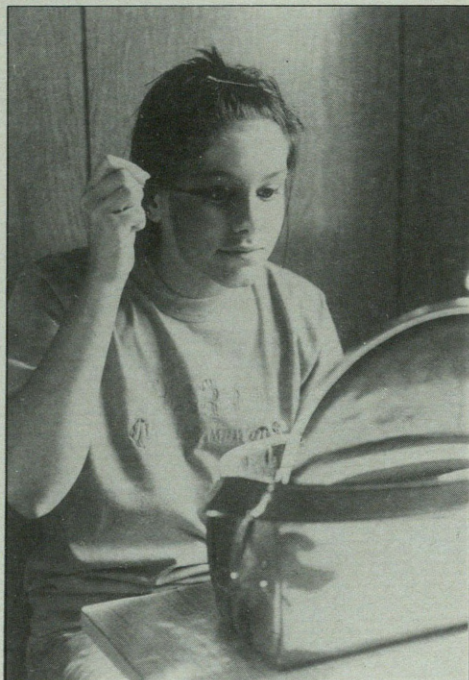
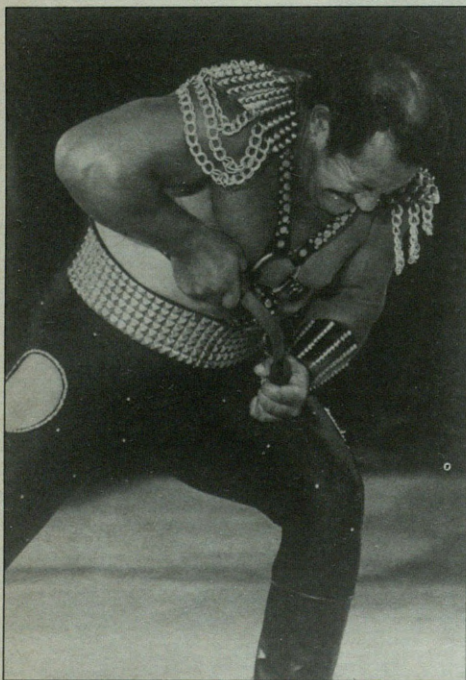
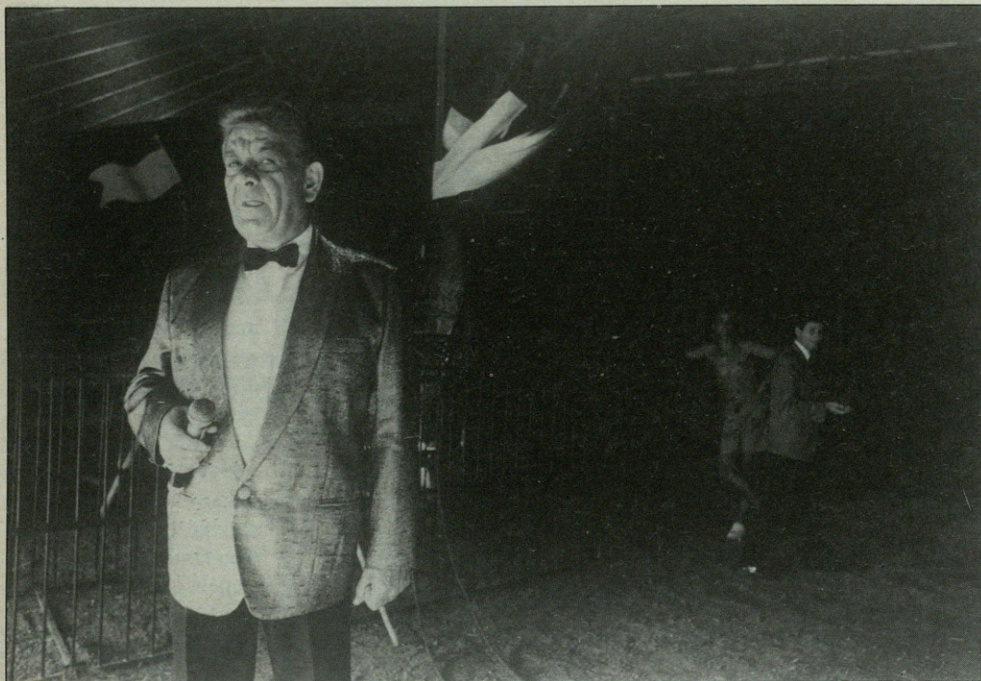

balitz Jordi jarri ziezaioketen bezala».

Miguel Maria Mendizabal apaizak bataiatu zuen Iñaki Cristiani, Estatu espainiar osoan zirko munduan ibiltzen den bakarrak. Hura ere hantxe topatu dugu; «ni neu

ere zirko munduan ibilitako familia batekoa naiz, eta apaiz sartu aurretik ikuskizun batzuk ere egin nituen. Gaur egun oraindik, ume atzeratuentzat eta zaharrentzat, zirkoko obra txikiak egiten ditut. 25 urte

daramatzat lan bonetan —jarraitu du Miguel Mariak—, eta denetatik ikusi dut. Nere lana, besteak beste, udaletxeetan eta borrokatzea da». Apaizak esan digunez, zirkoko jendeari ez zaio sekula non jaioa den

Goiko argazkian Jacinto kataluniarra, «Circo Mundial»-eko hitz jario azkar eta bizkorreko aurkezlea. **Beheko argazkian**, ezkerretara, Apolo handia, burdin barra bat okertzen ari dela. Eskubian, María González Cachero, 15 urtetako poney hezitzailea, bere ikuskizunerako aurpegia margotzen.

ahantzten, eta beti aritzen omen dira mundura etorri ziren lekuko argazkiak eta oroigarriak eskatzen.

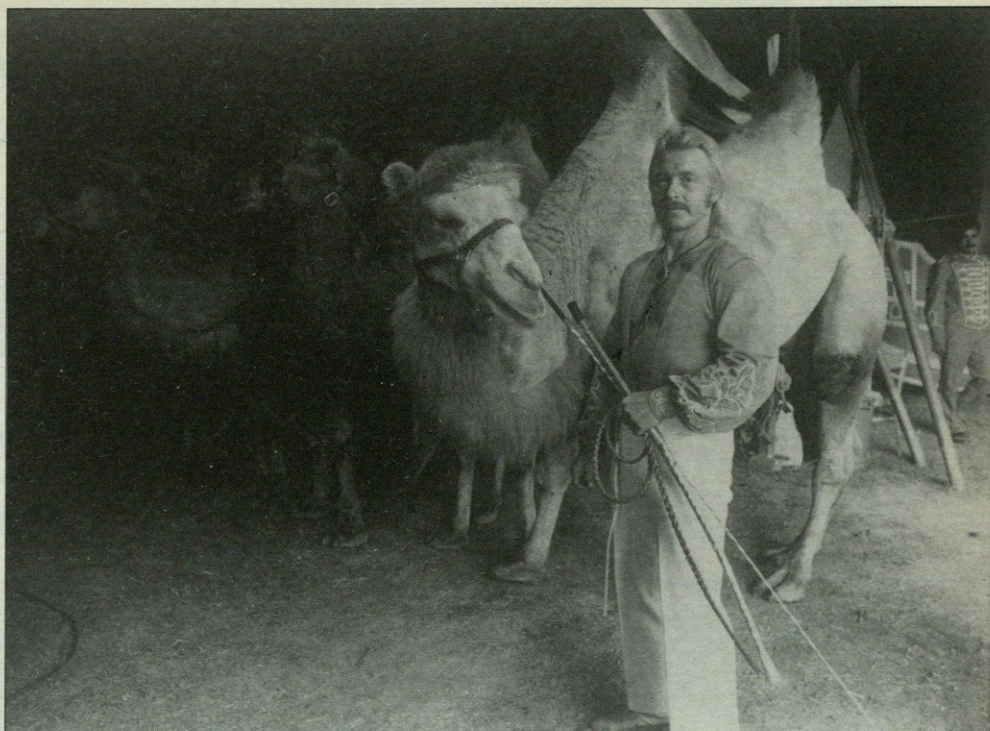
Ikuskizuna hasia da da-goeneko, eta bi ordu lehe-nago erabat bare zegoen jende itsasoa, ikaragarritzko erritmoan ari da lanean.

«Circo Mundial» honetan 200 lagun inguru bizi dira, 28 herri ezberdinetatik eto-riak. Babelgo dorrea da no-labait. Eta hauekin batera animalia asko: hartz arktia-rrak, zaldiak, gameluak, txi-muak... herri, pertsona eta ohitura koktel bitxia.

Baina zirkoari, bere mu-gimendu gupil eroan itxura sano eta alaia hartzen zaion bezalaxe, gogortasuna igar-tzen zaio. Jende hau mun-dutik independente den zelula batean ez ote den bizi bururatzen zaio bati, ez ote duten istorio triste asko

kontatzeko dituen familia erraldoi bat osatzen. Men-dizabal apaizak horietaki bat kontatu digu: «Zirko bo-netan 12 hartz daude. Orain hartzekin aritzen den emakumearen senarra hartz bezitzailea zen, eta horietako batek hil zuen. Oinordetzan zer geratuko eta, hamabi animaliak. Emakumeari bere senarra-ren lekua betetzea baino beste erremediorik ez zi-tzaion geratu».

Ikuskizuna aurrera doa, eta Arturok ikustera sar gai-tezen gonbidapena luzatu digu. Aurre aurrean jarrazi digu, eszenaleku ondoko aulkietan. Hartzen ikuski-zuna bukatu berria da, eta

Goiko argazkian zirkoko gameluak bere hezitzailearekin. Beheko argazkian, ezkerretara, Paulo Ambrosi bere txakurrak ikuskizunerako prestatzen. Eskubitara Kito Lester pailazoa.

Lester pailazo bikotearen obra hasiera doa. Rap erritmoan dantzan aritu ondoren, bi neska gazte azaldu dira, Sandra Lester eta Carmen Cristiani. Bata ezpata batekin jolasean aritu da, bigarrena traste batzuekin orekak egiten. Horien ostean artistak bat bestearen atzetik agertzen joan dira: Paulo Ambrosi eta bere kanitxe txakurrak, Miss Angelica eta bere *boola hopak*, María González eta bere *poneyak*, Miss Casa Negra trapezista... Apolo Handia ere azaldu da, gizon beltz sendo eta indartsua. Burnizkoa zirudien barra bat okertu ondoren, ikusleen artetik zortzi gizon beregana hurbil

zitezen eskatu du; neri ere, aurkezleak, ateratzeko eskatu dit. Bi besoetatik eutsita zituen bi sokatatik tira egin arazi digu aurkezleak, alde bakoitzean launa jarrita. Pixka batez norgehiagoka aritu ondoren, Apolok lurrera bota gaitu. Bapo!

Ikuskizuna amaiturik,

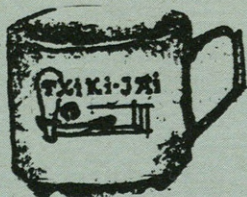
aurkezle lanetan aritzen den Jacinto kataluniarrak, zirkoan ari direnez hitz egin digu; mundu bitxi honek aurrera zergatik segitzen duen hitz gutxitan azalduz: «Jendeak dio zirkoan ari garenok ez dakigula beste ezer egiten, eta hori ez da egia; hemen ikasketak bu-

ritu dituen jende asko dago. Zirkoan jarraitzen duenak mundu hau maite duela dago». Zuekin munduko ikuskizunik handiena, zirkoa.

Alberto Irazu

Aitor Bayo

ARGIA txokoak

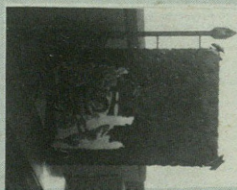

TXIKI JAI

LASARTE-ORIA
Kale Nagusia
Tel.: 37 09 77

5,30etatik AURRERA
GOSARIAK EGUNERO

BASAKANA taberna

Giro alaia eta jatorra

Iturriotz 11 BEASAIN ☎ 88 20 23

Behin joan ezker
ahaztu ezingo duzuna

XIRULA TABERNA

Iturriotz 3 BEASAIN ☎ 88 20 23

Ñañarri taberna

Txikia
baina
martxosoa

Kale Nagusia 15 BEASAIN
☎ 88 06 59

EDARITEGIA - JATETHEA

SALEGI

eguneko menua * betiko sukaldaritza * karta zerbitzua

Barren plaza, 3 Telefonoa: 13 32 72 - 20800 ZARAUTZ

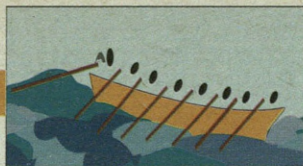
Alaitsu eta jator
gurekin elkar

Zapa kalea 8 HERNANI ☎ 33 15 06

Bodegon ARRIZAR

kaxuelitak ♦ ogitartekoak ♦ oilaskoak

Zaldizurreta 7 BEASAIN Tel: 88 98 44

TRAINERU ONENEN ESTROPADARIK ZAIENA

Trainerue-
tako egunik
handiena gainean
dugu. Kontxako
estropadan bi luzetara
erabakiko dira urte
osoko lanak. San
Pedro, Donibaneko
Arraunlariak, Orio eta
Arraun Lagunak
taldeen arteko lehiak
arraun mundua erabat
harrotuko du irailaren
13an.

DENBORALDIA
hasi eta Kontxako azken
txanpara bitartean su bizian
irakiten du traineruen
munduak. Txapelketaz txa-
pelketa hedatzen diren auzi
eta eztabaida gartsuen gai-
netik hitz bakarria dute aho-
tan arraunlariek: Kontxan
gailentzea. 20 talde lotu
zaizkio, aurtan, helburu
horri. Bakarrak jasoko ditu,
hala ere, arraunak zeru-
rantz. Hamaika amets ur-
peratuko dira, bidenabar.

Iazko garaipena defen-
datzera etorriko da, traine-
ruea berritu eta denboraldi

bikaina erdietsi ondoren,
San Pedroko «Libia». «Kal-
parra» bigarren untzitik bil-
dutako zortzi gazteen par-
taidetaz osatutako taldeak,
iragarpen guztiak hautsiz,
emaitza ezin hobeak esku-
ratu ditu, sei alditan gailen-
duz: Ondarruko Txapelke-
tan; «El Correo», Petronor eta
Mico banderetan; Zarautz
eta Santurtziko ikurrinetan.
Erregularrenak izateaz gain,
euren indarrak zertan diren
frogatzen duen lau marka
berri ezarri dituzte. «Aldake-
tak zirela eta inork gutxik
egiten zuen gure alde ha-

sieran», mintzo da Julian
Osa entrenatzailea. *Jende
berriaz hasteak beste plan-
teamendu batzuetara era-
man gaitu, bots, iazkoan
irabazteko genuen premia
hori gabe ibardun dugu,
eta emaitzak, bigarren un-
tziarekin egindako lanen
ordaina ere badira.*

Donibanetarrak izango
dituzte, azken urteotakoari
eutsiz, arerio nagusienak.
Koxtape klubaren baitan
gertatutako zatiketatik, «do-
pingaren auzia» dela medio,
sortu den Donibaneko
Arraunlariak taldea. «Erreka»

San Pedro izan da aurtengo
talderik erregularrena.
Bigarren untzitik «Libia»-ra
zortzi gazte ekarri ondoren
inor gutxik espero zuen
lortu dituen emaitzak
eskuratuko zituenik.
Kontxarako faborito
nagusienak ditugu.

Orioko traineruak marka guztiak hautsiko zituela iragarri zen denboraldiaren hasieran. Huts egin dute, ordea. Azken estropadetan ez dira gai izan pasaitarren txanpari eusteko. Kontxan ez diote horrelakorik barkatuko. (Argazkia: J. Carballo)

traineruan, bost urtez, elkarrekin aritutako arraunlarietako osatua, espero zitekeena baino makalago aritu da. Elantxobe, Errenteria eta Hondarribiko ikurrinez gain Gipuzkoako Txapelketa irabazi eta beste seitan biga-

■ Pasaitarren alde ari da katedra; Donibaneko Arraunlariak edo San Pedro ●

rran egin du, ezusteko bat baino gehiago jaso. Hala onartu du Pedro Manzisidor entrenatzaileak: «Proba onak jokatu artean gehienak irabazi behar genituelakoan, zartateko ederrak jaso ditugu! Untziarekin ere burubauste latzak izan ditugu. Hala ere, azken alde-
ra gorantz egin du gure errendimenduak». «La Na-

varra» (Donibaneko Arraunlariak taldearen trainerua) eta «Libia»-ren arteko norgehiagokan, Gipuzkoako Txapelketa irabazi ondoren, Kontxarako erreferentzia izaten diren Zarautz eta Santurtzin, San Pedrokoak suertatu ziren garaile. Oso segundu gutxiko abantailaz baina, eta elkarren arteko lehia gogorrean. Denboraldiaren azken aldera bi traineruek oso pareko maila erakutsi dute, beraz.

Orio, hainbat urtetan ihesi zaion Kontxako garai-pena pasaitarrei kentzeko hitza bete beharrean dago. Lur jota zegoen Orioko «San Nikolas», handienen mailara jaso zuen iaz Jose Luis Kortak. Aurtengoan, marka guztiak haustera zetorrela iragarri zen. Ez da halakorik gertatu. Bizkaiko Diputazioa, Getxo, Bilboko banderak eta Scania-Olaondo Ikurrina eskuratu baditu ere, aho zapore garratzaz dabilta oriotarrak, batik bat

azken aldera egin dituzten lehiaketetan irabazteko okasierik gabe aritu direlako. Argi mintzo zaigu Jose Luis Korta, entrenatzaile eta patroia: «Ez dugu suerterik izan, den-dena aldrebes atera zaigu. Nabi baino gehiagotan huts egiten ari gara. Untziarekin berriz, moldatu ezinean ibili gara orain artean. Gauza bat dela bestea dela, ederki izorrratzen ari zaizkigu!». Faboritoen zerrendetan sartzen diren arren ez dago festarako girorik 'horien' artean. «Donostian irabaziko ez bagenu porrota litzateke guretzat».

1991ko maila hobetu eta ezusteko handiak eman ditu Donostiako Arraun Lagunak taldeak. Inoiz burutu duen denboraldirik bikainenean Euskadi eta Espainiako txapelketak erdietsi eta Kontxarako lehen postuen usainean jarri da. Euskadiko Txapelketa, urte askotan gogoratuko den es-

tropada egin zuen Leke-
tioko itsaso zakarrean.
Kontxako uretan irabazi

GU2 BI

SUKALDEAK

BAINUGELAK

LOGELAK

Balleneros kalea, 10 behea
Tfnoa: (943) 47 12 01
Faxa: (943) 47 12 02

20011 DONOSTIA (Gipuzkoa)

Estropalari kalea, 10 behea
Tfnoa: (943) 83 34 54
20810 ORIO (Gipuzkoa)

zuen, segidan, Espainiakoa. «Irabaztea falta zitzaien gure mutilei», aipatu du Joxerra Gomez lehendakariak. «Orain, plangintza guztiak gainditu ditugularik, duela gutxi ezinezkoa zirudien ametsa eskatzen ari zaigu jendea». Azken txapelketetan ordea, Orio-

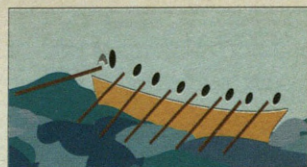
ren antzera, nahiz eta hoberenen taldean, hasierako mailatik urrun aritu dira. «Zarautzen abul samar, eta Santurtzin, azken luzean buts egin genuen. Hala ere, bestelako martxa erakutsiko dugu irailaren 13an», dio Benito Elizalde. Irailaren 13an, ezusteko

handiren bat gertatzen ez bada bederen, aurreko lau traineruen artean jokatu da txanda nagusiko estropada. Pasaitarren alde ari da katedra.

Bizkaitarren gainbehera

Donibaneko Arraunlariak edo San Pedro. Zarautz eta Santurtzikoan ikusitako berntasunak, larunbatean batek eta igandean besteak irabazi zuen, gehiagorik asmatzea eragozten du. Oriok, hil ala biziko testa pasa beharko du Kontxan. Arraun Lagunak taldeak, inoiz baino haize gehiago izango du auspoetan.

Denboraldiko gainontze-ko garaipenak ikusita (Por-

KONTXAKO

ESTROPADAK

tugaleteko Bandera Zumaiaren esku geratu zen; Plentzia eta Fortuna banderak Hondarribiak jaso zituen; eta Pasaiaiko Ikurrina, Koxtapek —hiru errumaniarrez indartu den Paco Priorenen talde gazteak maila polita eman du—, bizkaitarren gainbeherak bere horretan darrai. Santurtzi izan da nabarmendu den bakarra, Bizkaiko Txapelketa Zierbenari kentzea lortu bait du. Hortik aurrera, lehen postuetatik oso urrun aritu dira. Kontxan, zortzi onenen artean denak gipuzkoarrak izan daitezkeela aipatzen da behin eta berriz. Ez litzateke harritzekoa ■

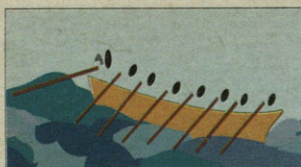

Bizkaitar taldeek atzetik hartu dituzte ziaboga guztiak. Aurreko postuen usaina galdurik dabilta. (Argazkia: J. Carballo)

ARRAUNKETA
SUSTRAITIK
LAGUNTZEN DUGU

ORIOko UDALA

KONTXAKO

ESTROPADAK

EGUN BATEZ KONTXAKO NAGUSI

Trainerurik onenaren bide zuzena asmatuko duen patroia. Bere indarrak hustuko dituen arraunlaria. Untziak eta Donostiako bazterrak iragarkiez beteko dituen esponsorra. Estropadaren martxa ona ziurtatu nahian arituko diren epaileak. Bandera nahiz elastiko koloredunez aurkeztuko diren zaletuak. Irailaren 13an, egun batez, Kontxako nagusiak.

URTEBETEKO ospe eta zoriona ekarriko dien txeki zuriaren bila 3 milia egingo dituzte traineruek. Urrea balio duten hiru milia. Esponsorrek ondo dakite hori. Estropadetako egunik handienean present izango dira bazter guztietan. Arraun munduaren sostengatzaile eta kudeatzaile nagusienak bilakatu diren babesleek 200 milioi pezeta

inguru (10 milioi libera) banatu dituzte, 24 talde eta herriz herriko estropadetan: inoiz ezagutu diren aurrekonturik handienak aurkeztu dituzte arraun taldeek. Denboraldirik luzeena izango da aurtengoa. Gero eta babesle indartsuagoak hurbiltzen ari dira gainera, bazkideen dirulaguntzez bakarrik ezin eta instituzioen laguntza falta nozi-

tzen duen traineruen esparru nahasi honetara. Esponsorrak izango dira beraz, Kontxan ere nagusi.

Untzien atzean bi. Kronometratzaile bat edo bi. Ziabogan eta irteeran beste bi, eta inor estropadaren eremuan sar ez dadin jarriko direnek osatuko dute epaile taldea. Guztiak epaile nagusiaren aginduetara. Bi begi ez dituzte nahikoa ger-

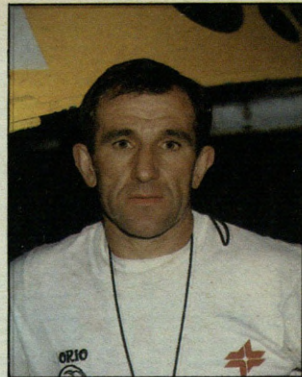
tatzen diren guztiak harripatzeko. Lanik errezena erlojuaren esku geratzen da. Zailena, estropadatik kanpo. «Untziek ez digute kasurik egiten, ez dago ezer egiterik, oihuka baino ez gara ibarduten. Inor estropaden eremuan sartzen bada ez da ezer gertatzen», kexu mintzatu da Iñaki Izquierdo, Euskadiko epaileen lehendakaria. Txapelketaren jarraipenari dagokionez bi arazo nagusi ziztuzten. Bat, konpondu dute: «Lehen, irteeran, traineru guztiek ibes egiten zuten. Orain, ez». Bigarrena, urterotzatzen diren deskalkifi-

Esponsorrek berrehun milioi pezeta inguru banatu dituzte, 24 traineru eta estropada txapelketetan ●

zioen kontura bizten den auzia bilakatu da, hots, kalea: «Kontxan, adibidez, itsaso zabalean zaudenean noren kalean zaude? Zaila egiten da askotan, baina erabaki behar denez guri dagokigu azken hitza». Kronometroak izango dira,

Donostiako uretan bere gailurra ezagutzen du traineruen denboraldiak. (Argazkia: J. Carballo)

dena den, azken hitza jarriko dutenak.

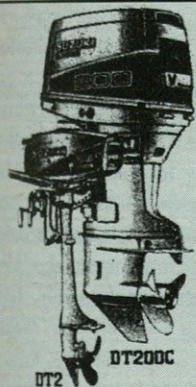
Epailearen hurbileko begiradapean oihu eta txilioka arituko dira traineruetako patroiak. Kontxan ziaboga bakarra denez lanik handienak untzia zuzen eraman eta olatuak ondo hartzen izango dituzte. Zazpitan gailendu da Jose Luis Korta Kontxan, baina denak arraunlari lanetan, inoiz ez patroik gisa. Hiru alditan, Juan Mari Lujanbio eta bitan Juan Carlos Fontan. Axier Lopezekin batera tripulazio onenen gidaritzan hutsik

txikiena egin gabe eta arraunlarien indarrak ondo neurtuz aritu beharko dute. *«Tripulazioari agintzen asmatu behar da»,* dio Kortak. *«Talde guztia indar batera bildu eta animatzea da gure lana»,* erizten du Lujanbio. *«Jendea ezagutu eta une bakoitzean eman dezakeenaz ohartzeaz gain, intuizio handiko pertsona behar du patroiak»,* gaineratu du Lopezek.

Itsasoak ere aginduko du Kontxan. Itsaso barea ala txarra suertatzen den, traineruen arteko lehiak alde

baterako edo besterako bidea har dezake, hots, eguraldi onarekin laugarren kalea dela onena diote adi-tuek. Joan den urtean laugarren kaletik irabazi zuen San Pedrok. Errekorrak ere hortik egin dira. Untziei dagokionez, Fontanenak dira nagusi urteotan. Kontxari begira, Donibaneko Arraunlariak eta Oriok Fontan bana erosi dute, egun talde handien artean bizi den berdintasuna dela eta nola hala galtzen diren segundu horien berreskuratzeko premiaz oharturik ■

Lau patroik hauetako nork eramango du lehenik untzia Kontxako Banderaren itzalera? Ezkerretik eskuinera: Axier Lopez (Arraun Lagunak), Juan Mari Lujanbio (Donibaneko Arraunlariak), Juan Carlos Fontan (San Pedro) eta Jose Luis Korta (Orio).

NAUTIKA

TAILERRAK

Pasai Donibane, 41-49

☎ 51.78.20

ALDERDI - ZAHAR

JATETXEA

Fermin Calbeton, 9

☎ 42 52 54 (Alde Zaharra) DONOSTIA

Boga - Boga

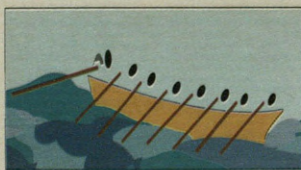
EDARITEGLA

ERRETEGLA

Orioko Hondartza Tel. 83 38 94

20810 ORIO

KONTXAKO

ESTROPADAK

DENBORALDIA IRAULI BEHARREAN

Aurtengo denboraldiak, Kontxako estropadarekin batera bere gailurrera iritsi ondoren beheranzko bidea hartzen duenean, biztu dituen auziek bere gordinean jarraituko dute. Horietarik bi, su bizian irakiten: «Yola»ko arraunlariak nahiz entrenatzaileak ukitzen dituen balizko dopingarenarena, eta traineruen ligari buruzkoa. Oraingoz, konponbiderik gabeak.

DENEN ahotan gauza bera entzuten da: «Denboraldia beteegia dago». As- tean bi eta hiru estropada, ekainean hasita iraila amaiera bitartean. Lege ba- karrik agintzen du: «Zuk gonbidatuz gero nik gonbi- datuko zaitut». Antolatzaile eta babesleek, helburu ba- karraz dihardute: puntako taldeak herrira ekarri. Hauek hain zuzen, ez dute

inongo arazorik, Kontxari begira egindako programa- zioan oinarriturik, txapel- keta nagusienak aukeran bait dituzte. Lehen postue- tan ez dabiltzanak, zerbait antolatzen duten heinean izaten dute aukerarik; ez bestela. Hainbat urtetan lehorrean egon ondoren, babeslerik gabe trainerua atera eta lau estropada egin- da erretiratu beharrean aur-

kitu da, adibidez, Hernani, «ez gaituzte gonbidatzen eta!», esan digu Xanti Lujan- bio bertako lehendakariak. «Hori da okerreña. Halako prestaketak egin eta inon- dik ez deitzea». Nork jarriko dio zintzarria katuari?

Luis Jesus Garai, Euska- diko Arraun Federazioko lehendakariak konponbi- dea Euskal Ligaren eskutik etor daitekeela antzematen

du. «Jendea egungo sistema aldatzearen aldeko jarre- raz ikusten dut. Estropada asko egotea gure mesede- rako baino ez den neu- rrian, denboraldiaren or- denamendu egokia bila- tzetik letorke soluzioa». Or- denamendu hori Traine- ruen Ligarekin lotzen du. Honen ezaugarri nagusiak, hauexek: bost estropada nagusiz osatua, bertan pro- ba bat edo bitan klasifika- turiko (aurtengo saioa Eus- kadiko Txapelketan egin nahi zen) zortzi hoberenek parte hartuko lukete, bi maila, A eta B aurrikusten direla. Bost estropada na- gusi horiek ez beste guztiak Ligatik kanpoko taldeentzat utziko lirakeke. «Babesleak huts egin duelako ezin izan dugu aurten aurrera atera baina datorrenerako kon- pontzea espero dugu».

Aldaketarik? Bai, noski

Ligarekin bat ez datoze- nen artean klasifikazioari buruzko kritikak entzun di- tuugu: «Izateko arrazoirik ez du. Aurkakoa naiz, are gehiago klasifikazioa lor- tzeke erizpideak ikusita. Aurten, Euskadiko Txapel- ketan egin nahi zen, bai Orio bai guk amaitu ez ge-

Estropaden mundua taiutu eta Euskal Liga antolatzeko ahaleginek porrot egin dute oraingoz. (Argazkia: J. Carballo)

DOPINGAREN ITZALA

KONTXAN zortzi onenen artean sartu ondoren Yola traineruko Patxi Aldasorok ez zuen zegokion doping proba egin. Espedientea ireki zitzaion eta zigorra zehazteko orduan, Pasai Donibaneko Koxtapeko bazkideen bileran, Paco Prieto lehendakariak zentraminak hartzeaz akusatu zuen mutila, eta berarekin batera zenbait taldekide, guztien kanporatzea eskatuz. Handik sortu zen klubaren zatiketa, eta oraindik orain argitzeke dagoen auzi honen mamua.

Urtebete beranduago, Euskadiko Federazioaren Disziplina Komiteak, arraunlari zenbait eta entrenatzaileak zigortzea (bost urtez, Manu Mari-txalar, Mikel Ugartemen-dia, J.A. Lujanbio; Paco

Prieto eta J.M. Puyren kasuan) deliberatu du. «Komitearen eskutik Pasaia osoa pasatu dela esan daiteke. Batzuek besteen kontra esandako guztiez gain, eta zerbait hartu zuela esateko probarik ez badugu ere, talde barruko iritzi kontrajarrietan oinarriturik okerren baten aztarnarik aurkitu dute abokatuak, eta horren arabera zigortu dituzte».

«Guk eskuak garbi ditugu, mintzo da Paco Prieto, zerbait egon bada beste taldean dauden arraunlari zenbaiten ar-dura baino ez da. Beraiek sinaturik dauden aitorenpenetan argi esaten dute pilulak ekarri eta banatu zituztela. Min bakarra dut: egun berean salatu ez izana». Donibaneko Arraunlariak taldera joan

direnek diotenez, «joko zikina izan da, eta gure abokatuak frogatuko dutenez atzera bota beharko dituzte salaketak».

Errekurtsoek beren bidea egin artean ez daiteke zigorra indarrean jarri. Pasai Donibane bitan zatitu duen auzi honen atzean hainbat galdera geratzen dira airean, ordea, bai Federazioak erabiltako prozedurez, bai balizko doping kasu honen atzean egon daitezkeen ezkutuko errealitatez.

klasifikatoria pasatu eta gero denak gipuzkoarrak sar-tzearekin ez nago batere ados. Gipuzkoarrek euren boltsa Bizkaian egiten dutenean gero! Gonbidatuta gainera! Eta gu Zarautzera etorri garenean estropada erdia eginda itzuli beharrean aurkitu gara. Neurriak hartu beharko ditugu». Akordio hitza aipatzen du behin eta berriz, Euskadiko Federazioko Lehendakariak: «Egun dauden eta aurrerantzean sor daitezkeen gatazkak errotik mozteko laguntza osoa izango dute gure aldetik klubek. Hala ere, ez dakit zergatik, traineruen denboraldia hasten den bakoitzean aurpegiko kolorea ere aldatzen zaie arduradunei, urduri jartzen dira, lebertzeko zorian» ■

J.J. Petrikorena

nuenean. Estropada txar batengatik kanpoan geratu beharrak ez du zentzurik», diosku Julian Osa, San Pedroko entrenatzaileak. Bestelako itenbiderik proposatzen du Jose Luis Kortak: «Gaur egun dauden estropadekin sei edo zazpi bila-

betez aritu beharko ginateke. Interes gehiegi daude jokoan, ordea. Zuzendari azkarrak baditugu baina bakoitzak bereari baino ez dio erreparatzen».

Luis Jesus Garaik aipatu duen haritik, egun gainezka egin duen egoera honen al-

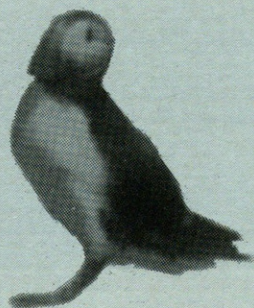
datzearekin eritzi guztiak bat datoz. Zehaztean sor daitezke arazoak. Basilio Vazquez-ek, Kaikuko lehendakariak, gipuzkoarren «nagusitasunari» buruz kezka handiak aurkeztu dizki-gu: «Traineruen mundua dagoen bezala Kontxako

Piraguismo gaietan espezialistak gaituzu,
ekipo hoberena dugu

Anima zaitetz eta bisita gaitzazu

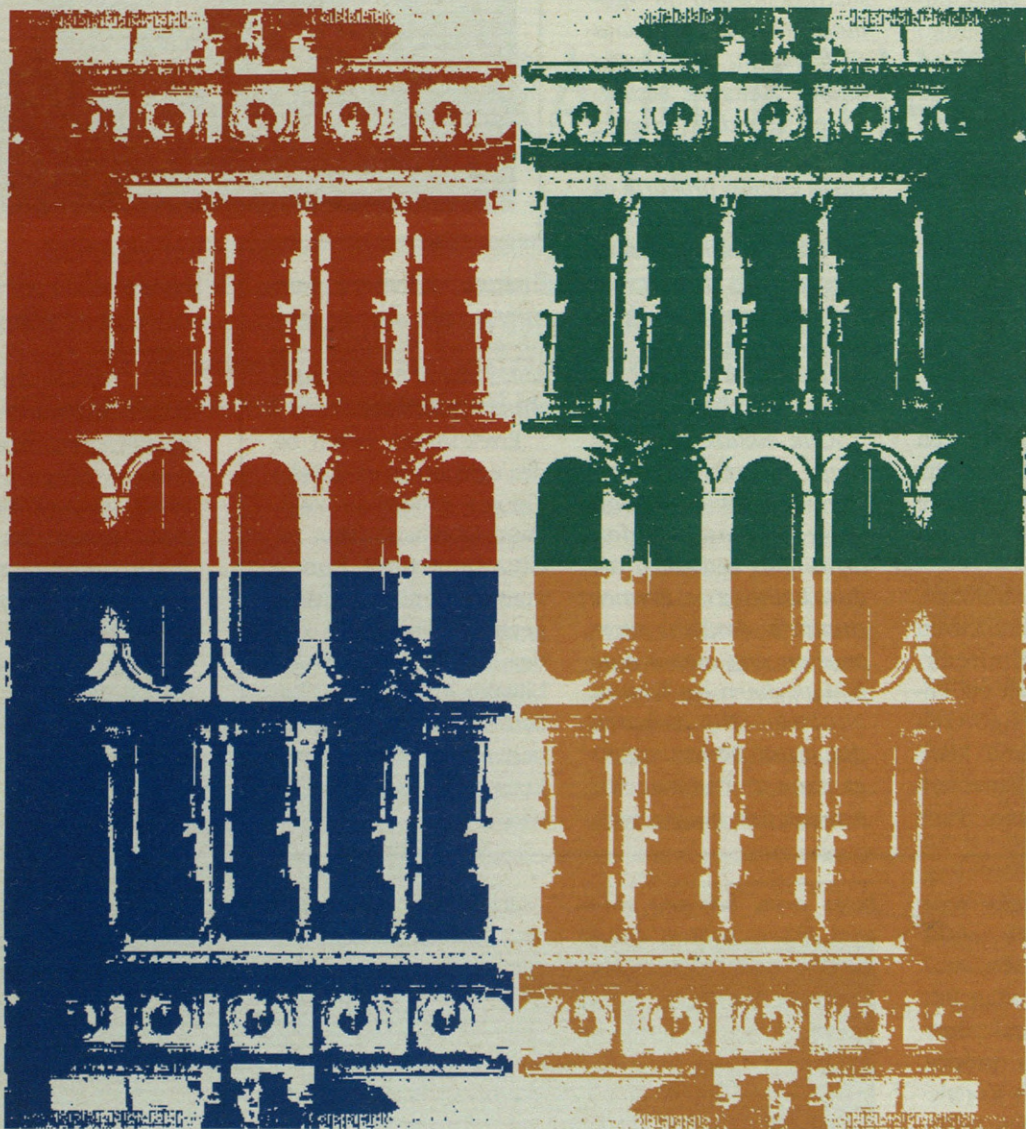
Lezoko industrialdea Sagasti kalea, 30 — 20 100 Lezo
Telf: (943) 52 85 07 Fax: (943) 52 85 09

**GUXABI
TABERNA**

Orioko Hondartza
ORIO

KULTURAREN ZERBITZURA

TXAKEL & ASOCIADOS

ZUMARRAGAN, ANTIGUAKO IX. MUSIKALDIA

1992ko Irailak 5, 12, 20 eta 26

Munich-eko Haize Boskotea
Donostiako Orfeoia

J.C. Arriaga Ganbara Orkestra
Capilla Lusitana

GIPUZKOAKO TURISMOA

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura eta Turismo Departamentua

«Gazteek ez daukate idazteko ilusiorik, lanpostua dute helburu»

Euskal historiaren lekuko eta egile dugu Augustin Zubikarai. «Eguna» euskarazko lehendabiziko egunkariaren erredaktore buru izan zen eta idazle ospetsua eta produkzio handikoa. Gaur egun, 78 urterekin, oraindik ere ezin ditu kazetaritza eta idazkuntza utzi. Atzoko eta gaur egungo kontuez hitz egitera abiatu gara Ondarroara.

ARGIA. «Eguna» egunkarian erredaktore burua izan zinen.

A. ZUBIKARAI. Zuzendaria «Abeletxe» Ziarsolo zen eta beste lau lagunek osatzen genuen erredakzioa. Eusebio Erkiaga, Jose Mari Arizmendiarieta Alejandro Mendizabal eta neu, erredaktore buru bezala. Dena den, gerra garaia zen eta... «Abeletxe» ez zen gaueko 12ak arte agertzen. Kolaboratzaileak ere bazeuden, «Baserri»-k adibidez maiz idazten zuen, baina erredakzioan gu lauok ibiltzen ginen, egunkariaren lau orrialdeak edo batzuetan zortziak egiteko, eta dena euskaratu behar zen. Ajuriagerra etorri zitzaigun hasi eta laugarren egunean zorianak emanez eta nik esan nion: «Hau aurrera eramatea ez da batere erraza», eta bere erantzuna izan zen: «Lau egunetan egin den gauza bat aurrerantzean ere egin liteke», eta horrela

utzi ninduen. «Eguna» atera baino lehen, egunkari bat euskaraz egiteko asmoa zegoela zurrumurrua entzun nuen. Gezurra iruditu zitzaidan banekielako ZERUKO

ARGIA aspalditik zebilela proiektu horren atzetik eta aurrera atera ezinean.

A. Zeintzuk ziren «Eguna»-ren informazio iturriak?

A.Z. «Euzkadi» egunkaria eta iratiak batez ere. Bestalde, iturri fidagarriak ere bagenituen, Leizaolak berak azpiko informazio ematen zigun. Gerrako gauza gutxi idazten genituela leporatzen ziguten baina oso gutxi ginen erredakzioan eta ezin genuen mendira inor bidali. Eta horrela ibiltzen ginen, 1937ko Urteberri egunetik ia Bilbo jausi arte, ekainaren 15ean utzi genuen. 18.000

«Gerrari buruzko albiste gutxi argitaratzen genituen mendira inor bidaltzeko ahalmenik ez genuelako».

«Durangoko bonbardaketan hilobi batean sartu ginen laguna eta biok, eta han ordu laurden bat eman genuen».

ale botatzen genituen baina saldu baino, gehienak dohainik banatzen ziren. Gipuzkoarrak, bizkaitarrak... bakoitzak hitz egiten zuen bezala idazten zuen. Soldata kuarteletik jasotzen genuen, 350 pezeta (17 libera) hilean. «Euzkadi»tik gainsoldata jasotzen zuen bakarra neu nintzen, erre-

daktore burua izateagatik.

A. «Eguna» garaiko kontuak ere izango dituzu.

A.Z. Egun txarrak eta egun onak gogoratzen ditut, Aberri Egunarena edo Vuelta Ciclista a Mungia-ra joan ginenean erreportaia egitera. Egun txarrak ere izan ziren, Durangoko bonbarda-

keta adibidez. «Euzkadi»ko kazetari batekin joan nintzen, eta hilerrira abiatu ginen. Han 24 pertsona hilik aurkitu eta gain-gainetik abioiak berriro zentozel. Hilobi batean sartu ginen, harria jarri eta han ordu laurden bat egon ginen. Gauza biguina zegoen azpian baina nik oraindik ez

■ «'Euzkadi'ri zentsuratutakoak guri ematen zizkiguten argitaratzeko zentsorea laguna genuelako» ●

dakit zer zen hura. Gernikarra joan nahi genuen baina «Euzkadi»ko zuzendariak ez zigun utzi.

Beste gauza bat ere bazegoen: zentsura. Abaitua zen gure zentsorea eta laguna genuen. Labe Garaien inguruan ere «Euzkadi»ri zentsuratutakoa guri eman ziguten itzultzeko eta argitaratzeko.

A. Gerra ostean hasi zinen liburuak idazten?

A.Z. Ez, Iparraldean egon nintzen beste zortzi kazetariarekin. Hendaian eta Ziburun egon ginen baina Euskal Herritik kanpo joan behar ginela esan ziguten frantziar agintariak eta hala egin genuen. Alemaniarrak ere heldu ziren. Ea euskaldunak ala espainiarrak ginen galdeztzen ziguten. Euskalduna izanda bakean uzten gintuzten baina espainiarrak kontzentrazio eremuetara eramaten zituzten.

Ondarroara bueltatzeko baimena eskatu nuen eta Bartzelonatik etorri nintzen baina bidean harrapatu

ninduten, nahiz eta truka-
tutako bat izan eta berriro
Reusera, Reusetik Madrilera
eta Madriletik Algecirasera,
ubideak egitera. Eta nik esa-
ten nien: «Heriotz zigorra
zuen besteategatik trukatu
zidaten!». «Bai, baina zure
egoera azaldu arte hemen
egongo zara» erantzuten zi-
daten, eta beste sei hilabetez
bertan eduki ninduten. Bi-
taratean, sargento batek ira-
kurtzen eta idazten irakastea
eskatu zidan, berak esaten
zuenez, «hau laster amai-
tuko da eta ea udaletxe
batean funtzionari modura
basten naizen». Eta hala
egiten genuen, ubideak egi-
tera joaten nintzenean,
zubaitz baten atzean ez-
kutatu eta sargentoaren
zain egoten nintzen, bertan
aurkitutako perretxiku ba-
tzuk erre eta jaten nituen
bitartean. 1942an Onda-
rra beldu nintzen.

*herrietako kronikak idazten
dituzu batez ere, sari eta
idazlan asko dira...*

A.Z. Sariak ere irabazi ditut
baina egia da lehiaketetara
lauzpabost aurkeztekin ginela
soilik. Garai batean zentsu-
rarekin ere jokatu behar ge-
nuen. Dena gaztelerara itzuli
behar nuen zentsoreak ira-
kur zezan eta batzuetan
atzera botatzen zuten, eus-
karazko lanak gazteleraz-
koak baino orrialde bat

gehiago zuelako. Antzerkia
antzezteko herri bakoitzean
poliziari baimena eskatu
behar genion eta azkenean
Madrilera joan nintzen eta
herri guztietan antzezteko
baimena eman zidaten. Bi-
garren saio bat egin nuen
beste lan batekin, baina ez
nuen lortu. Askotan, gauza
asko ez nituen idazten ba-
nekielako zentsurak ken-
duko zizkidala. Behin Jokin
eta Ane euskal izenak jar-

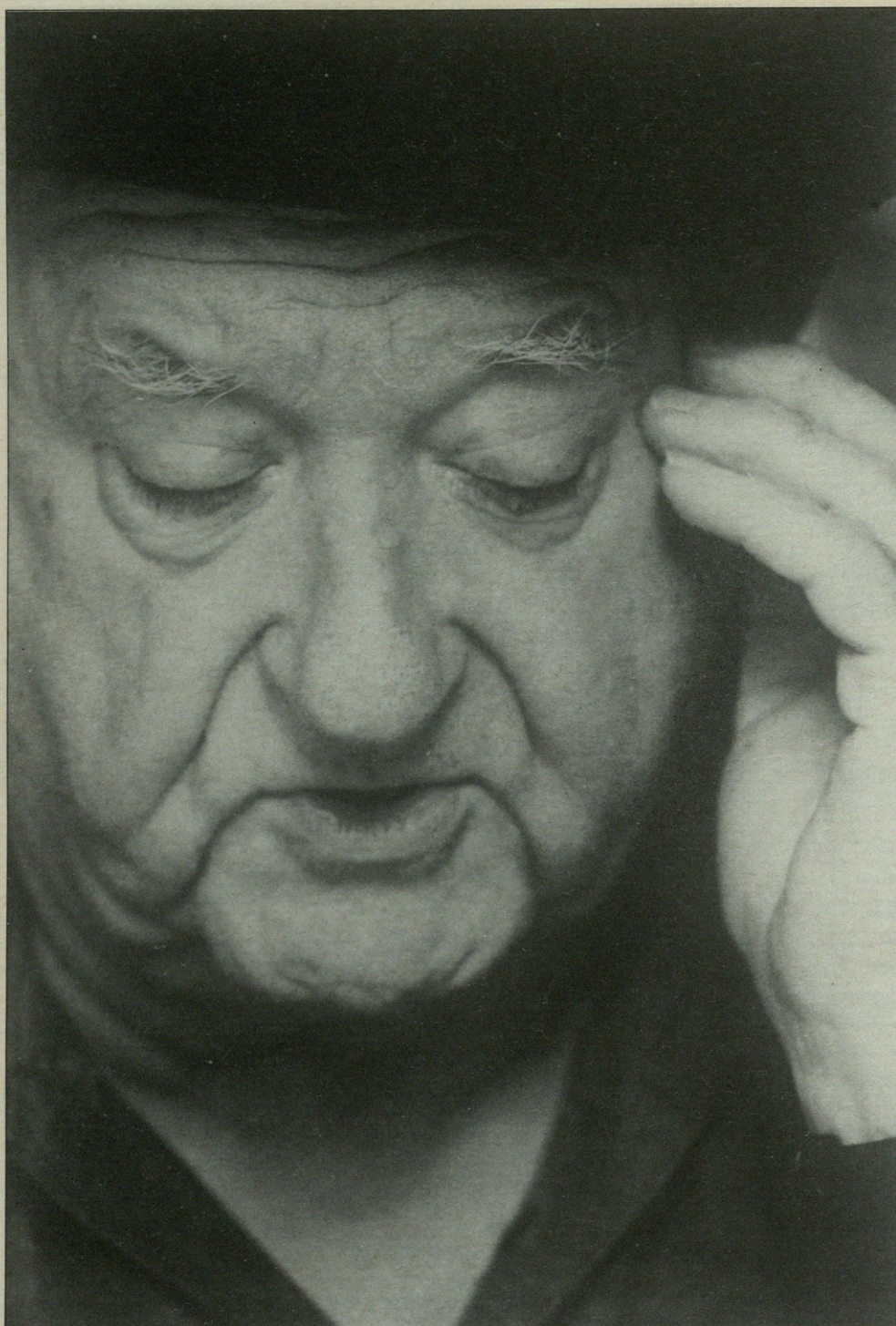
«Antzerkia idaztea
gustatzen zait baina gaur
egun ez dut gehiegi egiten
ez delako antzezten».

NORTASUN AGIRIA

1914eko azaroaren 3an jaioa ● Gaztetan
beti gaisorik ibiltzen zela dio, gerra garaian
sendatu omen zen ● Sei seme-alaba ditu ●

Perretxiku batzaile ona baina jale txarra dela dio ● «Motrico»
liburua da gazteleraz idatzi duen bakarra, guztira 65 lan inguru
ditu ● 40 urte eman ditu kontserba lantegi batean lanean ● Eguna
idazten eta irakurtzen igarotzen du

tzea. Kritikoez, adibidez, nere antzerkiaz elkarriketa biziak egiten ditudala esaten dute. Uste dut esaldi laburrak erabiltzen ditudalako izango dela, euskara hobetuz gero, uler dadin esaera laburrak erabili behar direlako.

A. Itzulpen lanetan eta kazetaritzan gaur egun ere bazabiltza.

■ «Herria irakurzaletu behar da, gauza errezak eskainiz, irakurgarriak» ●

A.Z. Jainkoak zazpigarren egunean deskantsatzea erabaki zuen eta nik zazpi bi-koitza pasatxo, 78 urterekin oraindik lanean. Gaur egun idazteko lehen baino maila sakonago badago. Hizkuntza zientifikorako adibidez, lehen baino erraztasun gehiago bada. Dena den, gerra aurretik Fisika eta Kimikako itzulpenak eginak daude. Eta jendeak euskaraz irakurtzeko gaitasuna ere badiu baina gogo gutxi ere. Jende gazteak, adibidez, kazetaritza ikasi arren ez dauka idazteko ilusiorik, edozein lanpostu lortzea da euren helburua eta ez idaztea. Herrikoitasun falta dago. Basetetik, udalek, Diputazioak eta Jaurlearitzak argitaratutako gauza asko erdara hutsez kaleratzen dira. Hizkuntza aurrera eramatea ez da gauza erraza... Agian urte batzuk pasatzen direnean...

A. Lehen aipatu duzun herrikoitasuna, ez al da lortzen berriko aldirik? Zu zeu «Arranondo» berri aldirikaren zuzendaria zara.

A.Z. Bai, baina «Arrasate

«Egunero irakurtzen dut 'Egunkaria' baina jendeak ez du erosten oso zaila egiten zaiolako euskara hori irakurtzea».

tzeagatik zentsuratu ninduten eta azkenean Joaquin eta Ana jartzera behartu ninduten. Kresala antzerki taldearekin ibili nintzen 1961 eta 1965 tartean herriz-herri lanak antzeztzen baina poliziaren baimena estreinuaren bezperan lortzen genuen eta ezin genuen aurretik antzeztlanaren propagandarik egin.

A. Lehen aipatutako estiloe-tatik, zein duzu gustokoen?

A.Z. Antzerkia, dudarik gabe, baina gaur egun ez dut gehiegi idazten ez bait da antzeztzen. Herrietako kontu historikoak ere asko egin ditut, historia asko gustatzen zaidalako, gauzak ikertu... Nobelan libreago ibiltzen naiz baina antzerkian bereziki zaila da loturak aurki-

«Biltzar Nagusietan egon nintzenean planak egiten genituen baina gero gutaz ahanzten ziren».

Press», adibidez, kasu berezia da. Gernikako «Deiadar», Bergarakoek ere polita egiten dute, Tolosako «Gal-tzaundi»... kendu horiek eta besteak hartu. Herria irakurzaletu behar da. Gauza errazak eskaini, irakurgarriak.

nolakoa izan zen esperientzia?

A.Z. Sasoi txarrean ibili nintzen. Gazteago izan baintz, nonbait sartzeko aukera izango nukeen eta batzuek baino hobeto egingo. Planak bai, egiten genituen

■ «Alemaniarrek Frantziara heldu zirenean, euskaldunak bakean uzten zituzten eta espainiarrak kontzentrazio eremuetara eramaten» ●

A. Zein da zure iritzia «Euskaldunon Egunkaria»-ri buruz?

A.Z. Egunero irakurtzen dut baina Bizkaian oso jende gutxik irakurtzen du eta hori da bere arazoa, jendeak ez du erosten zaila egiten zaio-lako euskara hori irakurtzea.

A. Bizkaiko Biltzar Nagusietan ibili zinen lau urtez,

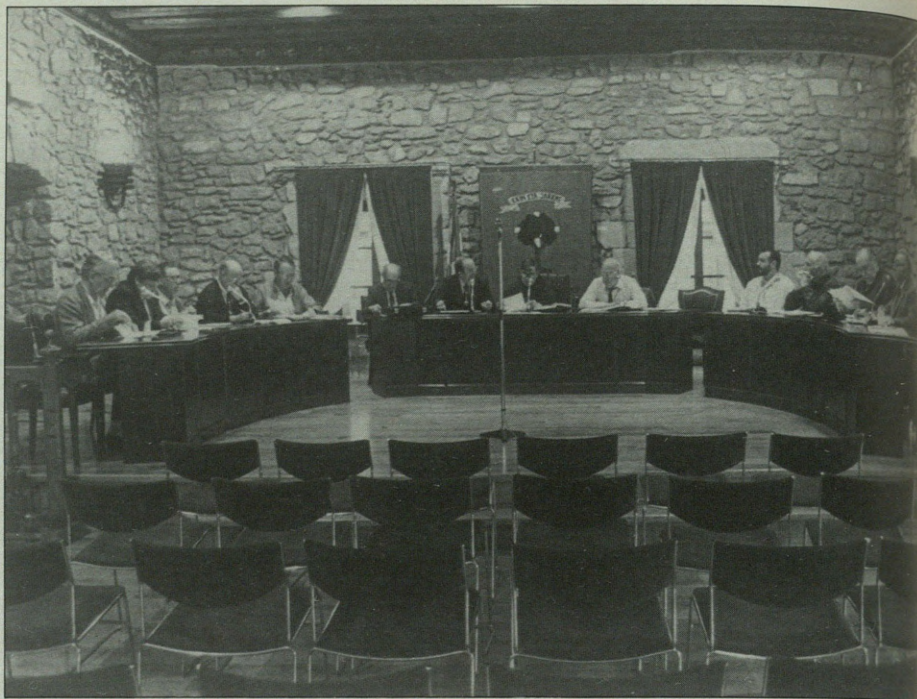
baina gero gutaz ahanzten ziren.

A. Zein da zure ilusiorik handiena?

A.Z. Ondarroan esaten den bezala, jada «kostera eginda daukat».

Xabier Letona
Myriam Gartzia

Euskaltzaindiak burutu berri du, joan den abuztuaren 17an, bilkura berezi bat Baionan, non Ipar Euskal Herriko euskaltzainek parte hartu bait zuten. Bertan, eta «Herria» aldizkariak emandako informazioaren arabera, Pariseko gobernuak kontuan hartzen ez duen onespena garatzeko bideak urratu zituzten, Frantziako legeriaren baitan Euskaltzaindiaren baliogarritasun publikoa aintzat har dadin eskaera burutzea eta urrats hau gauzatu ahal izateko indarrean dituzten estatutoak aldatzea deliberatu zutela.

Hautsitako irudia osatzen

AIRERATU ezinean dabilen suziria dugu Donostiako Zinemaldia. Txinpart artean ahitzen den ekimen indargea. Biztu da aurtengo metxa. Pantaila zurietan lehertuko den irudi koloretsuen dantza eroa dakarrena. Kalitateari erreparaturiko dion edizio berritzailea omen. Zinema independentearen aldekoa. Transizioaren ondorengo esperantzak egiaztatu eta Barnet-Anasagasti bikoteak ereindako hazia loratzen ikusiko den urtea. Berrogeigarrena.

Zinemaldiak ezseptiko bihurtu ditu, ordea, etxeko begiak. Atzerriara begira beihalakako ospe eta ohoreak berreskuratu asmoz egiten ari diren saioetan sinesen duen fededun gutxi dago. Santo

Tomas. Ikusi eta gero... Sail ofiziala, inkognita. Komunikabideen epaia. Izen ezagunak falta, omen. Iazkoaren antzera. Zabaltegi, egile gazteen erakuslehi baido ez zena, bikoiztu da, Opera prima sail berezizat joz. Ordea, ardatz nagusiotako ahaleginetatik sortu nahi den berezko nortasun agiri arrakastatsuen formularen emaitzak ez dira begi onez antzema-

ten, oraindik. Guzti honen aurrean, joan deneko edizioa hobetzea—ez da zaila izanen— helburu nagusiztat duen Barnet-Anasagasti lan taldeak oso harro aipatu du mundu osoan zehar burututako segimendua. 600etik gora filme ikuskatu ondoren kalitatearen termometroak gon- egingo duelakoan. Urrezko maskor- raren atzetik euskal filmerik ez dugu

izango, oraingoan. Sharon Stone starletteak beteko ditu, gainerantzean, Zinemaldiko ordu epelak.

T E R M I N O L O G I A

Txanda. Norbait txandaka ordezkatzearen ekintza.

Bertsopaperen gainean asko idatzi eta esan da. Bapateko bertsorearen arrakastaren aurrean ez ote den baztertuegi geratu idatzizkoa. Sariaketetara erabat zuzendutako alor honek hainbat maisu handi ezagutzen ditu. Pello Esnal zarauztarra, kasu, Baserri saria, laugarrenez, eskuratu berria. Edo, Rufino Iraola, azkenez Lazkao Txiki lehiaketa bereganatutakoa. Nahiz bata nahiz besteak garaitezinak dirudite esparru honetan. Ondorengoak noiz etorri zain daudeke, honez gero. Ez datoz, baina. Bertsopaperari ireki beharreko bideak nondik nora jorratu? Horra hor, bapateko bertsolariak erantzuteko gai sakon eta mamitsua. Beren esku dago, hein handi batean, idatzizkoari zor zaion berrikuntza eta loraldia.

EUSKALDUN- TZE alfabetatze munduak ikasturte berriari dagozkion mezuak plazaratu ditu egunotan. Euskararen kontzientziatzea eta

erabilpenaren irudia zabaldu nahian ihardun dute Udal Euskaltegiek —Maitatuz mintzatu—, nahiz AEK-k, —Gero gerokoak. Orain euskaraz bizi—. Azken urteotan euskalduntze alfabetatze alorrean bizi diren kezka eta gabeziez zamaturiko ikasturtea izango da 1993koa ere. Matrikulazioari dagokionez, orohar, 1986-87tik aurrerantzean ezagutu den gain-behera gelditu bada ere, gorantzako jarrerarik ez da antzematen (AEK iaz % 10 igo zen arren), kezka nagusi honi erantzun egokirik emateko

— Transizioaren ondorengo esperantzak egaiztatu eta Barnet-Anasagasti bikoteak ereindako hazia loretan ikusteko edizioa omen da aurtengoa ●

saioek laguntza nahikorik jasotzen ez dutela, behin eta berriz, betiko leloa bihurtzeraino, aipatu denez.

Aurrepauso azpimarragarriena irakasleen prestakuntzari loturik datorke, EHUKo unibertsitateak datorren ikasturteari begira aurkeztuko duen diplomatura dela medio. Bertan, euskaltegi eta erakundeek eskuhartze zuzena izango lukete. Honez gain, eta besteak beste, dirulaguntzen politikak hautsik harrotuko du hilabeteotan. Egoerarik larriena AEK-k bizi du. HABEren erizpideak bere larrutan pairatzen dituen Alfabetatze Euskalduntze Koordinakundea errealitate gordinari aurre egin beharrean da beste behin ere, hots, HABEk ezarri dizkion eta bere euskaltegi gehienek bete ez ditzaketen baldintzetan lan egitearena. Diskriminazio honekin bukatzeko ordua da, baina.

J.J. Petrikorena

M I N T Z O A K M I N T Z O

Gero gerokoak

U**DALDIAK** ekarri ohi duen etenaldi ekidiezina bukatu-rik ohizkoak dituen zereginetan murgildu beharrean aurkitzen da berriro ere euskalgintza. Hamaika arazo dugu mahai gainean konpontzeke, erantzun egokiaren zai. Itxaropen berririk biztuko duen zirrikitu eta garabide funtsezkoen ezak gero eta premiazkoagoa bilakatzen du gai honekiko atentzioa, dedikazioa.

Politikagintzaren lehentasuna beharko lukeena egun hauteskunde marketingerako tresna gisa erabiltzen da, bai euskararekiko aurkako jarrerak sortaraziz diskriminazio, inposaketa eta hainbat mamuren salmenta dela medio, bai osagai apaingarri gisa.

EUSKARAZ aspalditik nozitu duen kontua da bihar-etzirako uztearena. Beti egon ohi da zerbait premiazkoagoa, larriagoa, kezka biziago pizten duena. Etorkizunak ekarriko lukeen konponbidea, miraria hobekiago esanda, erdaraz garatutako lanaren berezko ondorio izango bailitzan. Promesa faltsu guzti hauekiko mesfidantza ere aspaldikoa izan arren zoritxarrez ez da behar bezain indartsua, ez da izan gauza abertzale aldarrikatzen diren indar politikoen iharduera baldintzatzeko.

Nork ez du ezagutu «arinaiztarren» abildadea ikasteari behar bezela ez ekiteko. Zeinek ahantz dezake haurrei «euskaraz, euskaraz» era ezin aspergarriagoan etengabe errepikatuz lasai asko erdaraz bizi den gurasoak sortzen duen amorrua. Nola ulertu euskara gauza «erre ezingarri»-tzat jotzen dutenen arabera politikoa «euskaltzalea» justifikatu nahi duenaren kontraesana, biharamoneko diskriminatu belaunaldi berriak erakarri eta garantizatzen dizkigun A ereduaren defendatzaile-babeslearena alegia.

PIXKANAKA aritzea omen zen bidea. Euskarari bide elebidunak irekitzea, erakargarriak bilakatuko liratekeenak. Esperientzia guztien testigantza dugu gezur horren tamainaren lekuko. Euskara garatzeko eskuratu beharreko gutxienezko tresnak eskuratzea dugu gakoa eta graduazioan, erritmoetan baino funtsa abiapuntu eta norabidean egon da beti. Euskaraz bizitzeko borondatean, prestutasun eta erabakiortasunean alegia.

Euskaraz bizitzeko ezintasuna etengabe irentsi behar izaten dugunon aldetiko laguntza jaso behar dute borondatez ez baina praktikan ezintasun horren laguntzaile direnak. Presioa, eragin mingarria agian. Atzo bezelaxe gaur «noizbait» esan beharrean, noizbait «gaur» esatearen garaia heldu beharko zaiela adierazi behar diegu egungo bihotzeko euskaltzaleei. Maitatuz mintzatu baino askoz eraginkorragoa baita mintzatuz maitatzea, mintzatuz gero gaurdanik eraikitzea. Izan ere, gero dioenak... erdaraz dio.

XABIER ALEGRIA

Irailean kaleratuko du folk talde honek «Euskaraz bizi» izeneko kaseta

Xaximiku: «Lan hau, aurrekoa baino alaiagoa da, freskoagoa»

Laster plazaratuko du Ikastolen Federakundeak, «Euskaraz bizi» kanpainaren barruan, Xaximiku taldearen 8 kantaz osaturiko zinta bat.

Ikastoletan banatuko den eta kanpainaren izen bera duen lan hau, kaset formatoan bakarrik argitaratuko da.

ORAIN dela gutxi bukatu du Xaximiku folk taldeak bere lan berriaren grabaketa. Ikastolen Federakundeak, aurrera eramaten ari den «Euskaraz bizi» kanpainaren barnean, Tolosako taldearen zinta bat argitara-

tuko du laster. Ordu erdi pasatxoko iraupena duen eta kaset formatoan bakarrik kaleratuko den lan honetan, 8 kanta agertuko dira, denak Xaximikuko partaideek konposaturikoak. Hitzak, Ikastolen Federakundeak proposatuta, Sarasua, Peñagarikano, Egaña, Maia, Mendizabal, Ormazabal eta Aminabarro bertsolariek egin dituzte.

Bi astetan burutu dute grabaketa IZ estudioetan. Uztailaren bukaeran aste-bete, eta abuztuaren erdialdean beste astebete. Lan gogorra izan da gaez aritu behar izan dutelako, baina emaitza beren gustokoa da.

Zortzi kantak osatzen dute kaset formatoan bakarrik argitaratuko den «Euskaraz bizi».

Aldaketak taldean

Kanpainak bezala, zintak «Euskaraz bizi» izena izango du, eta 2.000 ale bakarrik argitaratu eta banatuko dira Euskal Herriko Ikastoletan.

Xaximikuk 1989an kaleratu zuen LPa, eta dagoeneko prestatuta dauzkate hu-

rengo diskoa osatuko duten kantak. «Euskaraz bizi» kasetaren grabaketaren proposamena jaso eta proiektu hau lehen bait lehen gauzatu behar zenez, atzeratu egin zuten LParen grabaketa. Beharbada, datorren urterako utzi baharko dute. Diskoan, ez da laster argitaratuko den zintako kantarik agertuko. *«Izan ginen disketxeokokin hitz eginen. Lan hau argitaratu ondoren berriro izango gara beraiekin. Kontua da aurrekoa freskatzea».*

Lehenengo diskoa grabatu zutenetik hona, aldatketak izan dira taldean eta lehenengo formaziotik bi partaide besterik ez dira gelditzen: Jon Ander eta Isitxo Larrañaga. Xaximiku osatzen duten musikariak, Jon Ander Larrañaga (gitarra elektrikoa, akustikoa eta ahotsa), Olatz Korta (ahotsa eta gitarra), Karlos Aranzegi (bateria eta perkursioko tresnak), Txomin Agirregomezkorta (txistua eta ahotsa), Isitxo Larrañaga (teklatuak), Arantxa Montoia (bibolina) eta Martin Aranzegi (akordeoia) orain dela bi urte hasi ziren elkarrekin entseiatzen.

Nabarmenat da euren musikak izandako bilakaera denbora honetan. Taldeko partaideen ustez: *«Kantak indartsuagoak dira, lotura*

LPa grabatu zuten partaideetatik, Jon Ander eta Isitxo Larrañagak bakarrik jarraitzen dute. (Argazkia: Joseba Urretabizkaia)

bandiagoo dago instrumentuen artean, tinbre aldetik ere aldaketa asko dau-de, perkursioari garrantzia bandiagoo eman diogu.

baxua ere hobeto dago, saxo bat ere erabili dugu... Instrumentu aldetik dena lotuagoo dago. Orain egin dugun lanak gorputz gebiagoo dauka». Doinuetan ere izan da aldaketarik baina estilo aldetik herrikoiak izaten jarraitzen dute, eta erritmo berriak jorratzen dituzte orain. Beren ustez, «lan hau aurrekoa baino alaiagoo da, freskoagoo. Aurrekoa lasaiagoo zen eta azken honek piper gebiagoo dauka. Beharbada, kaseta gebienbat haurrei zuzenduta dagoelako, nahiz eta edonork entzuteko egokia izan».

Nahiz eta beren lehen diskoa 1989an argitaratu, zuzeneko emanaldi asko egin dituzte azken aldian. *«Geldirik egon ginen urtebete edo urtebete i'erdiko tarte bat izan zen. Tarte horretan izan ziren aldaketak, zenbait arazo dela medio, baina orain ondo gaude. Zaila dago, gaur egun, kontzertuak egitea, baina aurtentzen pozik gaude».* Aurtentzen, sei zuzeneko emanaldi egin dituzte, eta Euskal Telebistan aritzeko aukera ere izan dute.

Joxi Goikoetxea

MUSIKA TRESNAK

INSTALAKUNTZAK

SOINU ETA ARGIGINTZA

PROFESIONALEN ALOKAIKURUA

PIANOAK, ORGANOAK, KITARRAK.

ESKUSOINUAK, ETA TRIKITIXA

DISKOTEKA MUGIKORRAK EFEKTU BEREZIEKIN

KILOMETRO BATEKO ZIRKUITUEN OZENKETA. BOZINA

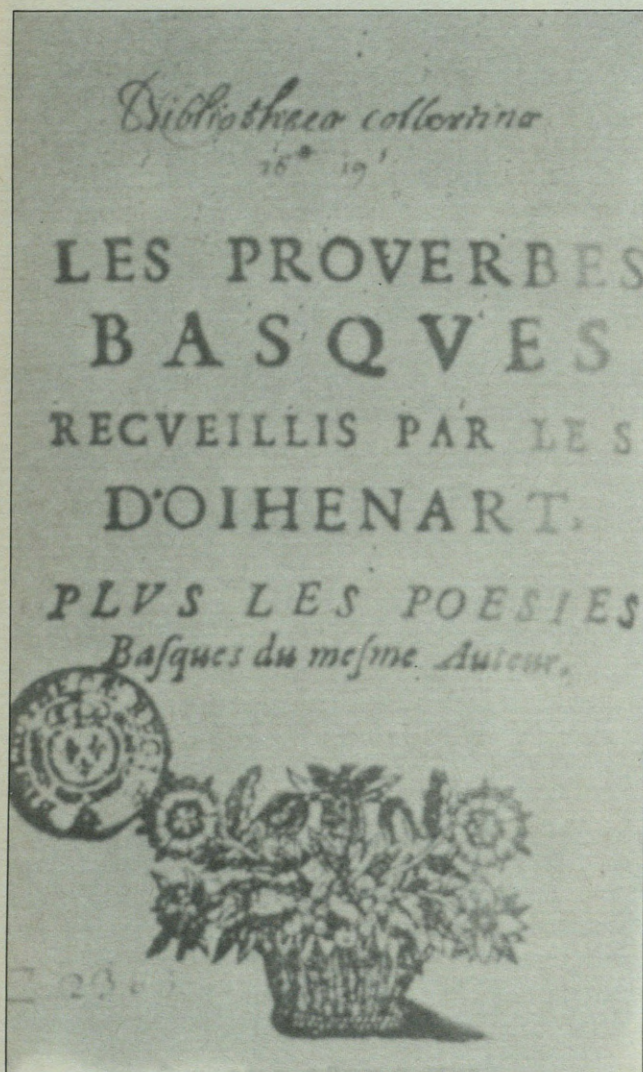
ETA SOINU PROFESIONALEKO 24.000 WREN BIDEZ

EGAÑA KALEA, 8 TEL: 410 07 11 - FAX: 410 03 09

Bere 4. mendeurrena dela eta burutuko du Euskaltzaindiak bere 12. Biltzarra

Oihenart, euskal kulturako langile

1657an argitaratu zen «Les proverbes basques recueillis par le Mr. D'Oihenart plus les poésies basques du mesme auteur». Jean Haritzelhar

Duela 400 urte sortu zen Maulen, Allande Oihenart historialari, ikertzaile eta poeta. Urteurrena dela eta, Euskaltzaindiak bere 12. Biltzarreko ihardunaldiak eta hileroko bilera burutuko ditu Maule eta Donapaleun, irailaren 20tik 25a bitarte.

AURTEN beteko dira laurehun urte Allande Oihenart jaio zenetik. Hau dela eta, Euskaltzaindiak zenbait ihardunaldi antolatu ditu laugarren mendeurrena ospatzeko irailaren 20tik 25a bitarte. Oihenart Maulen jaio eta ezkondu ondoren Donapaleun bizi zenez, bi herri hauetan burutuko ditu Euskaltzaindiak bere 12. Biltzarreko ihardunaldiak.

Irailaren 20an, Mauleko Jai-Alai pilotalekuan, muskildiarrek ikuskari bat egingo dute Oihenarti buruz. Duela sei urte, Muskildiko herritarrek «Oihenart» izeneko pastoral bat egin zuten, eta pastoraletik zerbait harturik antolatu dute aipaturiko ikuskaria. Ordu t'erdiko iraupena izango du igande arratsaldean burutuko den emanaldiak.

Irailaren 21ean, Mauleko Herriko-Etxean, Euskal-

tzaindiak egingo du goizeko 10etan hileroko egiten duen bilera. Egun berean, baina arratsaldeko 6etan, emango dio hasiera Biltzarri. Ekitaldi ofizial honetan, mugaz bi aldeetako agintariak gonbidatu ditu erakunde honek.

Bere lana ezagutzera eman

François Bayrou, Pirinio Atlantiarretako Kontseilu Orokorreko lehendakariak parte hartuko duela hitz eman du, eta gainerako agintariek ere jaso dute gonbidapena. Biltzarri hasiera emango dion ekitaldi honetan, besteak beste, Bayrou, Mauleko auzapeza, Jean Haritzelhar euskaltzainburua eta Zuberoako sindikoa mintzatuko dira.

Biltzarra, berez, astearte

den irailaren 22an hasi eta ihardunaldi ezberdinak izango diren bost egunetan banatuko da, Haritzelharrek esan digunez: «Oihenartek aurpegi asko bait ditu. Bera gizon publikoa izan zen, eta beti defenditu zituen Zuberoako interesak. Horko nagusi gisa agertu da beti». Abokatua eta aldi berean historiagilea izan zen Oihenart. Euskaltzainburuaren ustez, «borrelako historiagile gutxi ukan ditugu XVII. mendean. Ez bakarrik Euskal Herrian, Frantzian eta Espainian ere». Garbi ikusten da guzti hau latinez idatzi zuen «Notitia Utriusque Vasconiae, tum Ibericae, tum Aquitanicae» liburuan. Akitaniako Baskonia eta Iberiako Baskoniaren kondaira azaltzen duen lan hau interesgarria da, Baskonia hitza erabiltzen duelako bakarrik. Liburu hau 1638an plazaratu eta 1656an berrargitaratu zen, arrakasta izan zuen seinale.

Maulen burutuko dira lehenengo eguneko ihardunaldiak. Bere hizkuntza aztertuko da, eta mintzaldiak izateaz gain, zenbait txosten aurkeztuko dira. Euskaltzaina eta CNRSko (Zientzi Ikerkuntzarako Zentru Nazionala) irakaslea den Beñat Oihartzabal-ek «Oihenart, euskal gramatikaren aitzindari ezezaguna» hitzaldia emango du, eta egun honetan, Miren Azkarate (Euskal Herriko Unibertsitatea, euskaltzaina), Patxi Altuna (EUTG, euskaltzaina), Emiliana Ramos Remedios (EHU), Rosa Miren Pagola (Deustuko Unibertsitatea), Jean-Baptiste Orpustan (Bordeleko Unibertsitatea), E. Alkiza (EUTG) eta N. Arrizabalaga (EUTG), Xarles Videgain (CNRS), Estibaliz Bedialauneta (EHU) eta Jacques

euskaltzain-
buruak
Biltzarreko
ihardunaldietan
parte hartuko du,
eta bere ustez:
«Oihenart
bezalako
historiagile gutxi
ukan ditugu XVII.
mendean; ez
bakarrik Euskal
Herrian,
Frantzian eta
Espainian ere».
(Argazkia: Ander
Gillenea)

Allieres-ek (Tolosako Unibertsitatea) ere parte hartuko dute.

Hurrengo egunean, Maulen ere, aztertuko da atsotitz biltzaile eta olerkari

gisa egin duen lana. Egun honetako ihardunaldietan, Jean Haritzelhar, Alfonso

Historiagile, poeta, atsotitz biltzaile eta gizon publikoa

MAULEN, 1592 urtean jaio zen Allande Oihenart. Abokatua, historiagilea, humanista, poeta eta atsotitz biltzaile, gizon publikoa ere izan zen. 1618an Mauleko diputatu izendatu zuten, 1623an Zuberoako sindiko; eta 1627an, Jean D'Erdoy Nafarroako kantzelariordearen alargunarekin ezkondu ondoren, Nafarroako Estatueta nobleziako eta Mixe nahiz Ostabaret-eko Batzar Nagusietako kide ere izan zen.

1638an argitaratu zen berak idatzitako «Notitia Utriusque Vasconiae, tum Ibericae, tum Aquitanicae» liburua. Bertan, antzinatek Erdi Aroa bitarteko Euskal Herriko historia azaltzen du. 1657an kaleratu zuen «Les proverbes basques recueillis

par le Mr. D'Oihenart plus les poésies basques du même auteur». Lan honetan, berak bildu zituen 706 atsotitz agertzen dira, eta bere hainbat poema. Hauetan, maitasuna da gai nagusia. Idazteko garaian, inoiz erabili gabeko joskera zailak erabili zituen. Bere ortografia, lexiko, sintaxis eta morfologia bereziak ziren, eta *neurthitz*, *ilhartitz* eta *hamalaurkuna* bezalako hitzak asmatu zituen.

Ikerketa historikoa landu zuen gehienbat bere azken 20 urteetan, eta 1688an hil zenean, Euskal Herriari buruzko lan historiko bat utzi zuen bukatu gabe. 20.000 dokumenturen kopia orrialdeak bilduak zituen ordurako. Gaur egun aurkitu ezin diren dokumentuak.

Patxi Altuna euskaltzaina eta Deustuko Unibertsitateko irakaslea:

«Euskal Herriak eman duen kultur gizonik handienetako bat izan zen Oihenart»

ARGIA. *Hiru txosten aurkeztuko dituzu biltzarrean.*

PATXI ALTUNA. Hiru txosten prestatu ditut. 12-14 urte bait daramatzat Oihenart eta bere euskarazko obra, neurtitzak, bere 29 kantak edo olerkiak azaltzen. Bere neurtitzetako aditz sistema osoa aztertuko dut lehendabiziko txostenean. Oihenarten adiztegia interesgarria da, batez ere zuberotarra delako, nahiz eta berak zuberera hutsez eta soilez ez idatzi.

Oihenarten euskal prosodia izango da bigarren txostenaren gaia. Bere euskal metrika aztertua dago, baina prosodia ez hainbeste.

Hirugarrenaren titulua «Lapurtarrak Oihenartekin

haserre?» da. Badira garai horretako literaturan Ziburuko Etxeberri-ri bekaizko handia ziola aditzera ematen duten zenbait pasarte. Bertsogintzari buruz oso iritzi desberdinak zituzten. Nik susmo hori dut, eta agertzen dūt txostenean.

A. *Zer garrantzia ematen diozu Oihenartek bere garaian egin zuen lanari?*

P.A. Bistan dago Nafarroako historia erakutsi nahi baldin bada nahitahiezkoa dela Oihenart aipatzea. Gaurko ikerlariek ere, garai horretako eta aurreko Nafarroako historiaz zerbait berria esan nahi baldin badute, Oihenartengandik abiatu behar dute. «Notitia Utrisque Vasconiae, tum Iberi-

cae, tum Aquitanicae» liburua, gaur ere, Nafarroako historialari batek nahitahiezkoez eskuartean izan behar duena da.

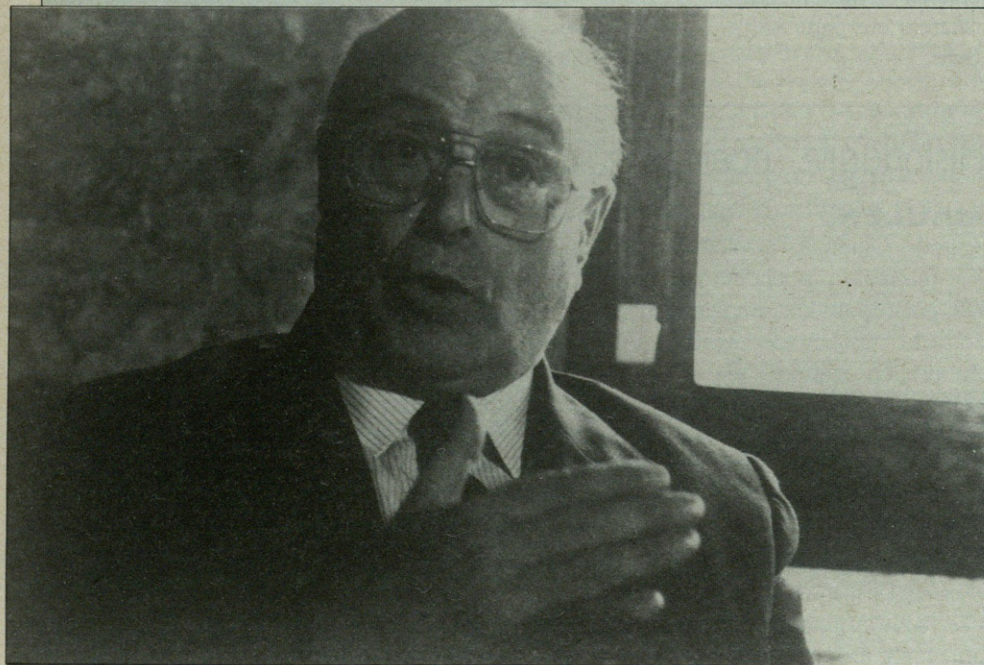
Kultur gizon bezala ere ez da nolanahikoa. Guretzat batez ere inportantea da metrika berri bat sortu nahi izan zuelako. Bertsolarien metrika eta bertsogintza nardatu eta muxindu egiten zuen. Euskara oso ongi menderatzen zuen eta atsotitz pila bildu zuen. Askok, Oihenart baino lehenagokoak, herriak gorde dituenak.

Oso antzinako euskararen arrastoak agertzen dira. Arrazoi askogatik, Oihenart Euskal Herriak eman duen kultur gizonik handienetako bat izan dela esateko kupidarik ez dugu izan behar.

Irigoyen (Deustuko Unibertsitatea, euskaltzaina), Patri Urkizu (Madrileko UNED), Jean-Baptiste Orpustan, Andres Urrutia, Luis Maria Mujika (EHU), Aurelio Arkotxa (Bordeleko Unibertsitatea), Txomin Peillen (Pabeko Unibertsitatea, euskaltzaina) eta Patxi Altuna mintzatuko dira.

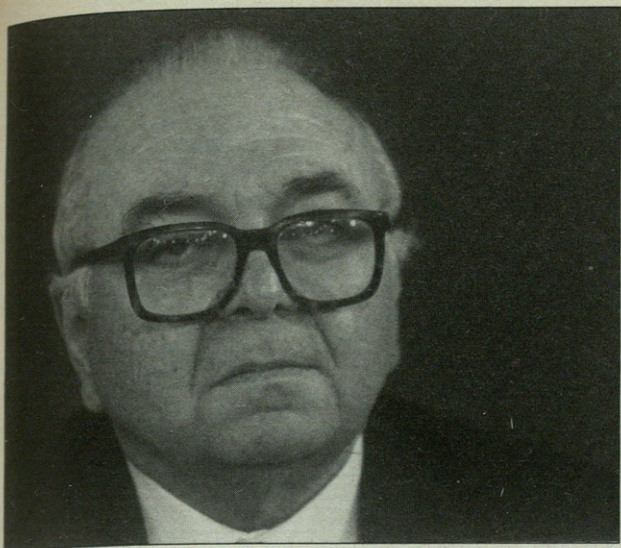
Hurrengo bi egunetan, irailak 24 eta 25, Donapau-leun arituko dira partaideak. Bi egun horietan, Oihenartek historiagile gisa egin zuen lana aztertuko dute. Ostegunean, goizez izango dira mintzaldiak, Pariseko Unibertsitateko Renée Mussot-Goulard eta Baionako Unibertsitateko Manex Goihenetxeren eskutik. Azken honek, «Oihenarten historiografiaren analisis kritikoa edo ikerketa epistemologikoa» hitzaldia emango du. Txosten bana aurkeztuko dute Renaud D'Elissagaray eta Olivier Ribeton-ek, eta arratsaldean, Donapau-leuko karrika bati Oihenart izena jarriko diote, Nafarroa Behereko museoan ekitaldi bat izango da, eta ondoren beste bat Bidaxun herrian, bertako Grammontarren egoitzan.

28 mintzalari izango dira ihardunaldietan, horietako 20, unibertsitateko irakasleak ●

Patxi Altunak hiru txosten aurkeztuko ditu ihardunaldietan. (Argazkia: Joxean Goya)

Ostiralean, Ricardo Zierbide (EHU), Josette Pontet (Bordeleko Unibertsitatea), Anne Zink (Pariseko Unibertsitatea) eta Joseba Agirreazkuenaga (EHU) aritu-

Alfonso Irigoienek eta Miren Azkaratek, Deustuko eta Euskal Herriko unibertsitateetako ordezkari gisa parte hartuko dute Euskaltzaindiaren 12. Biltzarrean. (Ezkerreko argazkia: Jose Simal)

ko dira, eta arratsaldeko lauretan emango zaio bukaera biltzarrari. Guztira, 28 mintzalari izango dira, eta horietako 20 inguru, unibertsitateko irakasleak. Paris, Madril, Tolosa, Pabe, Bordele, eta Deustua nahiz Euskal Herriko unibertsita-

teetako irakasleak.

Omenaldia eta biltzarren bidez Oihenarten pertsona eta berak egin zuen lana ezagutzera ematea da Euskaltzaindiaren asmoa. Horrela, ihardunaldietako aktak argitaratu egingo ditu. Bere lana aztertzea da beste

helburua. Bordeleko Unibertsitateko irakaslea ere den Haritzelharrek komentatu digunez, «Euskaltzaindia ikerlanean ari da, bai hizkuntza, bai literatura, baita historiari buruz ere. Lan honetan, Frantzia eta Espainiako unibertsitate-

tako zenbait ikertzaile bildu ditugu». Beraz, erakunde honek lan handia egingo du bere 12. Biltzarrean ikerketa arloan, eta egiten jarraituko du Biltzarra eta gero.

Joxi Goikoetxea

DONOSTIAKO VIII. LIBURU ZAHAR ETA OKASIOZKOEN AZOKA

Boulevardean Irailaren 2tik 13ra

ORDUTEGIA:

11.30etik 14.30era eta 17.30etik 21.30era

IRAKURRIZ BIZI

Euskadiko Liburu Azoken Batzordea

Alameda Mazarredo, 63-behea
BILBO (94) 424 24 49

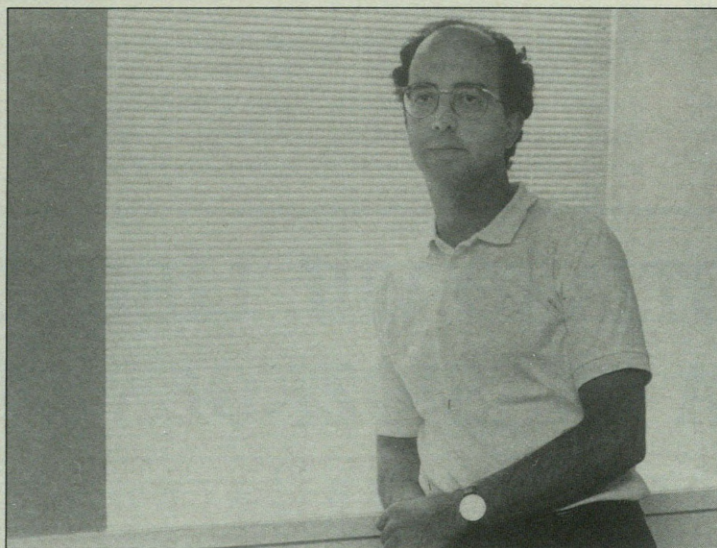
Donostiako Zinemaldiaren atarian ikusmin handia sortu da

«Zinemagile berriengan ere kalitatezko zinema bilatzen saiatzen gara»

I railaren 17tik 26ra bitartean burutuko da Zinemaldiaren edizio berria. 120 filme pantailaratzearekin batera, mundu osotik ekarritako filmeak sail desberdinetan lehiatuko dira. Bertako zuzendaria den Koldo Anasagastik eman digu horren berri.

ARGIA. Badirudi aurtengo zinemaldian zinema independentearen aldeko apustua egiten dela...

K. ANASAGASTI. Uste dut independentea ez dela hitz egokiena. Normalean egile zinemari buruzko zinemaldia dela aipatzen dut, bai independenteak baita multinazionalak ere sartzen bait dira. Azken hauek ere erizpide komertzialetatik kanpo filme onak

«Urte guztia behar da zinemaldi on bat egiteko. Momentu honetan, azafata eta guzti, ehun eta hoge lagun inguru ari gara lanean».

egiten dituzte; leku guztietako zinemari irekitako zinemaldia da, baita bide normaletatik erakusten ez den zineari ere. Zinemaldi honetako oso filme desberdinei ematen die aukera beraz. Aukeraketa egitean, ez ditugu izenak bakarrik begiratzen, beste zinemaldietan normalean egiten den bezala, izen handien azken filmeak bakarrik emanez.

Mundu osoan zehar hamabost begirale ditugu, merkatua ikertzen dute, eta ikerketa horretatik agertzen dira hainbat filme. Aurrez aukeraketa bat egiten da, filmeak ikusten dira, baina beti ere kalitateari begira, eta hor ospetsuak eta ezezagunak ere sartzen dira, guri berdina zaigu.

A. Zeintzuk dira aurtengo

edizioaren bereizgarriak?

K.A. Iaz hasi ginen begiraleen sistema honetara, eta aurreko hurbetuetan egin dugun aukeraketa prozedura. Iazko Zabaltegi saila bikoiztu egin dugu, aurreko Opera prima eta Zabaltegi sailak izanik, eta azken honetan bertan ere beste bi zatituta: beste zinemaldietatik pasa diren filmeak, eta guk kontsideratu ditugun filme onak baina gero sail ofizialean sartu ez direnak. Nere iritziz hau litzateke berrikuntza nabarmenena.

Bestetik, Auzoka ere badugu; saltzaileei halako plataforma eskaintzen diegu, banatzaileekin harremanetan jartzeko modua izan dezaten. Hautagai diren filme guztiak bideoteka batean ikus daitezke, eta hauekin batera ikus daitezkeen guztiak azken hamabi hilabete hauetan egindakoak dira. Oso 'auzoka' gaurko-

na da, beraz, eta hau ere beste zinemaldietan ez da egiten.

A. Beste zinemaldien aldean, non dago Donostiakoaren berezitasuna?

K.A. Zinemagile berriengan eta sail ofizialean. Zinemagile berriengan ere kalitatezko zinema bilatzen saiatzen gara. Bestalde, aurtengo aurre aukeraketan ere lehengo urtean baino filme gehiago kontuan izan ditugu, seihun inguru. Honek ere asko esan nahi du. Gero eta maila hobea ematen saiatzen ari gara iaz hasitako bideari jarraituz.

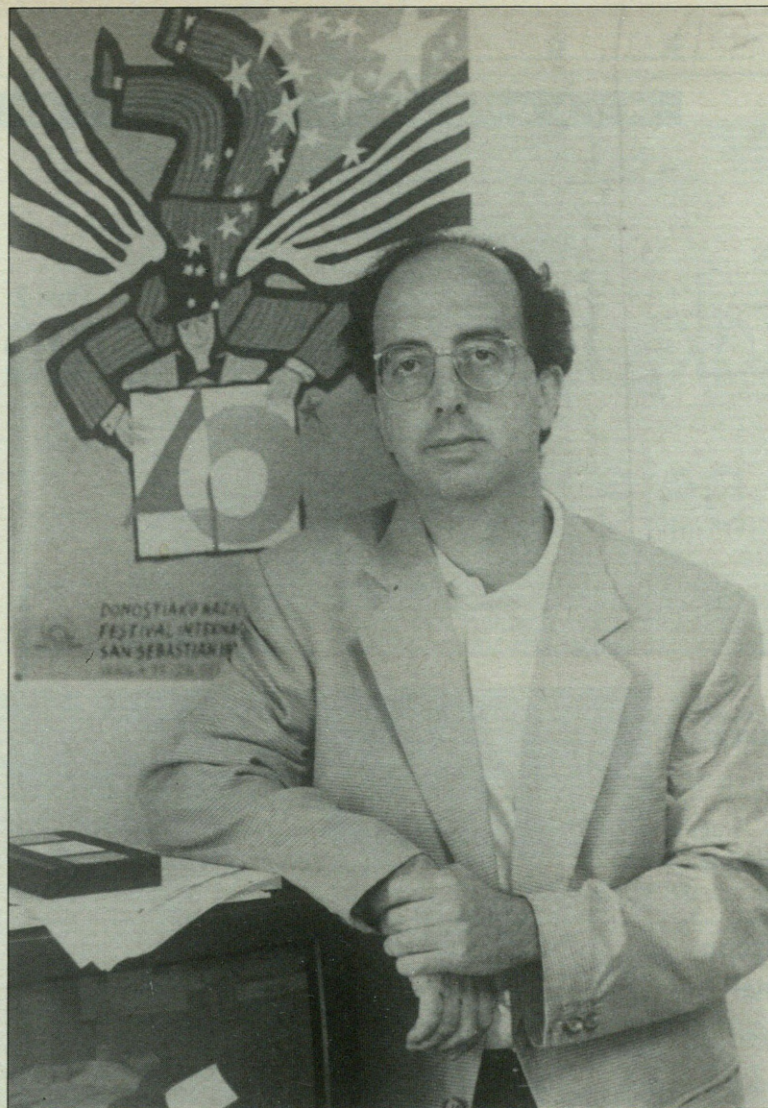
Donostia sariarekin ere halako zerbait lortu nahi da. Aurtengoan Lauren Bacall-i emango diogu, oso emakume ospetsua da, nolabaiteko izar mitologikoa bere 68 urterekin; eta bere karrera luzearen halako errekonozimendua egiten zaio sari honen bidez. Sari honek ere Zinemaldiari halako berezitasuna ematen diola ezin da ukatu.

A. Epaimahaiakideen aukeraketa nola egiten da?

K.A. Zuzendaritza taldeak ezartzen ditu erizpideak. Sailka izendatzen dira, eta profesio guztietakoak sartzen saiatu gara; gure aukeraketan oreka bilatzen dugu, eta erizpide aldetik homogeneitatea. Bestalde, ez da batera erraza hamar egunetarako profesional onak ekartzea, gehienak oso lanpetuta izaten bait dira. Kopuruari dagokionez, bostekoa da minimoa. Hortik aurrerakoa guk erabakitzen dugu.

A. Aurrekontua eta azpiegituraren gorabeheran oso zinemaldi desberdina egin liteke, ezta?

K.A. Bai, halaxe da. Hala ere, daukagunarekin zine-

maldi ona egin daiteke, maila onekoa. Erakundetatik lauhun milioi jasotzen ditugu, eta honi esponsoriazioa eta sarrerak gehitu behar zaizkio. Guztira, 450 milioi inguru. Baina beste zinemaldiekin konparatuta

goena. Azken batean, baikoitzaren garrantzia aurrekontuaren baitan izaten da. Azpiegitura ere oso garrantzitsua da, guk daukaguna txikia da (bulegoak, zinema aretoak, egoitzak...) eta aurrera begira maila hobetze-

■ «Cannes-eko zinemaldiak bost, eta Berlin-ekoak guk baino bi aldiz aurrekontu handiagoa dauka»●

KOLDO ANASAGASTI

aurrekontu txikia da; gutxi gora behera, Cannes-ekoak guk baino bost aldiz aurrekontu handiagoa dauka, Berlin-ek bi aldiz gehiago gutxienez, eta Venezia izango da gure parean da-

kotan, azpiegitura hobeak izan beharko ditugu derri gorrez. Esate baterako, Astoria-ko aretoak ere Victoria Eugenia-tik urruti gelditzen dira.

A. Zenbat lagunek osatzen

«Leku guztietako zinemari irekitako zinemaldia da, baita bide normaletatik erakusten ez den zinemari ere. Aukeraketa egitean, ez ditugu izenak bakarrik begiratzen, beste zinemaldietan bezala, izen handien azken filmeak bakarrik emanez».

duzue lan taldea? Zerbait behar bezala lotu gabe gelditu al da?

K.A. Urte guztia behar da zinemaldi on bat egiteko. Hamar lagun eta hamabost begirale ari gara urte osoan. Momentu honetan, azafata eta guzti, ehun eta hogeit bat lagun ari gara lanean, mila kontu daude lotu beharrekoak eta. Urtean zehar lagun asko izaten gara lanean zinemaldiaren inguruan, era guztietako lanak bait daude. Bestalde, zinemaren historiari buruzko erakusketa on bat geratu zaigu egiteke, baina horrek hurrengo batean izan beharko du, aurrekontu handiagoa lortzen dugunean...

Patxi Sarriegi

Jaialdiak, filmaketak, omenaldiak, zinea bete betean

Karteldegiek abuztuan jasaten duten lehortearen ondoren, sasoiko fruituez horniturik agertu ohi da zinema iraileko zitara. Veneziako Mostra, Donostiako Zinemaldia, Montrealekoa, filme bukatu berriak, iragarritako proiektuak... Bada zer ikusirik zeluloidearen munduan!

AURTENGOAN

egile zinema deitutakoaren gotorlekua izango da Veneziako Mostra, hala iragarri du gutxienik Gillo Pontecorvo-k, edizio honetako zuzendariak. «Argeleko baitaila» filme ezagunaren zuzendariak adierazi duenez, artearen babesa hartu du

John Lithgow, Brian de Palma-ren «Raising Cain» filmean.

aukeraketarako erizpidetzat baina, lehen egunetako lanak ikusirik, ez dago horren argi asmatu ote duen. Lehen egunekoak huts egite giroa utzi zuen, oso kritika txarrak izan bait ditu Brian de Palma-ren «Raising Cain», Jekyll eta Hyde-ren istorioaren bertsio berriak.

Egun asko falta ditu

oraindik, hala ere, zinemaldiak eta espero da gauza hoberik. Agian Luis Puenzo argentinarraren «La Peste», edo Zang Yimou-ren («Yu Du» eta «Linterna gorria» filmeetako zuzendaria) «Qui Yu-ren historia», gaur eguneko Txinan kokatua. Edo sail ofizialera aurkeztutako hamazortzietako beste edo-

zein. Baina ez da Venezia irail hasiera honetan zinemaldia antolatzen duen hiri bakarra. Ozeanoaren beste aldean, Kanadan, Montrealeko «Festival des Films du Monde» burutu da irailaren 7a bitartean. Lehiaketara aurkeztutako 29 filmeen artean baziren Mario Camus-en «Después del

Carmelo Gómez eta Judith Mascó, «Después del sueño»-ko protagonistetako bi.

sueño» eta Christine Pascal-en «Le petit prince dit». Horretaz aparte, «Spain tribute» izeneko saila ere bazen, Estatu espainiarreko zinemagintzari eskainia.

Zinemaren alorrean beti, baina prentsara pasatuz, Serge Daney-ren omenezko alea kaleratu du «Cahiers du Cinéma» aldizkari frantziarrak. Aldi berean, ekainean hildako zinema-gizonak berak sortutako «Trafic» aldizkariaren hirugarren alean, Daney-ren azken artikulua irakurri ahal izango da.

Eta labetik atera berriak diren filmeen artean, EEBB-etako «Reservoir Dogs» aipatu behar da. Quentin Tarantino zinemagilearen lehen lana da eta Los Angeles-eko zuzendaria B saileko filme 'berezia' eskaintzen du, diotenez. Laster jakin ahal izango dugu, pantailetan agertzeaz baitago.

Felix Guattari: filosofoa, psikiatra, militantea...

HIRUROGEITABI urte zituelarik zendu da Felix Guattari, ohizko sailkapenetan kokatu ezineko pentsalari frantziarra. Bihotzekoak jota, urte luzez bere lantokia izandako La Borde klinika psikiatrikoan hil da bizitza oparoari azken puntua jarritz.

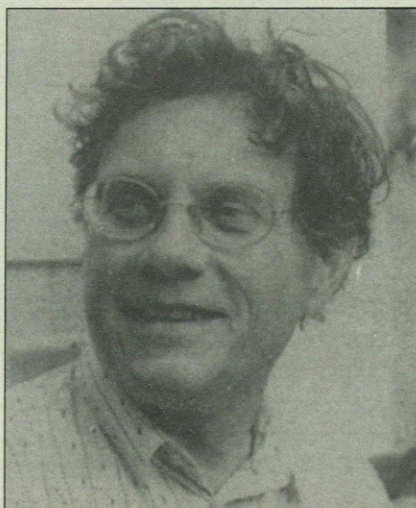
Ikuspegi anitzetatik ekin dakioke Guattariaren biografiari, eta halabeharrez ez-nahikoak lirakeke guztiak. Egia da batetik Deleuze-rekin batera idatzitako «Anti-Oedipe» liburuak filosofian mugarrira ezarri zuela, baina ahanzi ezinezkoa da, aldi berean, Frantziako hainbat giza eta kultur mugimendutan izan zuen eragina.

Psikiatra ezaguna, psikoanalisiaren bidea hartu zuen 1969an. Ondoren, Jan

Oury-ren eskutik, psikiatria alternatiboak ezagutu zituen gertutik, baita antipsikiatriaren korrantea ere. Baina eragin handieneko topaketa seguruen, Gilles Deleuzerena izan zen. Lehen aipatutako «Anti-Oedipe» horrez gain lan ugari eman zituzten argitara, «bi burutako filosofoa» deitu izan den figura sortuz.

Baina beste alor askotan ere bazuen zer esanik Guattari-k, iharduteko, gizar-tean eragiteko adore agortezina bait zuen. Hala zioen berak: «*Udaberri bukaezina bailitzan bizitu nituen 60ak; kosta egiten zait 80etako negu luze bonetara obitzea*».

Bigarren Mundu Gerra bukatu berri-tan gazteentzako aterbeteen mugimenduan hartu zuen parte, eta urte batzuk beranduago PCFko karneta eskuratu zuen. Budapesteko gertaerak zirela eta alderditik kaleratua izan zen, baina ez zion horregatik lan politikoari utzi. Bukaezina litzateke berak sortutako erakunde eta aldizkariaren zerrenda egitea, besteak beste 1967an sortutako «Organisation de solidarité avec la révolution latino-américaine» edo «Comité d'initiative pour de nouveaux espaces de liberté». Azken boladan alderdi ekologisten batuketaren alde ari zen lanean.

J.M. Heritz.

IRAILAK
15

■ GWENDALL GETXON

IRAILAREN 15etik 19ra bitarte burutuko den **Getxoko 8. Nazioarteko Folk Jaialdian**, Gwendall talde historikoak joko du **irailaren 15ean**. Herri honetako kultur etxeak antolatzen duen jaialdi hau, Euskal Herrian izaten den estilo horretako nazioarteko jaialdi bakarra da.

■ XABIER LIZARDI IPUIN SARIA

HAUR eta gazteen artean literatura zuzpertz asmoz antolatu du Zarauzko Udalak 9. Xabier Lizardi Haur Ipuin Saria. **Lehenengo saria 250.000 pezetakoa (12.500 mila libera inguru) izango da, eta azaroaren 27an erabakiko du** lan sariduna, Jimu Iturralde, Jose Antonio Mujika, Ibon Olaziregi, Mariasun Landa eta Txumai Iturriak osaturiko epaimahaia. **Patxi Zubizarretaren «Matias ploff-en erabakia» izan zen iazko irabazlea.**

Getxoko 8. Nazioarteko Folk Jaialdian joko du irailaren 15ean Gwendall talde historikoak.

IRAILAK
20

■ MUSIKA KLASIKOA ZUMARRAGAN

ZUMARRAGAKO Udalak Gipuzkoako Foru Aldundiaren laguntzaz kudeatu duen Antiguako 9. Musikaldiaren barnean, **Juan Crisosotomoko Arriaga Ganbara Orkestra** arituko da **Antiguako** ermitan arratsaldeko 7,30etan. Kontzertuan, **Arkadiusz Czyzewski** eta **Iwona Olejniczak** izango dira bakarlariak.

Xabi Muguruza: «Estilo eta erritmo desberdinak lantzen jarraitzen dugu»

ARGIA. Laster argitaratuko «*Ia xoragarria*», zuen bigarren LPa.

XABI MUGURUZA. Ekainean grabatu genuen. Maite Aseginolaza, haize moldaketak egiten, eta Miren Aranburu nahiz Arantxa Irastusta, koroak egiten, aritu dira laguntzaile gisa; eta zenbait idazlek ere parte hartu du hitzak egiteko garaian: Xabier Lete, Jimu Iturralde eta Iñaki Irazu. Aurreko lanean, hitz gehienak nik egin nituen eta ildo berekoak ziren. Disko honetan berriz, barietate handiagoa dago eta berrir ere satiraren bidetik jo dugu. Musika aldetik, entzun dutenek aurrekoa baino serioagoa dela esan digute. Estilo eta erritmo ezberdinak lantzen jarraitzen dugu. Ez da erritmo edo estilo konkretu bat, badago denetarik pixka bat. Bestalde, taldean aldaketak izan dira, eta bateriojolea orain Iñaki Sebastian da eta baxularia Juanjo Falcon.

A. Zuk konposatu duzu aurtengo

Nafarroa Oinez-eko kanta.

X.M. Bai, eta hitzak Bernardo Atxagak egin ditu. Bideoa oso ikusgarria izango da eta hemen bizi den eta euskalduna den Angola, Alemania, Sri Lanka, Japonia eta beste herrietako jendeak parte hartuko du. Bisan grabatu genuen eta oso interesgarria izango da hango nortasuna erakusten duelako.

Idazleen Elkarteko ordezkari gisa izango da epaimahaikide Mariasun Landa aurtengo Xabier Lizardi ipuin lehiaketan. (Argazkia: Carlos Villagran)

■ ZALDIBOBO TALDEA EZPELETAN

KANBO, Ezpeleta, Itsasu, Larresoro eta Ustaritzeko elkarteek antolatutako kultur astearen barruan, Ezpeletan arituko da zuzenean Zaldibobo boskotea.

■ CAPILLA LUSITANA ABESBATZAREN EMANALDIA

ZUMARRAGAN, Portugaleko Capilla Lusitana arituko da irailaren 26an, arratsaldeko 7,30etan. Zuzendaria Gerhard Doderer izango da, sopranoa Helena Alfonso, kontratenorea Mario Marques, eta saka-butxa Ismael Santos.

Irailaren 26an arituko da Ezpeletan orain dela gutxi sortu den Zaldibobo taldea.

B E G I B E L A R R I

Z I N E M A

Morboa zer den!

SEXUA, biolentzia eta heriotzari buruzko saiakera berri bat eskaini digu Paul Verhoeven zuzendari holandarrek. Horretarako, zinema amerikarrak aldiro sortzen dituen «Barbie» horietako bat berraurkitu du, Sharon Stone ilehoria.

IZENA: «BASIC INSTINCT». **ZUZENDARIA:** PAUL VERHOEVEN. **ANTZEZLEAK:** SHARON STONE, MICHAEL DOUGLAS, JEANNE TRIppLEHORN, GEORGE DZUNDZA, LEILANI SARELLE, DOROTHY MALONE.

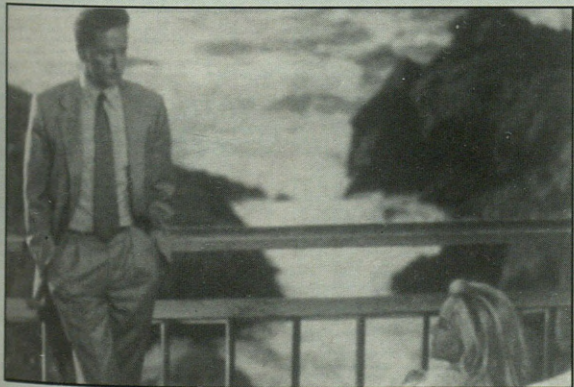
Partenaire gisa, betidanik filme komertzialak ezagutzeko ahalmen profetikoa erakutsi izan duen Michael Douglas. Filmea ikusirik, badirudi bere negozioetarako usaime-nak soberan gaintitzen duela bere aktuaziorako gaitasuna. Ez dio sinesgarritasunik ematen Nick Curren ikertzailearen karakterizazioari.

Baina Joe Eszterhas-ek idatzitako gidoia da, seguruenik,

filme honek duen osagarri-rik ahulena. Sexista deitu diotenak ez dabilta egia-rik urrunegi. Nahasiegia, eskerrak Verhoeven-i oraindik ez zaizkion

ahaztu European eginiko filmeetan erakutsi zizkigun dohain guztiak. Izan ere, homosexualitatea, gizonengan ia erotu arazteko erakargarritasuna duten emakume hiltzaileak eta oso berezia duen biolentziaren filosofia berriro azaltzen ditu filme honetan. Zorritzarrez, lehendik egin zuten askoz ere kilikagarri eta pertsonalagoa den «The Fourth Man» filmean. Morboa zer den! Zentsura amerikarretik ihes eginiko fotogramak zertan diren ikustera joan eta horiek ere aspergarriak iruditu behar...

AMAGOIA IBAN

L I B U R U A K

«Euskara eta Nafarroa» unitate didaktikoaz

HARBELEX taldearen «Euskara eta Nafarroa» ize-neko unitate didaktikoa argitara eman du nafar Gobernuak duela pare bat hilabete. Nafarroan euskarak amodio lehiatsuak, eta amorru itsuak

sortzen ditu eta euskara zabaldu nahi badugu, sentsibilitate guztiak kontutan izan behar ditugu, aurka daudenak 'bigundu' eta alde ez daudenak kontra ez jartzeko. Beharrezkoa da gizartea berrezitzea puntu honetan eta eskoletatik hasita. Hau da unitatearen helburuetariko bat.

Aldeko eta aurkako estereotipoak hautsi ondoren, euskara eta euskal kulturaren adierazleak OHOk 7. mailako ikasle baten eguneroko bizitzan aurki daitezkeela nabaritzen du umeak: kaleko izenak, esaera zaharrak, idazle ospetsuak, Nafarroako historia, dantzak, ohiturak... Edukiak merinalde bakoitzari egokituak eta tebeo modura aurkezten zaizkio. Merinalde askotako lagun ospetsuak elkarriketatuak izan dira. Denak euskararen alde mintzo dira.

Ikus daitekeen bezala, ikaslearen arlo curricularrarekin erlazionaturiko edukiak era multidisziplinarran jorratu ditugu (aipaturiko item ezberdinak baliagarriak dira

IZENA: EUSKARA ETA

NAFARROA. EGILEA:

HARBELEX TALDE

PEDAGOGIKOA.

ARGITARATZEN DU:

NAFARROAKO GOBERNUAK.

adierazpen musikala, gizarte zientziak, literatura, eta gaitz nontzeko arloak lantzeko). Ikasleak, honela, euskararekiko jarrera positiboa garatzeaz gain, euskal kultura berea ere badela eriden du.

Nafarroan zehar ibilaldiak proposatu ditugu, ikasleak bere ingurua ezagutu eta gelan landutako gaiekin erlazioa ditzan. Irtenaldietan ikerketa batzuk egin beharko ditu (toponimia lanak, ipuin bildumak...). Bere material didaktiko propioa egiteko proposatzen diogu, honela, edukiak bereganatzen ditu adierazpen plastikoa landuz eta jostatuz. Beste bitartekoaren artean, ikus-entzutezkoen ahalmenaz ere baliatu gara helburuak lortzeko: bideoz grabatutako ipuin labur batez ematen diogu hasiera merinalde bakoitzeko kapituluari eta ordenagailu-joku batez amaiera.

Luzez Diputazioko sotoetan galduta egon ondoren, unitate didaktikoa inoiz aterako ez zela uste genuelarik, horra non dagoen kanean. Euskara eta Nafarroaren onerako benetan baliagarria izan dadila.

JUANKAR LOPEZ MUGARTZA

Karlos Gorrindo

NI NAIZEN HORI

IZENA: NI NAIZEN HORI. **EGI-**

LEA: KARLOS GORRINDO. **AR-**

GITARATZEN DU: TXALAPAR-

TAK. 160 orr.

KARLOS Gorrindo gemikarrak, espetxean bukatu zituen kazetaritzako ikasketak. Zenbait ipuin eta itzulpen kaleratu ditu orain arte, eta hamabi urte espetxe ezberdinetan pasatu ondoren, Valentziako presondegiari bukatu du argitaratu berri den bere lehenengo elaberrin hau ■

IZENA: HAREETAKO GIZONA.

EGILEA: E.T.A. HOFFMAN.

ITZULTZAILEA: PELLO ZABALA.

LETA. ARGITARATZEN DU:

EREIN-EK. 89 orr.

ELE aldizkaria

Hizkuntzalaritza, hizkuntzaren didaktika eta soziolinguistika aldizkaria

HARPIDETZA TXARTELA:

URTEAN 3 ALE

2.500 pezeta BEZ gabe

Izen deiturak:

Helbidea:

Herria:

Posta-kodea:

Tfnoa:

Banku edo Aurrezki kutxa:

Kontu-zenbakia:

Sukurtsala:

Kontuaren jabea:

Bizkaiko AEK (ELE), Diputazio k. 3-1. 48009 Bilbo. Tfnoa: (94) 423 15 52 - Fax: (94) 424 80 12

ERNEST Theodor Amadeus Hofmann alemaniarra ipuin ugariaren egilea dugu, horien artean «Deabruaren elixirak», «Automatak» eta Pello Zabaletak euskaratu berri duen «Hareetako gizona». Hofmannek errealitatetik egoera ametsezkoetara pasatzeko sen berezia zuen, eta Poe eta Baudelairek, esaterako, beren maisutzat aitortu zuten ■

IZENA: NIRE IZENAREN GORABEHERAK. **EGILEA:** ALICE VIEIRA. **ITZULTZAILEA:** ANTON BURGOA. **ARGITARATZEN DU:** SM-K. 137 orr.

ALICE Vieira portugaldarrak Lisboako egunkari garrantzitsu batean lan egiten du, baina hala ere haur literaturarako tarterik ere izaten du. Senar emazte bikote batek haurra izan behar du aurki, baina zein izen jarri etorriko denari? ■

IZENA: ERNESTOREN HISTORIA. **EGILEA:** MERCE COM-PANY. **ARGITARATZEN DU:** SM-K. 63 orr.

ETXEKO gaztetxoenei zuzenduriko ipuin laburra da honako hau, Ernesto izeneko 6 urtetako mutil koskor baten gorabeheren berri

ematen diguna; izan ere, Ernestoren gurasoak oso lanpeturik dabilta, eta honek egun guztia izaten du bere jolas eta jokoetarako ■

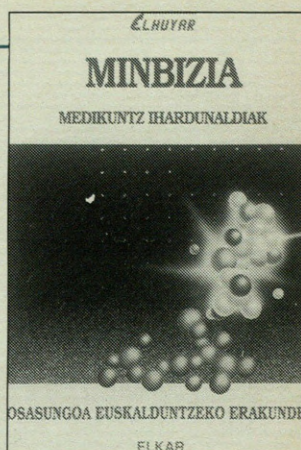
IZENA: EUSKARA INGELES AHOSKERAZ. **HIZTEGIA:** EGI-
LEA: FERNANDO PEREZ DE VIÑASPRE.

INGELES gero eta beharrezkoago den honetan, «Euskara Ingeles-ahoskeraz. Hiztegia» argitaratu berri da; gainera, hiztegi-az gain, ize-

nak berak dioen bezala, ingelesaren hitzen ahoskerari buruzko datuak ere eskaintzen dira bertan. Ingelesa ikasten zein irakasten ari direnei lagungarri gertatuko zaien liburua ■

IZENA: MINBIZIA. **MEDIKUNTZ**
IHDUNALDIAK. **EGILEA:**
ELHUYAR. **ARGITARATZEN**
DU: ELKARREK. 365 orr.

LIBURU mardul honek Donostiako Arantzazu Ospitaleko ihardunaldietako hi-

taldien mamia jasotzen du. Ihardunaldi horiek Osasungoa Euskalduntzeko Erakundeak antolatu zituen, eta gai orokor gisa minbizia aukeratu zen ■

D I S K O A K

Kantari xumearen istorio xumeak

LAU dira Ruper Ordorikak argitaratu dituen diskoak; hau bostgarrena da, lehenengo hiruren bilduma dena eta «Bilduma bat» izenekoa. Aurreneko lanetan bezala lan hau ere Elkar argitaletxeak kaleratu du.

Bilduma hau aparteko aukera izan da kanta zaharrak berreskuratzeko, inon aurki ezin daitezkeen diskoak bait dira lehendabiziko haiek. Kanta «zahar» hauek berrituak izan dira gainera, eta konpoketa eta ukitu berri batzuek aberastasunean irabazi dute.

Olerki bilduma bat da. Lelorik gabeko kantak, ipuin musikatuak; arratsalde, ilunabar eta gauetako narrazioak; noizean behin nahasketarekin gozatuaz, jokatuaz, noizean behin isil eta xume... kantari xumearen istorio xumeak.

Bernardo Atxaga, Joseba Sarrionandia eta Joxe Mari Iturraldekin eginiko poemek (Ruper Ordorika berarenez gain) ez dute abestuz irakurtzea baino beste erremediorik, eta ez dute kantari makala topatu.

Beti hor dago Ruper Ordorika, denbora ez da igarotzen berarentzat, edo bere istorietan soilik igarotzen da. Konturatzeke, hamar urte baino gehiago daramatza euskal kantagintzari freskotasuna eta buleta ekarri zion kantariak

IZENA: BILDUMA BAT.
EGILEA: RUPER ORDORIKA.
ARGITARATZEN DU: ELKARREK.

IZENA: GURE JARRERA.
TALDEA: NEGU GORRIAK.
ARGITARATZAILEA: QUATTRO.

ORAINTSU plazaratu berri da Japonian Negu Gorriak taldearen «Gure jarrera» bitalde ezagunaren bigarren diskoa, «Gure jarrera» delakoa. CD formatoan bakarrik argitaratu da lan hau, beste formatoak desagertu egin bait dira kasik Japonian. Diskoaren azala eta diseinua okasio honetarako bereziak dira. chris Musto izan da egilea. Edizio honetan, hitzak euskaraz eta japonieraz bakarrik agertzen dira ■

T E I L A K

■ ANTZINAKO MUSIKA
GASTEIZEN

GASTEIZKO 11. Antzinako Musikastean nazioarteko bost talde eta Euskal Herriko Capilla Peñafloridak parte hartuko dute, irailaren 15etik 19ra bitarte, hiriko Santa Maria katedral gotikoan egingo diren kontzertuetan. Edizio honek 6 milioi pezetako (300.000 libera) aurrekontua izango du eta Diputazioak, urtero, antolatzen duen Ereiten kultur kanpainaren barruan antolatuturik dago.

■ «EUSKALDUNON
EGUNKARIA»REN ESTILO
LIBURUA

«**EUSKALDUNON** Egunkaria»-k estilo liburu argitaratuko du abendurako, bere bigarren urtebetzea eta Durangoko azokarekin batera. Liburuak, idaztarau eta gehigarriez osaturik dator, Euskal Herriko toponimo izendegia, kasu. Xabier Mendiguren Elizegik zuzendu du lantaldea eta, besteak beste, Ibon Sarasola eta Beñat Oihartzabal euskaltzain aholkularien laguntza jaso dute.

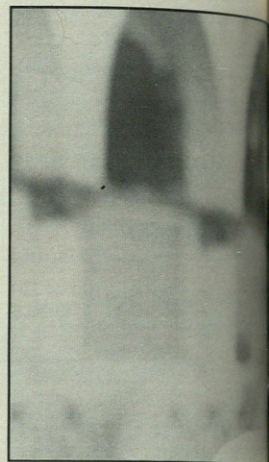
■ MARMARI TALDEA
NAFARROAKO
GOBERNUAZ KEXU

NAFARROAKO Gobernuak euskara baztertzen duela salatu berri du Marmari Taldeak. Elkartek esandakoaren arabera, Osasunbidean, Oinarrizko Atentzioetako Zentruetako langile hainbatek, udan, euskara ikasteko egin dituzten eskaerak ez dira onartuak izan. Guzti honen errudun nagusitzat Gobernuaren aurrikuspen eta erregulazio ezak eta diru gutxi gastatuz ari delako.

■ LATIN-EUSKARA
HIZTEGIA MARTXAN

ARLO honetan dagoen hutsuneari aurre eginez, Gidor Bilbaok, EHuko irakasleak, latin-euskara lehen hiztegia burutzen dihardu. Oraingoan, latina irakasten duen bermeotar honek, az hasten diren hitz erabilienak euskaratuz liburu bat plazaratu du, dioenez «jende askoren eta epe luzerako proiektua» behar duenaren lehen urratsa emanez.

E R R A N A K E R R A N

«Euskal artista handiek bizkar eman diote euskarari. Egungo artista gazteek euskararekin barreman gehiago dute, ez diote besteak bezala muzin egiten».

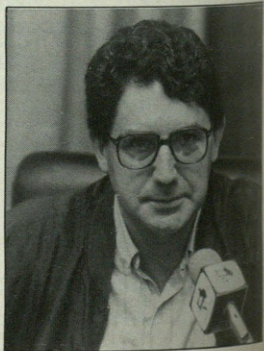
Joxemari Iturralde, idazlea. Zehar aldizkaria, uztaila-abuztuko alea.

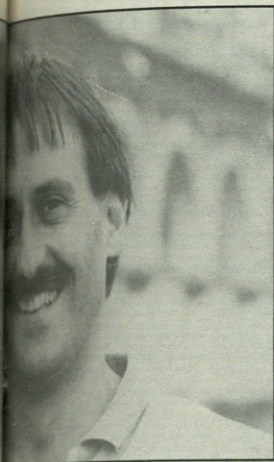
«Aurtengo Zinemaldiak iazkoa baino hobea behar du. Ez da zaila izango».

Odon Elorza, Donostiako alkatea. Deia, 92-VIII-29.

«Nafarroako Jaialdiak ez dira errentagarriak izan diru aldetik, baina bai ordea aberastasun kulturaleri dagokienean».

Tomas Yerro, Jaialdietako arduraduna. Egunkaria, 92-IX-2.

TXUTXU - MUTXUKA

ELTZEGOR TALDEAREN HIRUGARREN DISKOA

Aurten 20 urte betetzen dituen Eltzegor taldeak bere hirugarren diskoa plazaratuko du berriki «Herrialde Berdean» izenez. Fernando Unsain eta Joxe Mari Ostolaza taldekideek egin dituzte musika eta hitzak. Joserra Senperenaren esku geratu dira moldaketak. Honetaz gain, Flandria-Euskadi batzordeek, azaroan, antolatuko dituen ekitaldietan parte hartuko dute, ohizkoa dutenez, Eltzegorrekoek, Amberesen kantaldia emanaz.

«Pinturaren munduan bakoitza bere aldetik doa eta ez daukagu inongo loturarik elkarren artean».

Leticia Ortiz de Urbina,
pintorea.
Egunkaria, 92-IX-3.

«Gurea ez da Larousse bat euskaraz. Ez dugu informazio neutrala ematen.

Euskal Herriko ikuspegia bilatu da, batez ere geografia eta historia alderdi horretan».

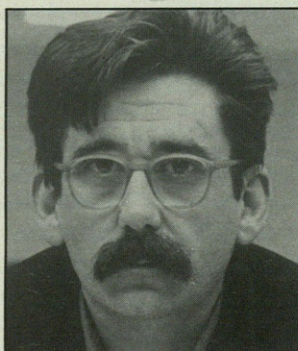
Josu Zabaleta, Lur
entziklopediko zuzendaria.
Plazara aldizkaria, udako alea.

«Emak Bakia Baita sortzea baratze txiki bat edukitzearen antzekoa da. Subentzioarik gabe, inoren menpe izan gabe, geuk nahi bezala, geure erara egon eta geure erara lan egiteko aukera emango digun txabola txikia».

Bernardo Atxaga, idazlea.
Egunkaria, 92-VIII-30.

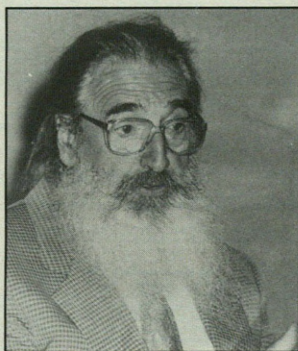
«Euskal literaturak irakurle berezia du, polizi nobelak bakarrik irakurtzen dituenak bezain errespetagarria».

Joseba Gabilondo,
irakaslea.
El Diario Vasco, 92-IX-2.

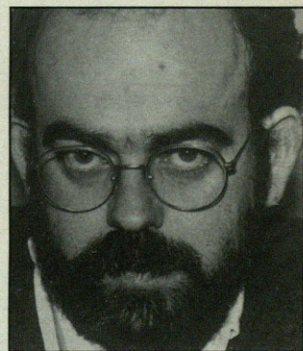
R. ETXEZARRETA

idazlea Marino Lejarreta euskal txirrindulariaren biografia osatzen ari da Arritxu Egibar kazetariarekin batera. Azaroan argitaratuko da, euskara eta gazteleraz, Elkar eta «Ciclismo a Fondo» aldizkariaren zigilupean, Berrizko txirrindulariaren bizitzari buruz xehetasun guztiak dakartzan lan hau ●

E. CAPARI

Nafarroako Museo eta Gotorlekuko atea ireki berri dizkiote iraila osoan ikusgai izango den eskultura erakusketa aurkezteko. Arte Ederretako katedradun honek, Benliure, Oteiza eta Beobide eskultoreekin izandako harremanen ondorioz euren lanez osatu duen bilduma izango da jendaurrera ekarriko dena ●

F. JUARISTIK

Gabriel Zelaiaren poemez eta Sigfrido Kochen argazkiez osatuta dagoen «Donostia hiri zabala» bildumaren euskarazko bertsioa osatu du. Azkoitiarrak, Zelaiaren beste bilduma bat eta «Cantatas Minoicas» liburua itzuliak zituen aurretik. Oraingoan, poeta hernaniarra omendu nahi izan du lan honekin ●

NOR - NORI - NORK

AUKERAN

■ IHESI ■ IHESI ■ IHESI ■ IHESI ■ IHESI ■ IHESI ■ IHESI ■ IHESI ■ IHESI ■

EUSKAL HERRIAN BERRENA

Mendia eta festak Izaba inguruan

IZABAKO herriak San Zipriano eguna dela eta festak antolatzen ditu urtero. Festagi-
roa gustoko duzuenok beraz, baduzue aukera bikaina Izaban. Baina, Izaba, batez ere, mendizale ugari-
ren biltoki izaten da urte osoan eta gaurkoan ere inguruko mendi ibilbidea eskainiko dizuegu.

Ibilbide honek sei kilometro inguru ditu eta Larra-
ko bailara ikusteko aukera emango digu. Izabatik Belagoa aldera abiatuko gara autoz eta Belagoatik igaro ondoren, muga pasatu eta Ernazeko aparkalekura iritsiko gara.

ERNAZEKO aparkaleku parean aterbe moduko bat da-

go eta ondoan, hartu beharreko bidea ikusiko dugu. San Martineko harri ingurutik igaroko gara berehala. Bideari jarraituz gero, teleskien zutabeak ikusten ditugu, bide nahiko laua jarraitu eta eski estaziorantz abiatuko gara. Bertara hurbiltzen ari garenean eskubitarra abiatu eta Arlas mendiaren magalean egongo gara. Arlas mendiaren gailurretik iparraldean Anie ikusgarria azaltzen zaigu, benetan paraje ederra. Jaitsieran Pescamouko portilotik abia gaitzke bide bera jarraitu beharrean.

ANIMALIAK gustoko dituzuenek, inguru honetan sarria eta basoilarra aurki daitezke. Azken honek umeak izaten dituen Nafarroako ingurune bakarra da.

LANDAREEI dagokienez, mendi pinua da inguru honetako berezitasun nabaria ■

IZABA

✕ **FESTAK.** Izaban irailaren 16ean San Zipriano dela eta, bertan festak ospatzen dira. Festa giroa eta mendi giroaz gozatzeko oso aukera bikaina eskaintzen digute landetxeek.

✕ **LANDETXEAK.** Izaban zazpi edo zortzi landetxe daude, etaurretik lekua eskatuz gero, toki ederraK dira egun batzuk igarotzeko.

● Landetxe hauetan gela bikoitzeko 2.000 eta 4.000 pezeta (100/200 libera) bitartean ordaindu behar dira. Landetxe hauetako batzuetan etxe osoa har daiteke eta beraz, taldeentzat ere oso egokiak dira.

✕ **HAINBAT TELEFONO:** ● Blanco Marko etxea: (943) 89 32 81

● Cuartillo etxea: (943) 89 32 33 ● Francisco Mayo etxea: (943) 89 31 66 ● Garantz handi etxea: (943) 89 32 66.

LUIS PEDRO
PEÑA SANTIAGO

Ardiak, kobazuloak eta zergak

LARRAKO haranak gauza ikusgarri ugari eskaintzen dizkio bisitariari, baina garai honetan ardi-
bideak dira deigarriena. Ekaina edo uztailetik irailera bitartean Biarno eta Zuberoako artaldeak egon ohi dira. Bi ardi-
bide erabiltzen dira. Batetik, Biarno eta Zuberoako artaldeak iparraldeko haranetara abiatzen dira. Erronkariko artaldeak hegualderantz joaten dira, Bardeetarantz.

Ibilbide hau, San Martingo harritik igarotzen da. Harri honetara iristean ezkerretara joz, San Martingo kobazuloa helduko gara berehala. Kobazulo hau Europan dagoen garrantzitsuenetakoa da. Ez galdutako aukera. Kobazulo honetan, Roubens eta Ruiz de Arkaute, bertan hildako mendizaleen omenezko orogarria dago.

San Martingo harria aipatzean uztailearen 13ko Hiru Behien Zerga delakoa aipatzea derrigorrezko gertatzen da. Biarnotarrek Erronkaritarrei hiru behi eskaintzen dizkiete urteroko zerga gisa. Ordainketa hau XIV. mendeko guda baten ondorio da, antza.

Pirineotako hartzairen azken gordelekuetako bat da hau, nahiz eta azken aldian ez den bertan hartzik ikusi.

MOKO FINA

■ MOKO FINA ■ MOKO FINA ■ MOKO FINA ■ MOKO FINA

Jaki nafarrak Roman Koseckirentzat

DUELA urte batzuk hasi ziren euskal taldeak jokalaria atzeritarrak ekartzen. Aurtan, jokalaria atzeritar bakarra etorri da euskal taldeetara, Osasunara hain zuzen ere. Kosecki poloniarra izan da etorri dena, eta lehenengo poloniarra ez bada ere, Urban dago talde berean, berezitasun ugari ditu jokalaria honek. Osasunak egin duen erosketarik garestiena den jokalaria hau rockzale amomatu dela ere jakin izan dut. Ongi girotu dadin Nafarroako menu bat eskainiko diot.

Lehen plater gisa, Tuterako kogolloak oliozipinaz.

Bigarrenik, makailua ajoarrieron, era honetan egiten bait da normalki Nafarroan makailua.

Ondoren, arkumea txilindron erara.

Azkenburuko gisa arroz esnea.

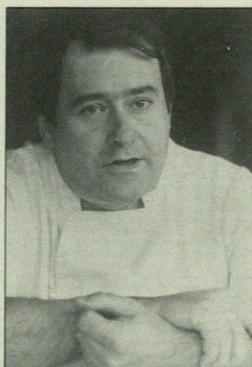
Edateko, nola ez, ardo gorri nafarra.

Ikusten duzueenez jaki guztiak Nafarroan ohizkoak dira eta bertan bizi behar denez gustoko izango dituelakoan nago.

Prestatu diodan menua gustokoa izateaz gain Nafarroa eta Iruñeko girora ere azkar egokituko dela espero dut. Gizon bizi fama duen poloniar honek Euskal Herrian behar duen guztia izatea nahiko nuke. Besterik gabe, Osasunak denboraldi onetan paper ona egin dezala espero dut, eta Roman Koseckik horretan lagunduko duela ziur nago ■

BOST IZARRETIK GORA HILARIO

ARBELAITS

Roman Kosecki, Osasunako aurrelaria. Futbol talde honekin jokatzen duen bigarren poloniarra da.

HURA OTORDUA!

MANOLO AROZENA

Bertsolaria

Surimia baino, angulak hobe

LESAKAR honek denetarik jaten du, hala ere sekula tripa gehiegi bete gabe. Halaxe azaldu digu zutabetxo honetan bere berri azaldu nahi genuela galde egin diogunean. Hala ere, ahal izanda, angulak eta usoa ardo beltzez lagunduta jateko aukerarik ez du galdu nahi izaten.

Bertso afarietan arin afaltzea atsegin zaio.

Arozenak, arraina jateko Koxkonta jatetxe lesakarra gomendatu digu, haragia jateko, berriz, Berako Zalain. Lehen afaltzera Gipuzkoa alde- ra maiz joaten baziren ere, gaur egun Lesaka aldean aukera bikaina du- tela agertu digu.

Manolo Arozenak oso gogokoa du sukaldeko lana. Makailua primeran prestatzen duela ere aitortu digu. Hala ere, ez da gehiegitan aritzen.

Angulak jateko nahiko lan izaten da gaur egun. Baina munduko beste muturreraino ere joango litzateke, behar izanez gero, angula platerkada baten usainean.

LEHIAKETA

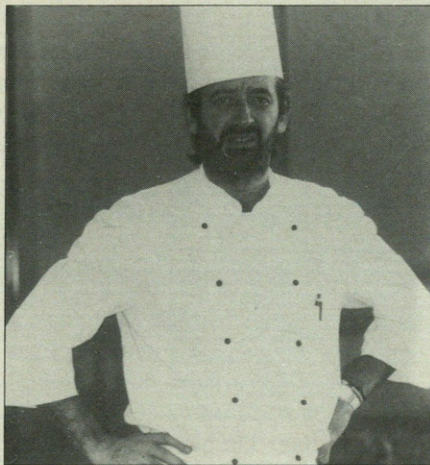
Marmitako txapelketa Baionan

IRAILAREN 12rako Baionako Or Konpon elkarteak Euskadiko 15. Marmitako Txapelketa antolatu du. Lehiaketa 10.30ak inguru hasiko da eta 96 taldek parte hartuko dute. Iparraldeko partaideak txapelketa honetan aritzen diren lehen aldia da eta gehienak Lapurditik datoz.

LEHIAKETA honetako epa-

mahaia Karlos Argiñano, Francois Miura, Jean Claude Telletxea, Ana Marmouyet eta Maria Jesus Erburuk osatuko dute, lehiaketaren antolatzaileek aditza eman dutenez.

Aukera bikaina larunbat honetan Baionan marmitakoa gustokoa duten guztientzat, Euskal Herri osoko taldeen lana ezagutu ahal izango bait da ■

Karlos Argiñano egongo da epaimahaian.

Lurraren zaindaria

EROSIOAREN kontrako armarik politenetarikoa da mendi pinua. Normalki 1.700 metrotik gora aurkituko dugu, erosioak gogor

MORFOLOGIA

ENBORRA: zuzena eta bertikala.

AZALA: mehea, gris iluna, oso zartatua.

ADARRAK: laburrak, kopa estu eta trinkoa eratzen dute. Orratzak 3-8 zentimetro bitartekoak, binako faszikuluetan taldetuak, zurrunkak, zuzenak edo zertxobait kurbatuak. Orratzaren muturrak ez du ziztatzen. Koloreari dagokionez, berde ilunak dira.

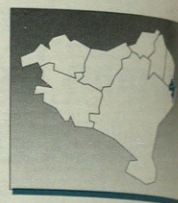
PINUBURUAK: 3-6 zentimetrotakoak, more antzekoak, disdiratsuak.

jotzen duen eremuetan. Zokorik sineskaitzenetan sor liteke, harkaitzen arteko arrailaduretan, esate baterako. Aukeran, giro eta zoru hezeak atsegin zaizkio. Baina hezetasuna baino beharrezkoagoa du, hala ere, argitasuna. Euskal Herriari dagokionez, Larra inguruan, Pirinioak inguruan bakarrik aurkituko dugu.

HOGETABOST metroko luzera izango luke, eta izeia-
ren tankera hartuko genioke, lurzoru egokiagoak eta bizibaldintza hobeak aukatuko balitu.

Hazkunde mantsoko eta bizitza luzeko zuhaitz honek 600 urteak gaindi ditzake, nahiz eta normalki 300 urtetara bakarrik heltzen den.

LARRAN topatuko dugun mendi pinuak 15 metro neurtzen ditu asko jota. Zuhaitz hauei erreparatuta, ez da zaila asmatzea haizerik

Euskal Herrian ez dago oso hedatua mendi pinua. 1.700 metrotik gora hazten da. Bere eginkizunik inportanteenetariko bat, bertan eratzen den zoru apurra erosioaren aurka mantentzea da.

indartsuenak nondik jotzen duen. Bere adarrak norabide horretan okertuta ditu erabat. Bestalde, adarrak makurrak dira, elurra, bertan gaineen geratu gabe, irrista dadin.

Mendi pinuak udaberriaren azkenaldetik udaren hasiera bitartean loratzen

dira eta pinuburuak, loratze eta bi urtetara heltzen dira. **BIZIBALDINTZA** egokietan, ka-tate oneko egurra ematen du. Garai batean asko erabili izan da eraikuntzarako eta baita musika tresnen kaxak egiteko ere. Zuhaitz honek sortzen duen erretxina oso preziatua da ■

IKERKETA

Lau urte barru bete liteke diabetikoen ametsa

ISRAEL-GO zientzilarien aurkikuntza egia baldin bada, aurki vanadioaren gatzak izan daiteke insulinaren ordezkia, diabetes gaitza jasaten duten gaisoen sendagaia, alegia. Sustantzia honek abantaila bat izango luke diabetikoen alde: edozein jaki moduan, ahoz hartu ahal izango litzateke. Insulina, zainetan barrena sartuta bakarrik asimilatzen du gizakiaren gorputzak. Eta horrek oztopo handiak sortzen dizkie bizimodu normala eramateko.

YORAM Sheijer, ikerkuntza aurrera daraman medikuak azaldu duenez, formula egokia lortuko balitz, «diabetiko askoren ametsa beteko litzateke». Dena den, «lau bat urte beharko dira vanadioaren gatzak senda-

gai biburtzeko». Bitarte horretan, zientzilariek frogatu egin beharko dute sustantzia ez dela kaltegarria, edo bestelako ondorioak ez dituela sortzen.

Negoioa diabetikoen kontura

SHEIJER medikua eta bere laguntzaile taldea, zeluletan sustantzia barneratzeko modurik errazena ikertzen ari diren bitartean, Weizmann Institutoak aurkikuntzaren patentea eskatu du dagoeneko. Botikak sortzen dituzten multinazionalen konpetentzia handia bait da gaur egun. Osasunerako Mundu Erankundearen arabera, heriotza eragiten duen hirugarren gaitza dela kontuan hartuta, Basf-Ag, Bayer eta Boehringer Mannheim enpresak, genetikaren bidez insulina nork lehenago lortu lehian dabil-tza aspaldi honetan.

EZAGUNA denez, diabetikoek ezin dute insulinarik sortu, eta hormona hau bizitzeko ezinbestekoa da. Joan den urtean zientzilariek ikasi zutenaren arabera, bi genek zerikusia dute diabetes mellitusaren sorreran. Diabetes mota hau berrogei urtetik gorako pertsona gizenek jasan dezakete ■

OSASUNA

Ez da batere erraza lanak itota hiltzea

JAPONIARREK lanerako duten pasioak larrituta ditu oso, bertako agintariak. Kezkaren kezkaz, *karoshi* edo lanaren gaitza aztertze-ko 347 osasun zentro zabalduko dituzte berehala. Japoniako Lan Ministeritzaren arabera, 1991ean 34 pertsona jo zituen karoshiak, eta horietatik 18 hil egin ziren gaitzaren ondorioz. Karoshiak eragindako heriotza bat batekoa da, burmuinean sortutako odol isuri baten ondorioz edota bihotza eta arnas aparatua seko geratuta zentzen da pertsona.

eskubideak defendatzeko. Iaz, 397 kasutatik 33k bakarrik lortu zuten indennizazioa.

ZAILA da pertsona karoshiak jota hil ote den frogatzea, Ministeritzak jarritako arau estuak kontuan hartuta.

Agintariak lanaren gaitzak jota hil dela aitortzeko, frogatu beharra dago hildakoak normalean egiten dituen orduen bikoitza egin dituela

zazpi egunez deskantsurik gabe etengabea, edota, bestela, bezperan normalean baino hiru aldiz gehiago ihardun zuela ■

Karoshiak jota hiltzea ez da zaila, baina bai heriotzaren arrazoia hori izan dela frogatzea Japoniako Lan ministeritzaren aurrean.

ETXE ZULOAN

■ ETXE ZULOAN ■ ETXE ZULO

Janariak egoki mantentzeko bideak

SOTOAN belar bereziak jartzea animalien izurriteen aurkako bide egokia da. Labore, irin eta barazkiak gordetzen ditugun ontzietan erramu hosto batzuk jartzea gomendatzen dugu.

MENTA eta antzeko belarrak sotoan zehar banatuz gero oso egokiak izaten dira inurriak uxatzeko.

ASUN lehorra fruituak, barazkiak eta gazta hezeak biltzeko ezin hobea da. Asunak jakiak egoki mantentzen ditu, eta fruituen azala fresko eta leun mantentzen du asteetan zehar.

Hala ere, gaur egun gehienok hozkailua izaten dugu etxean eta honek ere zenbait arazo sortzen dizkigu. Hauetatik arruntena usaiena da. Gazta izaten da askotan arazo hau sortzen duena. Hozkailu osoa gazta usainez bete ez dadin aski da plater batean bikarbonato apur bat jartzea ■

Belarrak aspaldidanik erabiltzen dira janariak luze mantentzeko.

TELEBISTA-IRRATIA

● TELEBISTA-IRRATIA ● TELEBISTA-IRRATIA

BOTOIA SAKATU AURRETIK

● Irailak 14 19.30etatik aurrera **«Lehenengo mu-xuak»** telesailaren lehenengo atala. Bikoteen arteko harremanen ingurukoak azaltzen zaizkigu.

● Astelehenetik ostiralera 18.45 inguru Inigo Zubizarreta eta Yolanda Alzolak aurkezten duten **«Galakt-Hika»** saioa. Saio honen bideojokoen inguru-

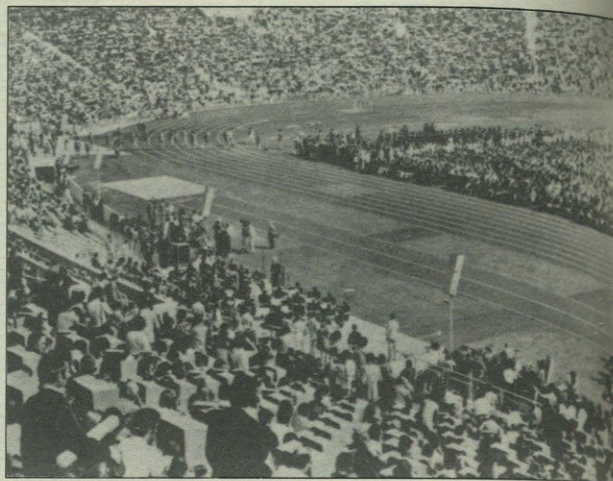
koak azaltzen dizkigu eta abentura eta pertsonaia harrigarriak azalduko zaizkigu bertan.

● Hilaren 14ean 21.35etan **«Penelope Enea»**ren lehen atala ikusi ahal izango dugu. Komedia honetan Penelope Enea izeneko etxean bizi diren pertsonaia xelebreen istorioen berri izango dugu.

● Irailaren 15ean **«Zahar-rak berri»** Koldo San Sebastianek zuzenduriko Euskal Herriko historiaren azken urteei buruzko dokumentala.

● Asteartean Joseba Agirretxeak aurkezten duen **«Primeran»** saioa 21.10etan.

● Hilaren 18an 21.35etan **«Neuk esango dizut»** Jasone Aretxabatak aurkeztu eta Xabier Zalduak zuzenduriko saioa.

Olinpiaden izpiritua

LARUNBATA 19, 11.40-ETAN.

ZINEA: «ZORTZI ARTISTAREN

IKUSPEGIA». ZUZENDARIA:

MILOS FORMAN. ANTZEZLEAK:

KON ICHIKAWA, CLAUDE

LELOUGH, JURI OZEROV ETA

ARTHUR PENN.

OLINPIADAK bukatu berriak dira eta oraindik ere guztion gogoan dauden bitartean, ETBk Olinpiaden inguruko filme bat eskaintzen digu.

Filme hau Joko Olinpi-koen izpirituari eta bertan

parte hartzen duten kirolari guztien omenezkoa da. 1972ko Joko Olinpikoetako grabaketa eskubideak lortu ondoren Wolper erakundeak lehiaketan zehar gertatzen ziren giza istorien alderdia jorratzea erabaki zuen. Era honetan, amets pertsonalen arloa azalduz.

Kirolari judutarren hilketaren inguruko gertaerak azaltzen badizkigu ere, filme honek ez du kutsu politikorik. Olinpiaden inguruko ohizko filmea dugu ■

TVE oso interesaturik azaldu da **Andu Lertxundik** idatziriko **«Madam Kontxesi»** ipuin sailean oinarritutako saio bat egiteko. Horretarako Andurekin harremanak izan dituzte eta irailaren bukaerarako azken erantzuna emango diote. Hasierako proiektua ordu erdiko 13 atalek osatzen bazuten ere, TVEk ordu beteko 26 atal inguru nahiko lituzke. Beraz, badirudi telebistak interes handia duela proiektu hau aurrera eramateko.

● **IRAILAK 17**

12.25ETAN, ZINEA:

«LA BAMBA».

ZUZENDARIA: LUIS VALDEZ.

ANTZEZLEAK: LOU DIAMOND

PHILIPS, ESAI MORALES,

ROSANA DE SOTO ETA

ELIZABETH PEÑA.

RITCHIE Valens kantari mexikarraren istorioa kontatzen zaigu filme honetan. Ritchie oso ospetsu bilakatu zen 16 urte zituela «La Bamba» abestia zela eta. Hala ere, oso gazterik hil zen ustekabea ■

● **IRAILAK 19**

20.10ETAN, ABENTURA ZINEA:

«INGLATERRAKO GUDUA».

ZUZENDARIA: GUY

HAMILTON. ANTZEZLEAK:

LAURENCE OLIVIER, MICHAEL

CAINE, TREVOR HOWARD ETA

MICHAEL REDGRAVE.

BIGARREN Mundu Gerraren inguruko filme honek 1940ko udako 16 astetako gora beherak azaltzen dizkigu. Ekintza Ingalaterran kokatzen da armada naziak Ingalaterran indarrez sartzen saiatzen direnean ■

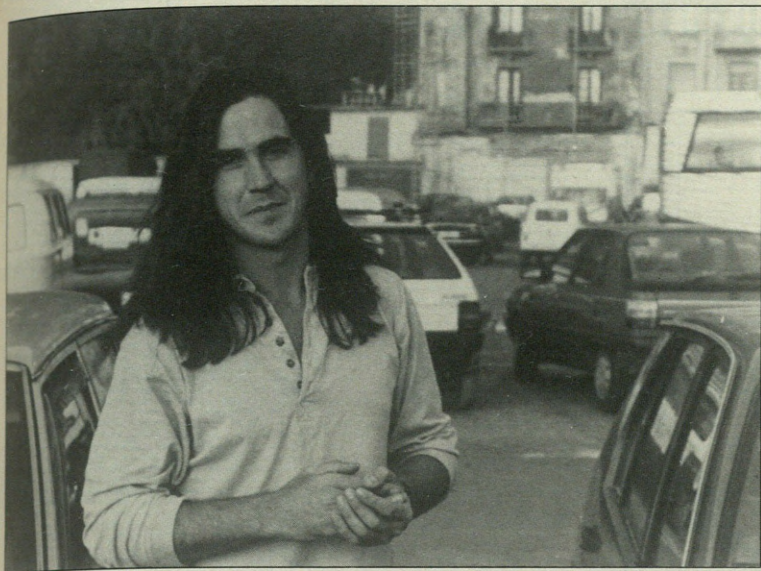
IKUSITAKOAK

IKUSITA

Urriaren zain

A maitu zaizkigu opor-
rrak. Herrik kanpo
emandako hilabete
honetan ez naiz minu-
tu batez ere egon te-
lebistaren aurrean.
Ederra atsedendia.
Ez dut horren gabezia
antzeman. Orain
etxean, egunerokota-
sunean murgiltzen
hasita, nagikeria gain-
ditu ezinean edo, hasia
naiz berriro pantaila
txikiaren aurrean itsa-
tsita geratu eta orduak
pasatzen. Hilabete ba-
ten ondoren, lehenen-
go eguneko plazerra
aspermena bilakatu
zitzaidan hirugarren
egunerako, eta orain
nazka eta amorrua ere
bai. Gutxienez ezer
ikusgarria edo aipa-
garria izango banu te-
lebistaren aurrean
emandako orduak
neure buruari justifi-
katzeko. Baina halako-
rik ezer ez. Ez dut zu-
tabetxo honetan idaz-
teko gairik ere aurkitu,
mila lekutan aipatu
izan den kirolen infla-
zioa ezik. Olinpiaden
biharamon galanta.
Penagarriagoa dugu
urtetik urtera irailean
zehar ere luzatzen den
telebistako udako pro-
gramazioa.
Ez dut Urriko Iraultza-
rik eskatzen, ez behin-
tzat ETBk behin batean
iragarri zuen bezala-
koa. Ez dut uste hala
ere beste batzuek al-
darrikatzen duten his-
toriaren amaiera tele-
bistara ere heldu den-
ik. Ala ez ote dago
ezer kiroletatik haran-
tza?

PATXI AZPILLAGA

Iñaki Beraetxe
ETBko «Gau
giro park»
programako
aurkezlea.
Beraetxek
zazpi urte egin
ditu bikoizketa
lanetan.
Telesail
askotako
pertsonaia
famatuek bere
ahotsa dute.

Iñaki Beraetxe: «Mugimenduaren aldetik telebista erokeria iruditu zitzadan»

Z ortzi urte egin ditu Iñaki Beraetxek bikoizketa lanetan, eta ETBko pertsonaia famatuena ahotsa dugu. Baina ikuslearentzat duela hilabete batzuetatik hona da ezaguna, La Tojan grabatzen den «Gaugiro Park» saioan aurkezle gisa aritu bait da.

ARGIA. Nola hasi zinen ETBn lanean?

IÑAKI BERAETXE. Nik ez nuen horrelako ezertan has-
tea espero, baina behin
Oterminek deitu zidan froga
bat egiteko. Froga hau osti-
ral batean egin nuen eta
arratsaldean apustu egin
beharra zegoela eta saioa
aurkezteko nahi nindutela
esan zidaten. Aurkezle iza-
teko ez nuen gogo handirik,
baina Oterminek deitu zi-
danez, froga hori egitera
ukatzea ate asko ixtea irudi-
tzen zitzaidan. Ni hartzearen
azken erabakia Jose Luis
Morenoren esku zegoen eta
astelehenean aurkezpen
batzuk egin nituen, ongi iru-
ditu zitzaien eta hartu nin-
duten. Gehien harritu
nauena prestatzeko dagoen
denbora falta da. Alde ba-

etik erreparatu handia ema-
ten zidan aurkezle lanetan
hastea. Zortzi urte bikoizle
modura aritu ondoren, nere
ahotsa entzutera ohitu naiz.
Jendeak ez daki nor naizen
eta atsegin dut. Baina irudia-
rena beste kontu bat zen, ez
ninduen asko erakartzen.
Guztia oso azkar joan zen
eta ez nuen pentsatzeko
denbora gehiegirik izan.

A. Zer iruditu zaizu telebis-
taren mundua barrutik
ikusita?

I.B. Izugarria. Mugimen-
duaren aldetik erokeria bat
iruditu zitzaidan. Jose Luis
Morenok bere akatsak
izango ditu, baina profesio-
nal bezala oso ona da. Gau-
za guztien gainean dago, eta
guztia bere gustoen arabera
egon behar da. Zu berria
zaren edo arazorik izan du-

zun bost axola zaio. Baina
agian honek ere lagundu zi-
dan. Izan nuen arazoetako
bat jendeak euskara ez uler-
tzea izan zen. Hizketan ari
nintzen bitartean kontura-
tzen nintzen jendeak ez zue-
la tutik ere ulertzen eta den-
bora osoan kamareti begira-
tzea zail gertatzen zitzaidan.
Jose Luisi ez zaio errepika-
tzea atsegin eta honek lehe-
nengoan ongi egitera behar-
tzen zaitu.

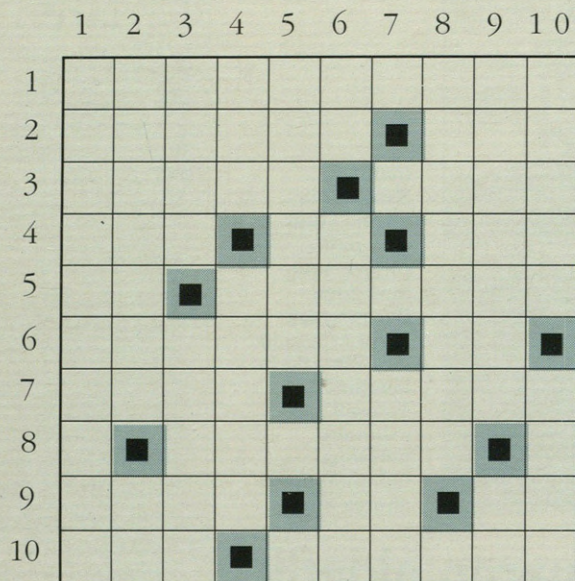
A. Zer iruditu zaizu saioa
bera?

I.B. ETBn ikusten zen saioa
eta beste telebista autono-
mikoetan ikusten zena ez
zen gauza bera. Gaztelaniaz
zeuden ikuskizunen arabera
ETBk saio laburragoa egiten
zuen. Madrildik eta askoz
ere jende gehiago izan da
saioan eta jendea harrituko
litzateke saioa benetan zer
zen ikusita. Ni ez nintzen
jende gehiegirekin identifi-
katzen.

AITZIBER YARZA

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Dendaria. 2.- Arautegiak. Argi, hitz elkarketan. 3.- Putreak. Ez emea. 4.- Ikas eta Ari. Iparretarrak. Gipuzkeraz, det. 5.- Errepikatuz, gorotza. Bihitegi. 6.- Utik! Musika nota. 7.- Bi herriren lur-eremuak bat egiten duten esparrua. Portuak. 8.- Bokala. Kiskalita. Lehenengoa. 9.- Atal. Infusio mota. Aluminioaren sinbolo kimikoa. 10.- Suari dariona. Azala.

GOITIK BEHERA: 1.- Bastartak. 2.- Miatu. Alderantziz, erbioaren sinbolo kimikoa. 3.- Lurra iraultzeko lanabesa. Batrazio mota arrunta. 4.- Istua. Araknido txikia. 5.- Sexu arra. Röntgenen sinbolo kimikoa. Berrogeitamar. 6.- Pluralean. Eragiketa aritmetikoa. 7.- Bat. Bokala. Tona. Atertu aditzaren infinitiboa. 8.- Mehatxua. Kontsonantea. 9.- Erresuma bateko agintaria. Urrearen sinbolo kimikoa. 10.- Alderantziz, arnas ezak hila. Arrantzagune.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Baikorra
Elebidun
Izendegi
Olagizon

7 letra

Baketsu
Balezta
Eraztun
Larregi

4 letra

Abar
Aise
Azal
Bada
Bana
Batu
Begi
Bera
Bira
Etor
Igel
Izar

Kale
Onik
Orea
Otia
Sagu
Sega
Tutu
Unai
Zati
Zara
Ziba
Zuek

2 letra

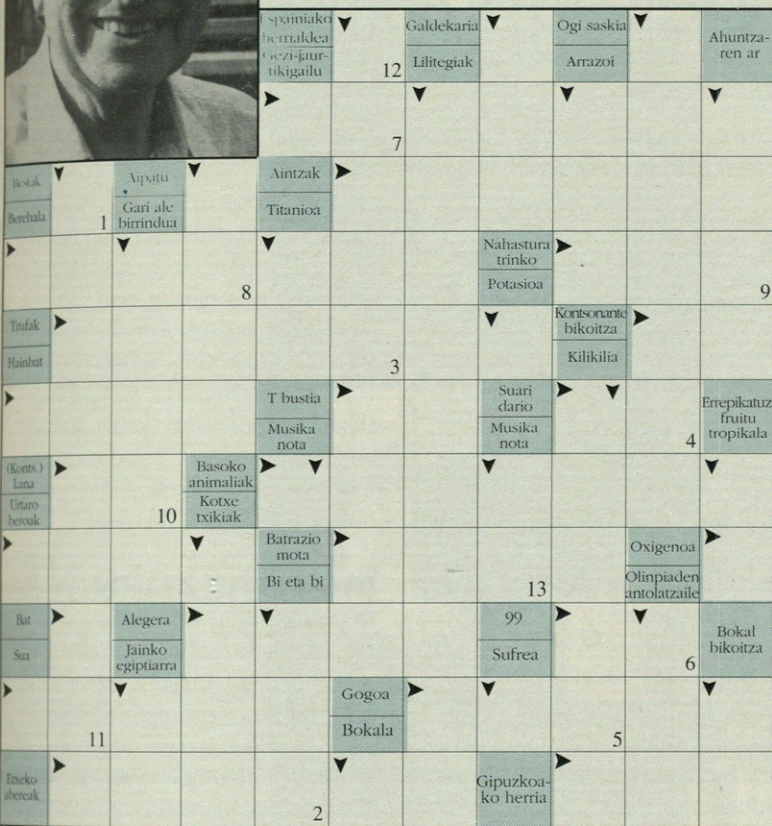
Ab
Ak
Ar
De
Et
Ku
Le
Za

3 letra

Bat
Gal
Ron
Tri

A black and white portrait of an elderly man with short, light-colored hair, wearing thick-rimmed glasses and a light-colored collared shirt. He is smiling broadly, showing his teeth. The background is slightly out of focus, showing horizontal lines that could be window blinds.

1	2	3	4	5				
5	6	7	8	9	10	11	12	

Aurreko asteko soluzioak

I	B	O	N						
S	A	R	A	S	O	L	A		

Gurutzegrama

					●	E	●	O	●	L	●
					E	S	A	L	D	I	A
								E	R	A	I
									I	L	E
●	O	●	N								
E	S	K	A		E	R	A	K	●	I	Z
●	A	E	K	●	L	U	●	S	A	K	O
E	G	A	●		S	E	T	I	O	●	
●	I	●	B	A	K	E	T	S	U	A	
E	L	A	●		M	U	G	A	●	S	R
●	E	S	K	U	●	I	L	A	●		
B	A	T	U	●				I	R	A	●
●	K	O	I	●		E	K	A	I	A	K

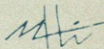
EZKER ESKUNIA: 1. Artabotzak, 2. Gaineratua, 3. ID
Ara, Izl, 4. Nan, 5. Okin, 6. Tratarua, 6. A. Nor
Anal, 7. Rio, Ari, Sa, 8. Ikastolak, 9. Au, uA, Area, 10.
Krakak, OAS.
GOITIK BEHERA: 1. Agintariak, 2. Radar, Ikur, 3. TI,
Nana, 4. A, Ana, To, saK, 5. Berraratua, 6. Ura, E. RU
K, 7. Ra, Oraina, 8. Utikan, 9. Aro, 9. Auzi, Askea, 10.
Kainoa, AS.

Hieroglifikoa: Argian

L	E	G	E	D	A	M	A
D	E	I	A	E	B	A	I
E	K	A	I	Z	A	I	Z
N	A	T	A	I	L	A	T
A	Z	A	I	N	S	E	K
S	O	S	A	A	T	A	L
B	R	U	B	I	E	K	S
I	G	A	N	D	E	A	K
B	A	T	U	R	R	A	N
A	T	U	N	A	R	I	G
Z	A	I	T	P	I	K	U

**Hitz
Kateatuak**

KAKU

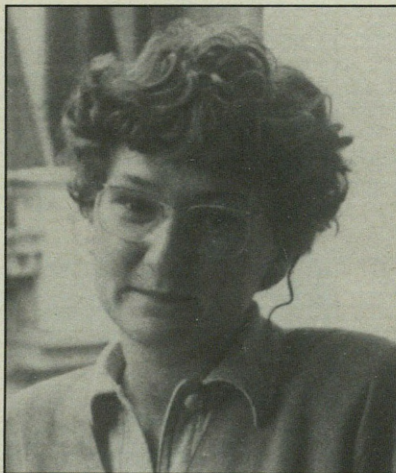

Eskolara itzulera, gogor eta garestia

ARGI dago, Bilbo, iraila ala ur-tarrila izan, beti ere euritsu. Aterkia eskuan eta gabardinan bilduta, oportetako argazkiak jaso ditut eta benetan arraroa da bainu jantziak eta palmerak ikustea bilbobuseko geltokiarren kristaletatik euri tantak irristatzen diren bitartean.

— *Mikel ez al dizut esan mila aldiz aita etortzean joango garela motxila eroatera?*

Kontxo, motxila! Lehen zorroak erabiltzen genituen. Orain motxilak, bost puntatako izar gorriekin eta alfabeto zirilikoz idatzitako esaldiekin, edo surferoen esaera australiar ulergaitzekin. Egia esan, haur modernoek guraso modernoak dituzte eta bilbobuseko geltokian nere alboan zegoen emakume-emazte-ama modernoa zen, dudarik gabe. Orduan gogoratu nuen abuztuan utzitako hiria, beherapenak... bai! Abuztuko beherapenak ziren eta erostetxe handien erakusleihoek prezioen beherakada iragartzen zuten... Eta telebistak erakusten ziguna. Jendea denden sarretan, ilarak osatuz, gauza onenak eta merkeenak nork eskuratuko... Begirada altxatu besterik ez nuen behar izan irailean geundela jakiteko: «Eskola zain duzu». *Horreur!* Iragarkia 8 x 4koa izango zen, neska eta mutil bat prezioz beteriko erropaz jantzita. «Zein pozik bizi diren eskolara bueltatu behar direnak» esaten zidan nes-

MYRIAM GARTZIA

ARGIA aldizkariko kazetaria

karen irribarreak. Haur modelikoak, ume modernoak, arazorik gabekoak, dirudunak, emakume-emazte-ama eta gizon-senar-aita modernoak txandaka eskolara edo ikastolara autoz eramaten dituztenak lanera joan baino lehen...

IRAILA da, kurtso hasiera, erostetxe handien negozioa. Ez da zaila hari musikala entzutea eta komertzio erraldoi horien «eskola» solairua irudikatzea. Argitaletxe desberdinen liburu pilaketa —plastikoz forratu beharko direnak—, eskola pribatu bakoitzeko tamaina desberdinateko uniformeak eta txabusinak denak ilaran jarrita: granateak, grisak, urdinak, berdeak... Estutxe berria boligrafo desberdinez, koloretako arkatzez eta 'rotu' fosforenszentez ondo

hornituta... Oinetako modernoak, horietakoak, txamarrak... eta umatentzioa bidera dezakeen edozein gauza. Ez nolanahiko aurrekoak. Eta alboko ume modernoak jo eta motxila berria nahi zuela.

— *Isiltzen bazara onena erosiko zut, zure lagunena baino bobeagoa.*

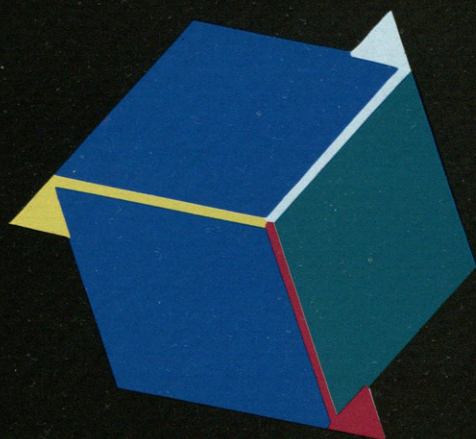
Horixe besterik ez genuen behar. Benetan modernoa zen emakume-emazte-ama hura. Gizon-senar modernoak ezagutzeko gogoz gertatu nintzen bilbobusa hartzean.

MOTOREAREN

gain irratia entzuten nuen nere eserletik: «Erosetxe handien arduradunak, bizi dugun krisialdi ekonomiko iraileko erosketetan eragiten duta. Hala eta guztiz ere, kontsumitzaileen elkarteek jendeak erabakimen ekonomikoaren gainetik hartzen duela uste dute...». Eta etxeko postaz bidalitako propaganda —formatika ikastea ezinbestekoa da—; «Etorkizunera begira dagoen bidea, aldatu zure irudia, ilea, tzailea egin zaitez»; «Mundua ezagatu aereoneska izanda, Europako alde demiarik onena gara»; «Ingelesak hasieratik»; «Oposaketak zure egoerari irtenbide bikaina». Iraila da, kurtso eta milaka ikasturaren hasiera hilabetea. Noiz demokraziaren berrituko dituzte langabetuen errendak akademia madarikatu hau...

APIKA

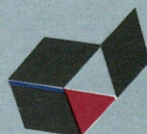
GURE INFORMATIKAZ BAI

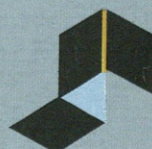
1. Aztertu

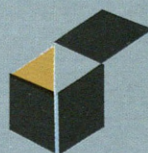
2. Instalatu

3. Irakatsi

4. Sustatu

ETENGABE LANTZEN DITU APIKAK

Gipuzkoa: bihotz-bihotzean

Gipuzkoarekin buruz eta bihotzez bat eginik ari
gara lanean. Horregatik, finantz zerbitzurik
aurreratuenak eskaintzeaz gain, bertako
nortasunaren alde ere gogotik ari gara **kutxan**.
Kirolaren, kulturaren, artearen, musikaren,
ohiturarik errotuenen alde.
Gure jende guztiaren alde.
Gipuzkoa bihotz-bihotzean daramagulako.

Gipuzkoa: Bihotz-bihotzean.

kutxa

gipuzkoa
donostia kutxa

caja gipuzkoa
san sebastián